

เครือข่ายพืชปลูกพื้นเมืองไทย
Thailand Network for the Conservation and Enhancement
of Landraces of Cultivated Plants
ร่วมกับ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เอกสารวิชาการ ฉบับที่ ๒๓/๒๕๕๖
กัญชาพื้นเมือง

กัญชาพื้นเมือง

พจนานุกรมที่แสดงบทนิยามของศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกัญชา

โดย

ดร. ณรงค์ โฉมฉกา

ประธานเครือข่ายพืชปลูกพื้นเมืองไทย

เครือข่ายพืชปลูกพื้นเมืองไทย

Thailand Network for the Conservation and Enhancement of
Landraces of Cultivated Plants

ร่วมกับ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เอกสารวิชาการ ฉบับที่ ๒/๒๕๕๑

ศัพท์มะพร้าว

พจนานุกรมที่แสดงบทนิยามของศัพท์ที่เกี่ยวกับมะพร้าว

โดย

ดร. ณรงค์ โจนมเฉลา

ประธานเครือข่ายพืชปลูกพื้นเมืองไทย

จัดทำภายใต้โครงการเสริมสร้างสมรรถนะทางอนุกรมวิธาน
และกลยุทธ์ทั่วโลกว่าด้วยการอนุรักษ์พืช

พิมพ์ครั้งที่ ๑

ธันวาคม ๒๕๕๑

จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

ข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารวิชาการฉบับที่ ๒/๒๕๕๑

ชื่อหนังสือ: ศัพท์มะพร้าว: พจนานุกรมที่แสดงบทนิยามของศัพท์ที่เกี่ยวข้อง
มะพร้าว

ISSN: 978-974-379-798-9

ผู้แต่ง: ดร. ณรงค์ โฉมเฉลา ประธานเครือข่ายพืชปลูกพื้นเมืองไทย

ผู้จัดพิมพ์: เครือข่ายพืชปลูกพื้นเมืองไทย จัดทำภายใต้โครงการเสริมสร้าง
สมรรถนะทางอนุกรมวิธาน และกลยุทธทั่วโลกว่าด้วยการอนุรักษ์
พืช สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จำนวนพิมพ์: ๒,๐๐๐ ฉบับ

ขนาดหนังสือ: A-5; จำนวนหน้า ๑๑๒ หน้า

วันที่พิมพ์: ธันวาคม ๒๕๕๑

ลิขสิทธิ์: มีลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

ติดต่อขอรับเอกสารได้ที่:

สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๖๐/๑ ซอยพิบูลวัฒนา ๘ ถนนพระรามที่ ๖

กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

สารบาญ

คำปรารภ	ง
คำนำ	๑
หมวดที่ ๑. ศัพท์ทั่วไป (เรียงตามลำดับอักษรไทย)	๓
หมวดที่ ๒. ศัพท์ทั่วไป (เรียงตามลำดับอักษรโรมัน)	๒๑
หมวดที่ ๓. ศัพท์พฤกษศาสตร์ (เรียงตามลำดับอักษรโรมัน)	๒๖
หมวดที่ ๔. ศัพท์พฤกษศาสตร์ (เรียงตามลำดับอักษรไทย)	๓๓
หมวดที่ ๕. ศัพท์เกี่ยวกับกระต่ายขูดมะพร้าว	๓๗
หมวดที่ ๖. ศัพท์ชื่อพันธุ์มะพร้าว	๔๐
หมวดที่ ๗. ศัพท์พืชอื่นที่มีชื่อว่ามะพร้าว	๕๔
หมวดที่ ๘. สำนวนไทยและคำพังเพยที่เกี่ยวกับมะพร้าว	๕๗
หมวดที่ ๙. ศัพท์เกี่ยวกับมะพร้าวในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒	๖๐
หมวดที่ ๑. นาฬิกา-นาฬิกา-นาถ-นรก	๖๗
หมวดที่ ๒. คติความเชื่อเกี่ยวกับมะพร้าว	๗๖
หมวดที่ ๓. ความหมายของคำว่า 'กะทิ'	๘๓
หมวดที่ ๔. กัลปพฤกษ์	๘๕
หมวดที่ ๕. มะพร้าวประหลาด	๘๗
ครรรชนี	๙๖

คำปรารภ

แม้ว่ามะพร้าว จะเป็นพืชปลูกที่เป็นที่คุ้นเคยกับคนไทยทุกคน เพราะตั้งแต่เกิดมา ทุกคนก็เห็นต้นมะพร้าวขึ้นอยู่ทั่วไป ทั้งในเมืองใหญ่ ในชนบท และในสวนมะพร้าว แต่หลายคน รวมทั้งนักวิชาการบางคน ก็ยังไม่เข้าใจ ความหมายที่ถูกต้องของศัพท์ที่เกี่ยวกับมะพร้าว ทั้งศัพท์ทั่วไป และศัพท์ทางวิชาการ ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียน จึงเห็นเป็นการสมควรที่จะรวบรวมศัพท์เหล่านี้ นำมา ให้อ่านทบทวน หรือคำอธิบายสั้น ๆ ไว้ ณ ที่นี้ โดยเรียงลำดับคำถามแบบของ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

ในการนี้ ผู้เขียน ได้รวบรวมศัพท์ที่เกี่ยวกับมะพร้าว ที่ผู้เขียนได้พิมพ์ เผยแพร่ใน *บันทึกเครือข่ายพืชปลูกพื้นเมืองไทย* ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ (ฉบับร้อย เรื่องราว...มะพร้าวไทย) ใน *วารสารพืชปลูกพื้นเมืองไทย* ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๔๘ (ฉบับพิเศษ...มะพร้าว) และในหนังสือเรื่อง *มะพร้าวกะทิ และกระดาษชุดมะพร้าว* ที่ผู้เขียนเรียบเรียงขึ้น และจัดพิมพ์โดยเครือข่ายพืชปลูกพื้นเมืองไทยมาพิมพ์ซ้ำ โดยได้มีการแก้ไข เพิ่มเติมปรับปรุงให้ถูกต้องที่สุด

เครือข่ายพืชปลูกพื้นเมืองไทย ขอขอบคุณ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ได้ให้ความอุปการะในการจัดพิมพ์ และแจกเอกสารเล่มนี้ เพื่อความก้าวหน้าในวิชาการเกี่ยวกับมะพร้าว

ผู้เขียน ขอขอบคุณ ดร. ทยา เจนจิตติกุล ดร. ศศิวิมล แสงผล คุณสมชาย วัฒนโยธิน และคุณสมรรถชัย ฉัตราคม ที่ได้กรุณาอ่านต้นฉบับ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และขอขอบคุณคุณสมรรถชัย ฉัตราคม ที่ได้มอบ ภาพถ่ายจำนวนหนึ่ง สำหรับใช้ในการพิมพ์เอกสารเล่มนี้

ณรงค์ โคมเจลา

ประธานเครือข่ายพืชปลูกพื้นเมืองไทย

คำนำ

มะพร้าว เป็นพืชที่คนไทยรู้จักดีมาแต่โบราณกาล ได้มีการนำมะพร้าวมาใช้ประโยชน์นานัปการ สมกับคำกล่าวที่ว่า “มะพร้าวเป็นพืชสารพัดประโยชน์” มะพร้าว ได้เข้ามามีส่วนในชีวิตประจำวันของคนไทยมาตั้งแต่เด็กด้าบรรพ ดังจะเห็นได้จากคำที่มีศัพท์เกี่ยวกับมะพร้าว ตลอดจนสำนวนไทย คำพังเพย และคำเปรียบเทียบกับนำมาใช้ในเป็นภาษาพูด เป็นจำนวนมาก ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า มะพร้าวเป็นพืชพื้นเมืองของไทย และจากหลักฐานต่าง ๆ พอที่จะกล่าวได้ว่า มะพร้าวน่าจะมีกำเนิดในดินแดนของประเทศไทย

เอกสารเรื่องศัพท์มะพร้าวนี้ แบ่งออกเป็น ๖ หมวด คือ: ๑. ศัพท์ทั่วไป (เรียงลำดับอักษรไทย) ๒. ศัพท์ทั่วไป (เรียงลำดับอักษรโรมัน) ๓. ศัพท์พจนานุกรม (เรียงลำดับอักษรโรมัน) ๔. ศัพท์พจนานุกรม (เรียงลำดับอักษรไทย) ๕. ศัพท์เกี่ยวกับกระด่าขูดมะพร้าว ๖. ศัพท์ชื่อพันธุ์มะพร้าว ๗. ศัพท์พืชอื่นที่มีชื่อว่ามีมะพร้าว ๘. สำนวนไทยและคำพังเพยที่เกี่ยวกับมะพร้าว และ ๙. ศัพท์เกี่ยวกับมะพร้าว ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒

อนึ่ง เนื่องด้วยผู้เขียนได้เรียบเรียงบทความเกี่ยวกับมะพร้าว ลงพิมพ์ในสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และที่ได้เรียบเรียงขึ้นใหม่ ที่ให้คำอธิบายเกี่ยวกับศัพท์ที่ใช้กับมะพร้าวไว้หลายเรื่อง จึงได้คัดเลือกนำมาลงพิมพ์เป็นภาคผนวก เพราะเห็นว่าจะ เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน ที่จะได้เข้าใจความหมายของศัพท์มะพร้าวดีขึ้น ผนวกเหล่านี้ได้แก่: ๑. นาฬิกา-นาฬิกา-นาถ-นรก ๒. คลิความเชื่อเกี่ยวกับมะพร้าว ๓. ความหมายของคำว่า ‘กะทิ’ ๔. กัลปพฤกษ์ และ ๕. มะพร้าวประหลาด

เพื่อให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน จึงได้ใช้ตัวหนา สำหรับศัพท์แต่ละคำที่ปรากฏตามลำดับอักษร และตัวเอนบาง สำหรับศัพท์ที่ปรากฏในคำอธิบาย

ซึ่งผู้อ่านจะสามารถค้นหาความหมายเพิ่มเติมได้จากศัพท์ที่เรียงอักษรไว้ ทั้งไทย และโรมัน

เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าเอกสารภาษาอังกฤษ จึงได้กำกับคำภาษาอังกฤษไว้ในวงเล็บ สำหรับหมวดศัพท์ทั่วไป ซึ่งประกอบด้วยคำแปลสำหรับศัพท์ทั่วไป ที่มีคำแปลเป็นภาษาอังกฤษ สำหรับศัพท์ที่ไม่มีคำแปล ได้เขียนทับศัพท์ (อยู่ในเครื่องหมายคำพูดเดี่ยว) โดยใช้หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียงของราชบัณฑิตยสถาน และการเขียนแยกคำ โดยใช้อักษรตัวใหญ่ขึ้นต้นคำ

การใช้ตัวสะกด ส่วนใหญ่ จะใช้ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน นอกจากบางคำ ที่ไม่มีปรากฏในพจนานุกรม ส่วนภาษาศัพท์อังกฤษ ใช้ตาม Websters Dictionary

สำหรับชื่อวิทยาศาสตร์ ได้ใช้ชื่อที่เป็นที่ยอมรับ (valid name) และหากมีชื่อพ้อง ก็จะใส่ไว้ด้วย โดยใช้หลักเกณฑ์สากล กล่าวคือ ประกอบด้วยชื่อสกุล และชื่อชนิด พิมพ์ด้วยตัวอน อักษรตัวแรกใช้ตัวใหญ่ นอกนั้นใช้ตัวเล็ก เพื่อเป็นการอนุรักษ์เลขไทย ซึ่งเป็นมรดกของชาติไทย จึงได้ใช้เลขไทยโดยตลอด

เพื่อความสะดวกของผู้อ่าน ที่ต้องการจะค้นหาคำอธิบายของศัพท์มะพร้าว คำใดคำหนึ่ง จึงได้นำศัพท์มะพร้าวทุกคำ ที่อยู่ในหมวดและหมวดต่าง ๆ มาเรียงลำดับอักษรไว้ในครรรชนี ซึ่งผู้อ่านเพียงแต่เปิดดูศัพท์ที่ต้องการค้นในครรรชนี (อยู่ท้ายเล่ม) แล้วไปเปิดดูคำอธิบายศัพท์นั้น ๆ ในหน้าที่ระบุไว้ เช่น ถ้าอยากทราบความหมายของ ‘มะพร้าว’ เมื่อเปิดดูครรรชนีในหน้า ๑๐๒ จะพบคำว่า ‘มะพร้าว’ ตามด้วยตัวเลข ๒๕, ๓๑, ๓๒, ๓๕, ๔๑, ๔๓, ๖๑, ๖๒, ๖๔, ๖๖, ๘๘ ซึ่งเป็นหน้าที่มีคำว่า ‘มะพร้าว’ ปรากฏอยู่

หมวดที่ ๑

ศัพท์ทั่วไป*

(เรียงลำดับอักษรไทย)

กระจ่า (*Kracha*) ดู จัก

กระดวง (*Kraduang*) เพี้ยนมาจาก กราดวง

กระต่าย (rabbit) ดู กระต่ายขูดมะพร้าว

กระต่ายขูดมะพร้าว (coconut grater) เครื่องมือขูดเนื้อมะพร้าวออกจากกะลา เพื่อนำ มะพร้าวขูด ไปคั้นเอา กะทิ ไปใช้ปรุงอาหาร ประกอบด้วยอุปกรณ์ ๒ ส่วน คือส่วนที่ใช้รองนั่ง กับแผ่นเหล็ก ดัดโค้งอย่างคอร่าน ส่วนปลายทำเป็นรูปแบนโค้ง ที่มีฟันเลื่อยเป็นซี่ ๆ ที่ใช้ขูดเนื้อมะพร้าว ชื่อพ้อง: กระต่ายเหล็กขูด (ดูศัพท์เกี่ยวกับกระต่ายขูดมะพร้าวในหมวดที่ ๕)

กราดวง (กรา-) (*Kraduang*, a brush made of aborted coconut fruit cut in half) แปรงที่ทำมาจากผลมะพร้าวหุ่ย ที่ตัดครึ่งท่อน สำหรับถูพื้นบ้าน หรือหิว ด้าย เนื่องจากมะพร้าวหุ่ยไม่มีกะลา มีแค่เปลือก ซึ่งประกอบด้วยเส้นใย จึงเหมาะที่จะนำมาใช้ถูพื้นบ้าน (ดู มะพร้าวหุ่ย) บางที เรียกเพี้ยนเป็น กระดวง
กล้าม (*Klam*, meat of mature coconut) เนื้อมะพร้าวห้าว, ก้าม ก็เรียก

กะทิ ๑ (coconut milk) น้ำสีขาวขุ่นที่คั้นออกจากมะพร้าวขูดโดยเจือน้ำ บ้างเล็กน้อย ใช้ในการปรุงอาหารไทย ทั้งหวาน และคาว ได้หลายชนิด ๒

* ไม่รวมถึงศัพท์พจนานุกรม และศัพท์เกี่ยวกับกระต่ายขูดมะพร้าว ซึ่งมีอยู่ในหมวดที่ ๓-๔ และ ๕ ตามลำดับ

(*Maphrao Kathi*, curd coconut, makapuno) มะพร้าวห้าวที่มีเนื้อเป็นฟูอ่อนเหลวเป็นครีม น้ำเหนียวข้น ดู มะพร้าวกะทิ (ดูหมวดที่ ๘)

กะลา (coconut shell) ผนังผลชั้นใน (endocarp) ของมะพร้าว เป็นส่วน แข็งอยู่ได้เปลือกมะพร้าว ห่อหุ้มเนื้อมะพร้าว ถ้าผ่าซีกตามขวาง ซีกที่มีตา เรียกว่า กะลาตัวเมีย* ซีกที่ตัน เรียกว่า กะลาตัวผู้* ถ้ายังคงรูปทรงกลม เรียกว่า กะโหลก ดู กะโหลก ชื่อพ้อง: พรก พรกพร้าว พรกมะพร้าว (ถิ่น - ภาคใต้ ตอนล่าง) พลก พลกพร้าว พลกมะพร้าว (ถิ่น - ภาคใต้ตอนบน) กะลามะพร้าว ก็เรียก

กะลากันกลวง* (half of the coconut shell with eye) ดู กะลาตัวเมีย

กะลากันตัน* (half of the coconut shell without eye) ดู กะลาตัวผู้

กะลาซอ (*Kala So*, coconut shell from other cultivars resembling that of *So* coconut) กะลา ของมะพร้าวพันธุ์อื่น ที่ไม่ใช่ มะพร้าวซอ ที่นำมาทำกลองเสียงของซอคู่ หรือซอสามสาย

กะลาตาเดียว (coconut shell having one eye) กะลาที่มีตาเดียว นิยมใช้ทำเป็นเครื่องราง

กะลาตัวผู้* (half of the coconut shell containing no eye) กะลามะพร้าวซีกที่ไม่มีตา ชื่อพ้อง: กะลากันตัน

กะลาตัวเมีย* (half of the coconut shell containing eye) กะลามะพร้าวซีกที่มีตา ชื่อพ้อง: กะลากันกลวง

กะลามะพร้าว ดู กะลา

* มีความสับสนในการเรียก เพราะบางคนก็เรียกกลับกัน กล่าวคือ กะลาตัวผู้ หมายถึงซีกที่มีตา (กันกลวง) และกะลาตัวเมีย หมายถึงซีกที่ไม่มีตา (กันตัน)

กะโหลก (*Kalok*) ๑ (coconut-shell material) กะลา ที่ยังคงรูปทรงกลม ๒ (coconut-shell utensil) ภาชนะที่ทำด้วยกะโหลกมะพร้าว โดยตัดทางคาออก พอเป็นช่องกว้างเพื่อใช้ตักน้ำ ๓ (other object having similar structure to coconut shell) โดยปริยายหมายถึงความถึงวัตถุที่มีลักษณะเช่นนั้น เช่นหัวกะโหลก หรือกระดุกที่หุ้มมันสมอง ๔ (a cultivar of coconut) ชื่อมะพร้าว พันธุ์หนึ่ง (ดูในหมวดชื่อพันธุ์มะพร้าว)

กัลปพฤกษ์ (*Kalapaphruek*) ๑ ชื่อที่เรียกต้นมะพร้าวในภาษาสันสกฤต อันหมายถึงต้นไม้ที่ให้สิ่งจำเป็นแก่มนุษย์ทุกสิ่ง ๒ ชื่อไม้ต้นหลายชนิดในสกุล *Cassia* วงศ์ *Cesalpinoideae* ดอกสีชมพู เช่น *C. bakeriana*, *C. nodosa*, *C. javanica* ๓ หนึ่งในห้าของต้นไม้สวรรค์ หรือ ปิณฑพฤกษ์ (อีกสี่ชนิดคือ ปาริชาติ มันทาร สังคาน และ หริจันทน์) ซึ่งเป็น *สังกัลปวิมุข* หรือต้นไม้ที่ให้ทุกสิ่งที่ปรารถนา ๔ ชื่อของต้นไม้ประดิษฐ์ที่ทำขึ้นจากกิ่งไม้ เพื่อแขวนสลาก จิงรางวัลในงานการกุศล เช่นงานกาชาด

ก้านใบ (petiole, leaf stalk) ดูหมวดที่ ๓

ก้านใบย่อย (petiolule, leaflet stalk) ดูหมวดที่ ๓

ก้านมะพร้าว (petiolule and midrib of coconut leaflet) ๑ ส่วนของ *ก้านใบย่อย* ที่ต่อกับ *เส้นกลางใบ* (midrib) ของใบย่อย (leaflet) นิยมนำมาหูดแผ่นใบออก แล้วมัดรวมกัน ทำเป็นไม้กวาด เรียกว่า *ไม้กวาดทางมะพร้าว* ๒ (*Kan Maphrao*) ชื่อภูษนิลหนึ่ง ดู *ทางมะพร้าว*

กาน (leaf sheath) เปลือกหุ้มชั้นนอกของลำต้นมะพร้าวที่ลอกออกได้ เปรียบเทียบ *กานมะพร้าว*

กานเชียง (cymba) ส่วนที่หุ้มจั่นมะพร้าว (และจั่นหมาก) โดยปริยาย ใช้กับส่วนที่หุ้มจั่นปาล์มอื่น ๆ ด้วย

กามมะพร้าว (coconut husk) ผนังชั้นนอก (exocarp) และชั้นกลาง (mesocarp) ของผลมะพร้าว ทำหน้าที่เป็นเปลือกหุ้มผนังผลชั้นใน (endocarp) หรือ กะลา ชื่อพ้อง: เปลือกมะพร้าว พด พดพร้าว พดมะพร้าว
เปรียบเทียบ กาม

ก้าม (Kam) ดู ก้าม

เกาะมะพร้าว (Coconut Island) เป็นชื่อที่นิยมเรียกเกาะที่มีมะพร้าวขึ้นอยู่มากที่สุดในประเทศไทย คือเกาะสมุย ซึ่งมีต้นมะพร้าวเป็นสัญลักษณ์ของเกาะ ปัจจุบัน มีเนื้อที่ปลูกมะพร้าวอยู่ 800,000 ไร่ หรือประมาณ 2 ล้านต้น

เกาะมะพร้าวกะทิ (Maphrao Kathi Island, Makapuno Island) เป็นชื่อที่เรียกเกาะที่มีมะพร้าวกะทิขึ้นอยู่ คือเกาะแห่งหนึ่งในอ่างเก็บน้ำเขื่อนวชิราลงกรณ์ อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ของบริษัทอุตสาหกรรมสัปปะนัม มีมะพร้าวกะทิพันธุ์แท้ เกิดจากการเพาะเลี้ยงเอมบริโอ จำนวนประมาณ 2,000 ต้น

แกนกลาง (rachis) ดูหมวดที่ ๓

แกนกลางย่อย (rachilla) ชื่อพ้อง แขนง หางหนู ระแ้ว ดูหมวดที่ ๓

ขนมขี้มัน (Khanom Khi Man) ขนมกวนที่โรยหน้าด้วยขี้มัน ที่ผัดกับน้ำตาล

ขนมโค (Khanom Kho) ขนมที่ทำจากน้ำมันมะพร้าว ผสมแป้งข้าวเหนียว ใส่ใบเตย เกลือ ใส้ใส่ตัวเขียว ปั้นเป็นรูปกลม ๆ

ขี้มัน (Khi Man) (ถิ่น-ภาคใต้) ของแข็งที่เกิดจากการเคี้ยวกะทิ จนเกิดน้ำมันมะพร้าว แยกออกได้โดยการกรอง

ขุมมะพร้าว (coconut coir dust) วัสดุหยุ่น ๆ ที่แทรกอยู่ในเปลือกมะพร้าว แยกออกได้ โดยการนำเปลือกมะพร้าวไปตี หรือทุบ เพื่อเอาเส้นใยไปใช้ประโยชน์ เช่นทำเบาะ ที่นอน ส่วนที่เหลือ คือขุมมะพร้าว ใช้เป็นวัสดุเพาะชำต้นไม้ หรืออัดเป็นแท่ง เพื่อเพาะชำหรือปลูกต้นไม้

แขนง (rachilla) ดู *แกนกลางย่อย*

คดมะพร้าว (*Khot Maphrao*) วัตถุแข็งคล้ายหิน ขนาดเล็กมาก และตัน สีนํ้าตาล แก่หรือเกือบดำ เกิดอยู่ในผลมะพร้าวปกติ ถือกันว่าเป็นเครื่องราง เกิดจากความวิปริตในการพัฒนาของผล โดยมีผลขนาดเล็ก พัฒนาซ้อนอยู่ภายในผล แต่ไม่เกิดเป็นผลปกติ มีแต่กะลาซึ่งแข็งมากดงหิน ภายในตันไม่มีเนื้อ (เปรียบเทียบกับกาเกิดผลมะละกอลักษณะเล็ก และตัน ภายในผลมะละกอปกติ)

กวัน ดู *เจียน*

จวง (*Nguang*) ดู *จัน*

จวก (*Chawak*) เครื่องใช้ตัดข้าว และแกง ทำด้วยกะลามะพร้าว มีด้าม รูปร่างคล้ายทัพพี ชื่อพ้อง *ตวก จำ กระจำ*

จัน (*spadix*) ช่อดอกของมะพร้าวขณะยังอ่อนอยู่ เมื่อแรกเกิด มี *กามเขียง* หุ้ม ซึ่งต่อมาจะโค้งออก และค่อย ๆ แดกออก เพื่อเปิดช่อดอกให้เจริญขยายตัวออกไป ประกอบด้วย *แกนกลาง* มี *ก้านย่อย* แยกออกจาก *แกนกลาง* แต่เมื่อมะพร้าวติดผลแล้ว เรียกว่า *ทะลาย* ชื่อพ้อง: *จวง*

จำ (*Cha*) ดู *จวก*

จาว (*haustorium, apple*) อวัยวะรูปทรงกลม ลักษณะคล้ายฟองน้ำ สีขาวนวล เจริญอยู่ภายในผลมะพร้าวที่แก่ และเพาะให้งอก มีรสหอมหวาน ชุ่มน้ำ มีหน้าที่คูดน้ำมะพร้าว ใช้เป็นอาหารสำหรับ *เอ็มบริโอ*ที่กำลังงอกเป็นต้นอ่อน ชื่อพ้อง: *พวม พวมพร้าว พวมมะพร้าว* (ดิน - ภาคใต้)

เจีย (*polish*) การปอกเปลือกมะพร้าวอ่อนจนหมด (ไม่ไว้ฐาน) หรือเหลือบางส่วน (ด้านที่มีตาหรือด้านซั่ว) ไว้เป็นฐาน แล้วเจีย (ด้วยเครื่องเจีย) และแต่งผิวกะลาให้เรียบ (*เจีย* แปลว่าทำให้ผิวโลหะสึก เรียบ โดยวิธีขัดหรือกลึง

อนุโลมนำมาใช้กับมะพร้าวอ่อน) คำพ้อง: กลึง เรียกผลมะพร้าวที่เจียนแล้ว ว่า มะพร้าวเจียน หรือมะพร้าวกลึง เปรียบเทียบ เจียน

เจียน (trim) การปอกเปลือกมะพร้าวอ่อนออกเพียงบางส่วน หรือทั้งหมด โดยเหลือ ด้านข้างที่มีคาไว้เป็นฐาน แล้วตกแต่งให้เป็นรูปทรงกระบอกสอบขึ้นจากด้านข้าง แล้วใช้มีดปาดด้านล่างให้เรียบเพื่อใช้วาง ส่วนด้านบน (คือด้านบน) แต่งให้เป็น รูปฝ่าชี (เจียน แปลว่าตัด ขริบ หรือเจียนให้ไปตามแนวหรือให้ได้รูปที่ ต้องการ เช่นเจียนหมาก เจียนใบคอง) คำพ้อง: ควั่น เรียกผลมะพร้าวที่เจียน หรือควั่นแล้ว ว่า มะพร้าวเจียน หรือมะพร้าวควั่น เปรียบเทียบ เจียน

ซอแกง (So Kaeng, soundbox of a fiddle made from the shell of ordinary coconut) ซอที่ทำจากกะลา ของมะพร้าวแกงธรรมดา ปกติกลองเสียงของซอคู่และซอ สามสาม จะทำมาจากกะลาของมะพร้าวซอ ซึ่งมีราคาแพงมาก ดังนั้น บุคคล ธรรมดาที่ไม่ร่ำรวย จึงนำเอากะลาของมะพร้าวแกง หรือมะพร้าวใหญ่ มาใช้ ทำซอ จึงเรียกซอนี้ว่า ซอแกง

ซอพญา (So Phaya, soundbox of a fiddle made from the shell of medium-grade So coconut) ซอที่ทำจากกะลามะพร้าวซอ ที่มีความสวย งามอยู่ใน ระดับปานกลาง คือรองจากพญาซอ ผู้ที่มีบรรดาศักดิ์ หรือมีฐานะดี จะมีไว้ใน ครอบครัว

ซอพล (So Phon, soundbox of a fiddle made from the shell of low-grade So coconut) ซอที่ทำจาก กะลามะพร้าวซอ ที่มีความสวยงามระดับต่ำที่สุด

ด้วงแรด (rhinoceros beetle) แมลงปีกแข็ง ชนิด *Orytes rhinoceros* เป็นศัตรูที่ ร้ายแรงสำหรับมะพร้าว โดยเจาะใบมะพร้าวบริเวณโคนทางใบที่ ๒ หรือ ๓ ทะลุไปถึงส่วนยอดอ่อน แล้วเจาะทำลายบริเวณยอดอ่อนที่ยังไม่คลี่ใบ ทำให้

ใบขาดเป็นริ้ว ๆ ต่อมาทางมะพร้าวจะหักพับลง ต้นโทรม หรือชะงักการเจริญเติบโต

ด้วงวงมะพร้าว (Southern coconut weevil, Asiatic palm weevil, red palm weevil) แมลงปีกแข็ง ที่ตัวเต็มวัย กัดกินและวางไข่ที่ส่วนอ่อนบริเวณคอกมะพร้าว เมื่อไข่ฟักเป็นตัวหนอน จะกัดกินขอดอ่อน ทำให้มะพร้าวแคระแกรน ใบหล่น ใบอ่อนร่วง คอกมะพร้าวเน่า และต้นตายในที่สุด ชื่อพ้อง **ด้วงไฟตกจั่น** (blooming of the palm tree) อาการที่มะพร้าวแทงช่อดอก และพัฒนาจนเป็นผล

ตวั๊ก (Tawak) ดู **จวั๊ก**

ทะลาย (coconut cluster) ๑ **จั่น** ที่ติดผลแล้ว หรือช่อมะพร้าวที่ออกผลเป็นพวง ๒ ลักษณะนาม เรียกสิ่งที่มีลักษณะเช่นนั้น เช่น มะพร้าวสองทะลาย

ทางมะพร้าว ๑ (coconut leaf) โดยปริยาย หมายถึงใบมะพร้าว ซึ่งเป็นใบรวม (compound leaf) ประกอบด้วย **ก้านทาง** หรือ **ก้านใบ** (leaf stalk หรือ petiole) และ **ใบย่อย** (leaflet) ซึ่งแยกออกจาก **เส้นกลางใบ** (midrib) ที่ต่อเนื่องไปจาก **ก้านใบ** ๒ **ก้านใบย่อย** (petiolule) ของใบมะพร้าวที่รูดแผ่นใบออกแล้ว มักรวมกันสำหรับทำ **ไม้กวาดทางมะพร้าว** ๓ (*Thang Maphrao, a snake*) ชื่อชนิด *Elaphe radiata* วงศ์ Colubridge ท่อนหัวมีลายยาว ลำตัวสีดำขาว ท่อนหางสีน้ำตาลแดง ไม่มีพิษ ชื่อพ้อง: **ก้านมะพร้าว**

ที่นอนใยมะพร้าว (coconut coir mattress) ที่นอนที่ทำจาก **ใยมะพร้าว** โดยการนำแผ่นใยมะพร้าวสำเร็จรูปมาเย็บหุ้มด้วยผ้า อาจกั้นขอบด้านนอกด้วยการสอดเชือกไว้โดยรอบ เพื่อให้สวยงามและแข็งแรง

ทุย (abortive) ลักษณะที่ผลมะพร้าวลีบ เกิดจากความวิปริตในการพัฒนา ทำให้

ผลมีรูปร่างค่อนข้างยาว น้ำหนักเบา เพราะไม่มีเนื้อและน้ำ มีแต่เปลือกผลแห้ง เรียกผลมะพร้าวดังกล่าวว่า *มะพร้าวหุย*

นรก (Nora-ke) วัสดุที่มีขนาดและรูปร่างคล้ายผลมะพร้าว มี ๒ ชั้น เปลือกนอกเป็นฝู่นละเอียดคล้ายแปรงคัดหน้า จับตัวกันแน่นคล้ายเปลือกกระท้อน ภายในเป็นรูพรุน ชาวภูไท นิยมสะสมไว้ประจำบ้าน ถือเป็นเครื่องรางของขลัง และเพื่อใส่ในคุ่มน้ำ เพื่อให้ให้น้ำเย็นตลอดเวลา คุ่มแล้วสดชื่น

นาเก (Na-ke) ชื่อห้องของมะพร้าวพวงทอง ที่เรียกกันในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นพันธุ์มะพร้าวที่มีมานานแล้ว แต่ไม่เป็นที่รู้จักของคนอื่นคันแต่ย์ ไม่มีสะโพก อายุตกผล ๒ ปีครึ่งถึง ๓ ปี ทะลายหนึ่ง มี ๔๐-๕๐ ผลเปลือกผลอ่อน สีเหลืองทอง เปลือกนื้่มกว่ามะพร้าวอื่น ๆ น้ำหอมคล้ายกลิ่นเผือกคัม เนื้อหนา นุ่ม รสหวาน อร่อยมาก

นาพิเก (Nali-ke) ๑ เป็นศัพท์ภาษาสันสกฤตของคำว่ามะพร้าว สันนิษฐานว่า เป็นที่มาของคำว่า 'นาฬิกา' ๒ ชื่อพันธุ์มะพร้าวพันธุ์หนึ่ง คูในหมวดที่ ๕

น้ำกะทิ ๑ (coconut milk) น้ำที่คั้นออกจากมะพร้าวขูดโดยเจือน้ำบ้างเล็กน้อย ๒ (sweetened coconut milk) น้ำที่คั้นจากมะพร้าวขูด ที่ผสมน้ำตาล กินกับข้าวเหนียว หรือลอดช่องเป็นคั้น เช่น ลอดช่องน้ำกะทิ

น้ำตาลกะทิ (a sugary coconut dessert) ของหวานทำด้วยน้ำตาล กวนกับมะพร้าวคั้ดหน้ากระฉีก แต่ใช้น้ำตาลมากกว่า เปรียบเทียบ **น้ำกะทิ ๒**

น้ำตาลงบ (solidified coconut sugar) *น้ำตาลมะพร้าว* ที่ทำเป็นแผ่นกลม ๆ

น้ำตาลงุ่น (treacle) *น้ำตาลมะพร้าว* ที่เกี่ยวให้ชื้น ๆ

น้ำตาลปี (flute-shaped coconut sugar) *น้ำตาลมะพร้าว* ที่หยอดใส่ไบคาลหรือไบคองแห้ง ทำเป็นรูปปี

น้ำตาลปีบ (square column-shaped coconut sugar) *น้ำตาลมะพร้าว* ที่หยอด

ใส่บรรจุปีบ *น้ำตาลปีบ* ก็เรียก

น้ำตาลปีบ ดู *น้ำตาลปีบ*

น้ำตาลปึก (flat-shaped coconut sugar) *น้ำตาลมะพร้าว* ที่หลอมเป็นปึก

น้ำตาลมะพร้าว (jaggery) *น้ำตาล* ที่ได้จากการนำ *น้ำตาลสด* มาเคี่ยวจนน้ำระเหยหมดเหลือ แล้วหยอดลงภาชนะเพื่อให้แข็งตัว เรียกชื่อตามภาชนะที่บรรจุ หรือรูปร่าง เช่น *น้ำตาลปี่* (รูปปี่) *น้ำตาลปึก* (หลอมเป็นปึก) *น้ำตาลปีบ* (หยอดใส่ปีบ)

น้ำตาลเมา (arrack) *น้ำตาลสด* ที่ใส่เปลือกคะเคียน มะเกลือ หรือเคี่ยม เป็นคั้นหมักไว้ระยะหนึ่ง จนมีแอลกอฮอล์ กินแล้วเมา

น้ำตาลลวก (boiled toddy) *น้ำตาลสด* ที่ต้มให้เดือด

น้ำตาลสด (toddy, coconut sap) *น้ำหวาน* ที่หยดออกมาจากช่อดอกมะพร้าว (หรือช่อดอกตาลโตนด) ที่ถูกนวดโน้มลง และปาดด้วยมีดคม ๆ รองรับด้วยกระบอกไม้ไผ่ หรือลูมึนิเยม ยังไม่ได้เคี้ยว มีรสหอมหวาน คั้นแล้วสดชื่น

น้ำตาลหม้อ *น้ำตาลมะพร้าว* ที่หยอดใส่หม้อ

น้ำมะพร้าว (coconut water) *น้ำใส* สะอาดที่อยู่ในช่องว่างของผลมะพร้าว เมื่อยังอ่อนอยู่ มีรสหวานเล็กน้อย บางพันธุ์มีกลิ่นหอม นิยมใช้เป็นเครื่องคั้นจากธรรมชาติ แก้กะหายน้ำ และทำให้เกิดความสดชื่นเมื่อแก่มีรสอมเปรี้ยว (หมายเหตุ: ศัพท์ภาษาอังกฤษบางคำใช้ว่า coconut milk ซึ่งไม่ถูกต้อง จึงไม่ควรใช้ เพราะจะไปสับสนกับ *น้ำกะทิ*)

น้ำมันตานี (Namman Tani, blackened coconut oil) *น้ำมัน* ช้น ๆ ทำจาก *น้ำมันมะพร้าว* ผสมสารสีดำจากธรรมชาติ และกลิ่นหอมจากดอกไม้ ใช้ใส่ผมหวีให้เรียบดำเป็นเงา

น้ำมันบัว (Namman Bua) ๑ *น้ำมันมะพร้าว* ที่สกัดได้โดยเคี้ยวกะทิในกระทะใบบัว ในเทศกาลงานสารทเดือนสิบของภาคใต้ ๒ ชื่อทางการค้าของ

ส่วนผสมของ น้ำมันมะพร้าว กับน้ำมันปาล์ม นิยมใช้ทอดกล้วยแขก เพราะทำให้กล้วยแขกมีรสอร่อย และไม่เกิดไขมันทรานส์ ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพ เมื่อน้ำมันถูกด้วยความร้อนสูง ดังเช่นน้ำมันไม่อิ่มตัว

น้ำมันนมนตร์ (magic coconut oil) น้ำมันมะพร้าว เจือสมุนไพรบางอย่าง ที่เสกเป่าด้วยเวทมนตร์คาถา ใช้ทาแก้เมื่อยขบ

น้ำมันมะพร้าว (coconut oil) น้ำมันที่สกัดได้จาก (๑) *เนื้อมะพร้าว* แก่ สด โดยการขูดให้เป็นมะพร้าวขูด นำไปคั้นเป็นน้ำกะทิ แล้วแยกน้ำมันออกมาภายหลังโดยการหมัก เติงว กลั่น หรือใช้แรงเหวี่ยง เรียกน้ำมันที่สกัดได้ว่า *น้ำมันมะพร้าวพรหมจรรย์* (๒) *เนื้อมะพร้าว* แก่ แห้ง โดยการขูดให้เป็นมะพร้าวขูดหรือทำให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ อบให้แห้ง นำไปหีบ หรือใช้ตัวทำละลาย แล้วกลั่นน้ำมันออกมา ใช้ประกอบอาหาร ทำเครื่องสำอาง สบู่ น้ำมันไบโอดีเซล บำบัดโรค ฯลฯ เรียกน้ำมันที่สกัดได้ว่า *น้ำมันมะพร้าวผ่านขบวนการ*

น้ำมันมะพร้าวพรหมจรรย์ (virgin coconut oil) *น้ำมันมะพร้าว* ที่สกัดออกมาจาก*เนื้อมะพร้าว* ห้าว สด ๆ โดยไม่ผ่านกรรมวิธีทางเคมี และไม่ใช้อุณหภูมิสูงในการสกัด มีสีใสดั่งน้ำ และคงรักษากลิ่น และรสของมะพร้าวไว้ สามารถใช้บริโภคได้ทันทีหลังจากการสกัด หรือนำไปทำผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง หรือสมุนไพร

น้ำมันมะพร้าวสำหรับสปา (virgin coconut oil for spa) *น้ำมันมะพร้าวพรหมจรรย์* อาจผสมน้ำมันจากพืชธรรมชาติอื่น เช่นน้ำมันงา น้ำมันมะกอก น้ำมันหอมระเหย เช่นน้ำมันดอกส้ม น้ำมันผิวมะกรูด น้ำมันไพล เพื่อแต่งกลิ่น ใช้นวดทา ชะโลมร่างกายสำหรับสปา

น้ำมันมะพร้าวผ่านขบวนการ (RBD coconut oil) น้ำมันที่สกัดได้จาก *เนื้อมะพร้าว* แห้ง โดยการขูดให้เป็นมะพร้าวขูด หรือทำให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ อบ

ผู้เขียนถวายรายงานความแตกต่างของพันธุ์มะพร้าวกับมะพร้าวแค้
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในการประชุมวิชาการพันธุศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 14
ณ โรงแรมมิราเคิลแกรนด์คอนเวนชั่น 8 มีนาคม 2548

ทะลายมะพร้าวห่มุสี สีต่างๆ

มะพร้าวพื้นเมือง
เมื่อ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๓๑

ส้มเต็อดพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี
ทรงปลูกเมื่อ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๓๑

มะพร้าวพื้นเมืองที่พระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีปลูก

มะพร้าวพื้นเมือง
เมื่อ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๓๑

มะพร้าวพวงร้อย
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงปลูก วันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2543

มะพร้าว
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงปลูกวันที่ 12 กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓

มะพร้าวไฟ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงปลูกวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2548

มะพร้าวเปลือกหวาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงปลูก วันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544

มะพร้าวช้อ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงปลูกเมื่อ วันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2538

พันธุ์มะพร้าว

มะพร้าวแดงมีเขียว

มะพร้าวกะหนาม

มะพร้าวนาฬิกา

มะพร้าวนาฬิกา

มะพร้าวน้ำหอม

มะพร้าวน้ำหอม

มะพร้าวปัดก้น
Pangim cv.
Cocos nucifera L.

มะพร้าวปัดก้น

มะพร้าวพวงทอง

มะพร้าวสีตุก

มะพร้าวหนุมสีเหลือง

พันธุ์มะพร้าวต้านศัตรูผลเล็ก

หมูสีส้ม

พวงร้อยสีเขียว

พวงร้อยสีเหลือง

พวงร้อยกะทิ

พวงร้อยน้ำหอม

พวงทอง

น้ำหอมสีทอง

หมูสีเขียวน้ำหอม

ให้แห้ง นำไปหีบด้วยเครื่องหีบแรงอัดสูง หรือใช้ตัวทำละลาย ซึ่งผ่านความร้อนสูง แล้วนำไปกลั่น และทำให้บริสุทธิ์ โดยผ่านขบวนการทางเคมี คือการทำให้บริสุทธิ์ (refine) ฟอกสี (bleach) และกำจัดกลิ่น (deodorize) น้ำมันที่ได้นำไปใช้ในอุตสาหกรรม ต่าง ๆ เช่นอุตสาหกรรมอาหาร ทำสบู่ เครื่องสำอาง ไบโอดีเซล ฯลฯ

เนื้อมะพร้าว (coconut meat) ชั้นของเนื้อเยื่อมะพร้าว สีขาว เกิดอยู่ติดกับกะลา เป็นส่วนของเอ็นโดสเปิร์มแข็ง มีน้ำมันสะสมอยู่มาก มีคุณค่าทางอาหาร ไม่มีคอเลสเตอรอล มีเยื่อใยสูงมาก ใช้รับประทานได้ตั้งแต่ยังอ่อนจนแก่ ใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมหลายอย่าง โดยเฉพาะเพื่อผลิตกะทิ และน้ำมันมะพร้าว

เนื้อมะพร้าวแห้ง (copra) เนื้อมะพร้าวห้าว ที่ตากหรืออบให้แห้ง ใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับสกัดน้ำมันมะพร้าว

เนื้อมะพร้าวอบ (roasted coconut meat) ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการนำเนื้อมะพร้าวแก่ มาทำเป็นเส้น แผ่น หรือชิ้นเล็ก ๆ นำไปอบ หรือคั่วก็ได้ อาจปรุงด้วยเครื่องปรุงรส เช่นเกลือ น้ำตาล เนยเทียม ปาปริกา และอาจเติมส่วนประกอบอื่น เช่นงาคั่วก็ได้

เปลือกมะพร้าว (coconut husk) ดู กาบมะพร้าว

พดพร้าว (Phot Phrao) (ถิ่น - ภาคใต้) ดู กาบมะพร้าว

พดมะพร้าว (Phot Maphrao) (ถิ่น - ภาคใต้) ดู กาบมะพร้าว

พญาซอ (Phaya So, soundbox of a fiddle made from the shell of high-grade So coconut) ซอที่ทำจากกะลามะพร้าวซอ ที่มีความสวยงามมากที่สุด มีลักษณะเป็นสามโหนด แต่ละโหนดมีส่วนโค้งงอ เมื่อนำมาตั้งกับพื้นสามารถใช้ค้ำปากกาลอดได้

พรก (Phrok) (ถิ่น - ภาคใต้ตอนล่าง) ดู กะลา

พริกพร้าว (*Phrok Phrao*) (ถิ่น - ภาคใต้ตอนล่าง) ดู กะลา

พริกมะพร้าว (*Phrok Maphrao*) (ถิ่น - ภาคใต้ตอนล่าง) ดู กะลา

พลก (*Phlok*) (ถิ่น - ภาคใต้ตอนบน) ดู กะลา

พลกพร้าว (*Phlok Phrao*) (ถิ่น - ภาคใต้ตอนบน) ดู กะลา

พลกมะพร้าว (*Phlok Maphrao*) (ถิ่น - ภาคใต้ตอนบน) ดู กะลา

พลอน (*Phlaun*) (ถิ่น - ภาคใต้) ปอกเปลือกผลมะพร้าว รวมทั้งผลไม้อื่น ให้เหลือเฉพาะตรงตา; เรียกมะพร้าวที่ปอกเปลือกเช่นนี้ว่า มะพร้าวพลอน

พวม (*Phuam*) (ถิ่น - ภาคใต้) ดู จาว

พวมพร้าว (*Phuam Phrao*) (ถิ่น - ภาคใต้) ดู จาว

พวมมะพร้าว (*Phuam Maphrao*) (ถิ่น - ภาคใต้) ดู จาว

พูน (*Phun*) ตัดแต่งเปลือกผลมะพร้าวอ่อน เฉพาะเปลือกสีเขียว เพื่อให้เนียนเปลือกง่าย และเพื่อตัดแต่งรอยชำ ตำหนิ และรอยแผลออก

มะพร้าว (coconut) ชื่อไม้ยืนต้นชนิด *Cocos nucifera* ในวงศ์ *Arecaceae* ใบเป็นแบบขนนก ผลออกเป็นช่อ เรียกว่าทะลาย ใช้ทำน้ำมันและปรุงอาหาร

มะพร้าวกะทิ ๑ (*Maphrao Kathi, curd coconut, makapuno*) มะพร้าวที่เนื้อเป็นฟู อ่อนนุ่มหรือเหลวเป็นครีม ๒ ของหวานชนิดหนึ่ง ทำด้วยมะพร้าวชูดกวนกับน้ำตาล

มะพร้าวกล้วย (*Maphrao Kluai*) มะพร้าวหุข ที่ผลไม่เจริญเติบโตตั้งแต่ต้น ผลจึงลีบและมีขนาดเล็ก มีส่วนของเปลือกน้อยกว่ามะพร้าวหุขปกติ ไม่มีกะลา และมีรูปร่างคล้ายผลกล้วย จึงเรียก มะพร้าวหุข นี้ว่า มะพร้าวกล้วย

มะพร้าวแกง (*Maphrao Kaeng*) มะพร้าวใหญ่ ที่นิยมนำกะทิมาใช้เป็นเครื่องแกง หากนำกะลาไปทำชอ เรียกชอนันว่า ชอแกง

มะพร้าวแก่แดด (*Maphrao Kae Daet*) ดู มะพร้าวแกระ

มะพร้าวแก้ว (dehydrated sweet grated coconut) ขนชนิดหนึ่ง ทำด้วยเนื้อมะพร้าวแก่ ทำเป็นเส้นหยาบ ๆ หรือเป็นแผ่น ใส่ลงในน้ำเชื่อมที่อาจผสมส่วนประกอบอื่น เช่นเกลือป่น น้ำลอยดอกมะลิ สีผสมอาหาร คน และให้ความร้อนจนน้ำเชื่อมข้นเหนียว และจับเนื้อมะพร้าวอย่างทั่วถึง แล้วผึ่งให้แห้ง

มะพร้าวขูด (grated coconut) เกร็ดฝอยที่ถูกขูดออกจากเนื้อมะพร้าว โดยใช้เครื่องมือขูด เช่น *กระด่ำขูดมะพร้าว* ใช้ทำขนมหรือคั้นกะทิ

มะพร้าวขูดฝอยอบแห้ง (desiccated grated coconut) มะพร้าวขูดหรือตัดเป็นชิ้นเล็ก ๆ อบด้วยความร้อน มีสีขาวนวล มีกลิ่น รส ของมะพร้าว ใช้ประกอบอาหารหวานคาว หรือผสมแป้งทำขนมปังกรอบ ขนมเค้ก หน้าขนมเค้ก ฯลฯ

มะพร้าวควั่น (trimmed young coconut) มะพร้าวอ่อนที่ตัดแต่งผลโดยการกระทำ ๓ ขั้นตอน คือ (๑) พูม เปลือกสีเขียวออกอย่างหยาบ ๆ เพื่อให้เดือนเปลือกง่าย แต่อย่าพูมให้ถึงกะลา เพราะจะไม่สวย (๒) กลึง เพื่อเดือนเปลือกอีกครั้ง ให้ผลเป็นรูปทรงระบอบ ด้านหัวสอบลงเล็กน้อย และ (๓) ตัดหัวผล (ด้านที่มีตา) ให้เสมอ เพื่อให้ผลตั้งอยู่ได้ ไม่ล้ม ด้านก้นมีลักษณะปลายแหลมเป็นรูปกรวยป้าน เพื่อความสวยงาม และสะดวกในการใช้มีดแกะเปิดฝาออกเพื่อรับประทานเนื้อและน้ำ ชื่อพ้อง: *มะพร้าวเจียน* เปรียบเทียบ *มะพร้าวเจีย*

มะพร้าวกระ (midget coconut) มะพร้าวที่ออกดอกที่ยอด ตั้งแต่อยู่ในระยะต้นอ่อน ในระหว่างเพาะ หรือไม่เกิน ๑ ปี ที่เริ่มงอก

มะพร้าวเจีย (polished coconut) ผลมะพร้าวอ่อนที่ปอกเปลือกจนหมด (ไม่ไว้ฐาน) หรือเหลือบางส่วน (ด้านที่มีตาหรือด้านขั้ว) ไว้เป็นฐาน แล้วเจีย (ด้วยเครื่องเจีย) และแต่งผิวกะลาให้เรียบ ชื่อพ้อง: *มะพร้าวกลึง* เปรียบเทียบ *มะพร้าวควั่น*

มะพร้าวค้าง (variegated coconut plant) มะพร้าวที่มีใบค้างเป็นทางยาว เกิด

จากการกลายพันธุ์ของอิน ทำให้ใบไม่สามารถสร้างคลอโรฟิลล์ จึงไม่มีสีเขียว ความด้วยการเกิดปรากฏการณ์ 'ไคมิรา' (chimera) ทำให้เนื้อเยื่อส่วนหนึ่งมีสีเขียว อีกส่วนหนึ่งมีสีขาว นิยมปลูกเป็นไม้ประดับ

มะพร้าวคนเดียว (monocarpous coconut) ผลมะพร้าวที่มีตาที่กะลา เพียงคนเดียว เปรียบเทียบมะพร้าวสองตา มะพร้าวสี่ตา มะพร้าวมหาอูด

มะพร้าวตาวิปริต (coconut fruit having abnormal eyes) ปกติ มะพร้าวมีสามตา (tricarous) แต่บางครั้งเกิดมีมากหรือน้อยกว่าสามตา กือสี่ตา (tetracarous) สองตา (bicarous) (แต่มีเพียงคนเดียวที่มีเอ็มบริโอ) คนเดียว (monocarpous) และไม่มีตา หรือมะพร้าวมหาอูด (acarpous)

มะพร้าวต้นดก ๑ (Maphrao Tuen Dok) (สำ) ดูในหมวดที่ ๗ ๒ (prolific bearing coconut) มะพร้าวประเภทที่มีผลดกมากกว่า ๒๐๐ ผลต่อทะลาย

มะพร้าวที่นึ่ง (maturing coconut fruit) ผลมะพร้าวจวนแก่ ที่สีผลเปลี่ยนจากสีผลขณะยังอ่อน (ส่วนมากเป็นสีเขียว) เป็นสีน้ำตาล ยิ่งแก่มากสีจะยิ่งเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลมากขึ้น และผิวจะแห้ง แข็ง หดตัวเล็กน้อย มะพร้าวที่นึ่งก็เรียก ใช้เป็นส่วนวนเรียกผู้หญิงที่อยู่เป็นโสดไปจนแก่กว่า *สาวที่นึ่ง*

มะพร้าวที่มอด ดู มะพร้าวที่นึ่ง

มะพร้าวทุย (aborted coconut fruit) ผลมะพร้าว ที่เจริญเติบโตอย่างผิดปกติเพราะไม่มีอาหารมาเลี้ยงผลอย่างพอเพียง ผลจึงลีบ รูปร่าง ๆ มีส่วนของเปลือกมากบ้าง น้อยบ้าง ไม่มีกะลา หรือมีแคสลิปไป น้ำหนักเบา นิยมตัดครึ่งท่อน เพื่อใช้ทำกรวดวง ปัจจุบัน มีผู้นำมาแกะสลักเป็นรูปทรงต่าง ๆ เช่นรูป พระพิฆเนศ พระพุทธรูป หากผลไม่เจริญเติบโตตั้งแต่ระยะแรก ผลจะลีบมากจนมีรูปร่างคล้ายผลกล้วย จึงมีชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า *มะพร้าวกล้วย* ดู *กล้วย* และ *ทุย* ในหมวดที่ ๖ ด้วย

มะพร้าวใบติดกัน (fetism) ใบมะพร้าว ที่ใบย่อยไม่แยกออกจากกันอย่างสมบูรณ์ดังในมะพร้าวปกติ แต่จะติดกันมากบ้างน้อยบ้าง เป็นการกลายพันธุ์ที่มีพบน้อยมาก

มะพร้าวเผา (partially burned coconut) แต่เดิม เป็นผลมะพร้าวอ่อนที่นำไปเผา ซึ่งทำได้ 2 วิธี คือ (1) เผาทั้งเปลือก เมื่อสุกแล้วนำออกมาปอกเปลือกขณะที่ยังร้อน ๆ อยู่อบให้หมด แล้วนำไปแช่น้ำพอกลายความร้อน แล้วนำมาปอกเปลือกที่เหลือออกให้หมด นำไปแช่น้ำอีกครั้ง จากนั้น นำมาชุบให้เกลี้ยงจนขาวสะอาด (2) ปอกเปลือกออกจนถึงกะลา แต่ไม่ถึงกับเกลี้ยง และนำไปเผา การเผาทั้ง 2 วิธี ช่วยให้เนื้อล่อน และน้ำหวานหอมขึ้น แต่ปัจจุบันทำโดยการต้มมะพร้าวเขียวในน้ำเดือด ๑๐ นาที นำไปผึ่งให้แห้ง แล้วใช้ไฟจากหัวแก๊สเผาหัวและก้นมะพร้าวให้ดำพอประมาณ ทั้งนี้เพื่อประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย (ค่าฟืน) ในการเผาผลมะพร้าว แต่เนื้อมะพร้าวไม่ค่อยล่อน และน้ำก็ไม่หอมเหมือนวิธีดั้งเดิม

มะพร้าวแฝด (multiple coconut seedling) มะพร้าวที่มีหน่อเกิดขึ้นจากผลแก่มากกว่าหนึ่งหน่อ มีตั้งแต่แฝดสอง (twin) แฝดสาม (triplet) แฝดสี่ (quadruplet) แฝดห้า (quintet) และมากกว่าแฝดห้า การเกิดมะพร้าวแฝดมี ๒ สาเหตุ คือปรากฏการณ์ *หลายพู (polycarpellary)* และ *หลายอีมบริโอ (polyembryony)*

มะพร้าวพลอน (dehusked coconut fruit except at the eyes) (ถิ้น - ภาสได้)
ผลมะพร้าว ที่ปอกเปลือกเหลือเฉพาะตรงตา

มะพร้าวมหาหูด (acarpous coconut fruit) ผลมะพร้าวที่ไม่มีตาที่กะลา

มะพร้าวสองตา (bicarpous coconut fruit) ผลมะพร้าวที่มีตาสองตาที่กะลา

มะพร้าวสี่ตา (tetracarpous coconut fruit) ผลมะพร้าวที่มีตาสี่ตาที่กะลา

มะพร้าวห้าว (fully mature coconut fruit) ผลมะพร้าวที่แก่จัดจนเปลือกแห้ง

มะพร้าวหลายพู (coconut fruit having polycarpellary) ผลมะพร้าวที่มีหลายพู (carpel) แต่ละพู มีตาที่มี*เอ็มบริโอ* พร้อมทั้งจะงอกเป็นหน่อแทงออกมาจากตา จึงเกิดเป็นมะพร้าว*แฝด*สอง สาม หรือมากกว่าสาม แต่ละหน่อ มีจาวอิสระจากกัน โดยมีเนื้อเยื่อหนาด้ายแผ่นหนังกัน

มะพร้าวหลายยอด (multiple-branched coconut trunk) มะพร้าวประหลาด ที่มียอดมากกว่า ๑ ยอด เกิดจากความวิปริตในการพัฒนาเนื้อเยื่อ

มะพร้าวหลายเอ็มบริโอ (coconut having polyembryony) ผลมะพร้าวที่ตาซึ่งตามปกติ มี*เอ็มบริโอ*เพียงหนึ่งเดียว เกิดมีมากกว่าหนึ่ง จึงงอกเป็นมะพร้าว*แฝด* ที่เกิดมาจากแต่ละ*เอ็มบริโอ* ต่างก็พัฒนาขึ้นเป็นหน่อ แล้วแทงออกมาจากตาเดียว มีได้ตั้งแต่สอง สาม หรืออาจมากกว่านั้น แต่ละหน่อที่เจริญขึ้นต่างก็มีจาว อยู่ในผลอย่างอิสระต่อกัน แต่ไม่มีเยื่อหนังกันเหมือนกับในกรณีของมะพร้าวหลายพู

มะพร้าวอ่อน (young tender coconut) ผลมะพร้าวที่เก็บเกี่ยวในขณะที่ยังอ่อนอยู่ นำผลมากินทั้งน้ำและเนื้อ นิยมใช้พันธุ์ประเภท*หมูสี* โดยเฉพาะพันธุ์*น้ำหอม น้ำหวาน*

แมลงดำหนามมะพร้าว (sisping beetle) ตัวงชนิดหนึ่ง ขนาดเล็กมาก ลำตัวแบน สีดำ มี ๒ ชนิด ชนิดที่ ๑ พบในแปลงเพาะชำ ชนิดที่ ๒ ทำลายมะพร้าวในแปลงปลูก หลบซ่อนตัวอยู่ที่กาบใบที่ยังไม่คลี่ หรือใบที่ยังอ่อนอยู่ จนใบแห้งเมื่อมองดูระยะไกลเห็นเป็นสีขาวโพลน

ไม้กวาดทางมะพร้าว (coconut broom) ไม้กวาดที่ทำจาก*ก้านมะพร้าว* (ซึ่งเรียกอย่างผิด ๆ ว่า *ทวงมะพร้าว*) นำมามัดรวมกัน อาจมีด้ามหรือไม่มีก็ได้ ใช้สำหรับกวาดทำความสะอาดพื้น สนาม หรือเพดาน

ไม้กวาดโยมะพร้าว (coconut-coir broom) ไม้กวาดที่ทำจากโยมะพร้าว นำมามัดรวมกันเป็นกระจุกเล็ก ๆ แล้วยึดเข้าด้วยกันโดยการพันด้วยหวายหรือวัสดุอื่น นำไปมัดยึดติดไว้กับด้ามที่ทำด้วยไม้หรือวัสดุอื่น อาจถักด้วยหวายหรือวัสดุอื่นเพื่อให้แข็งแรง และทนทาน

ไม้มะพร้าว (coconut wood) เนื้อไม้มะพร้าวที่ได้จากการนำส่วนผิว (ประมาณ ๕ ซม.) ของต้นมะพร้าวแก่ (อายุตั้งแต่ ๑๕ ปีขึ้นไป) มาเลื่อยเป็นแผ่น เพื่อใช้ก่อสร้าง และทำเครื่องเรือน เนื้อไม้สวยงามและแข็งแรงมาก

ยอดมะพร้าว (coconut cabbage) ส่วนยอดที่อ่อนของมะพร้าว นิยมนำมาเป็นอาหาร โดยการผัด แกง ยำ คนในภาคใต้เรียกว่า หัวมะพร้าว

โยมะพร้าว ดู เส้นโยมะพร้าว

รกมะพร้าว (coconut leaf sheath) เยื่อห่อหุ้มใบอ่อนของมะพร้าว ที่แตกออกมาใหม่ ๆ (เป็นรูปดาบ) ประกอบไปด้วยเส้นใยสานกันเป็นแผ่นบาง ผิวเรียบละเอียด เมื่อใบขยายตัวเต็มที่แล้ว รกมะพร้าว จะยังคงอยู่ที่โคนพร้าวต่อไปอีกระยะหนึ่ง จึงร่วงหล่นลงสู่พื้นดิน สามารถนำมาทำวัสดุหัตถกรรมได้

ระแง้ (Ra-ngae, rachilla) เป็นศัพท์ที่ชาวสวนมะพร้าว เรียก แขนกกลางย่อยของมะพร้าว ชื่อพ้อง มขนง หางหนู

วุ้นมะพร้าว (nata de coco) ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเพาะเชื้อ *Acetobacter xylinum* ในน้ำมะพร้าวและสารอาหารอื่น เช่นน้ำตาล จนได้แผ่นวุ้นมะพร้าว นำมาดัดล้างจนไม่มีรสเปรี้ยว ใช้รับประทานเป็นของหวาน หรือใส่ในผักสลัด

สะโพก (bole) ส่วนโคนของลำต้นมะพร้าวที่พองออก เป็นลักษณะประจำพันธุ์ของมะพร้าวใหญ่

เส้นใยมะพร้าว (coir, coconut fiber) เส้นใยที่อยู่ในเปลือกมะพร้าวห้าว แยกออกมาได้โดยการนำเปลือกมะพร้าวไปตี หรือทุบ เพื่อแยกเส้นใยจากชูดมะพร้าว ที่เกาะติดอยู่ นำไปใช้ทำเบาะ ที่นอน ฯลฯ ชื่อพ้อง: ใยมะพร้าว

หัวกะทิ ๑ (coconut cream) น้ำกะทิชั้น ที่คั้นครั้งแรกจากเนื้อมะพร้าวชูด โดยไม่เติมน้ำ หรือเติมน้ำแค่เพียงเล็กน้อย ๒ (superior class) เป็นสำนวน เรียกคนหรือของ ที่ดีเด่นเป็นพิเศษ

หัวมะพร้าว ดู ชูดมะพร้าว

หางกะทิ (coconut skim milk) น้ำที่คั้นได้จากเนื้อมะพร้าวชูด ที่คั้นเอา หัวกะทิออกไปแล้ว แต่เอากลับมาคั้นใหม่โดยการเติมน้ำลงไป ได้ น้ำกะทิ ที่ใสกว่า หัวกะทิ

หางหนู (Hang Nu, rachilla) เป็นศัพท์ที่ชาวสวนมะพร้าว เรียก แขนกกลางย่อย ชื่อพ้อง แขนง ระแง้

ห้าว (fully mature) แก่จัด เช่นในคำว่า มะพร้าวห้าว

เหมง (Meng, young coconut shell) (ฉิน - ภาคใต้) กะลาของมะพร้าวที่ยังอ่อนอยู่ ใช้ทำแกงของภาคใต้ เช่นแกงเผ็ดเหม็ง ชื่อพ้อง: เหมงมะพร้าว

เหมงมะพร้าว (Meng Maphrao, young coconut shell) (ฉิน - ภาคใต้) ดู เหมง

หมวดที่ ๒

ศัพท์ทั่วไป

(เรียงลำดับอักษรโรมัน)

เป็นศัพท์ภาษาอังกฤษ ที่ใช้กับมะพร้าว ซึ่งได้พยายามหาศัพท์บัญญัติ (พิมพ์ด้วยตัวเอน) มาเข้าคู่กัน หรือมีจะนั้น ก็แปล หรืออธิบายศัพท์นั้น ๆ อย่างสั้น ๆ (พิมพ์ด้วยตัวตรง) กรุณาดูคำอธิบายในหมวดที่เกี่ยวข้อง นอกจากบางคำที่มีคำอธิบายอยู่แล้ว

abortive (มะพร้าว) ทุย

abnormal eyes มะพร้าวตาวิปริต

aborted coconut fruits มะพร้าวทุย มะพร้าวผลลีบ มะพร้าวกลัวย

acarpous coconut มะพร้าวมหาอุค

apple จาวมะพร้าว

aromatic coconut มะพร้าวน้ำหอม

arrack น้ำตาลเมา

ball copra เนื้อมะพร้าวที่กะเทาะเอากะลาออกแล้ว

bicarpous coconut มะพร้าวสองตา

bole สะโทก

coconut มะพร้าว

coconut beverage เครื่องดื่มมะพร้าว

coconut broom ไม้กวาดทางมะพร้าว

coconut cake กากมะพร้าวที่สกัดน้ำมันออกแล้ว

coconut coir dust ขุยมะพร้าว

coconut cream หัวกะทิ

coconut fiber เส้นใยมะพร้าว

coconut flour แป้งมะพร้าว เป็นกากมะพร้าวที่บีบน้ำมันออกจนหมดสิ้น อย่าง
ถูกสุขลักษณะ เปรียบเทียบ coconut powder, copra meal

coconut grater กระจาดขูดมะพร้าว, เหล็กขูด

coconut husk เปลือก(ผล)มะพร้าว

coconut jelly ู้นมะพร้าว

coconut leaf sheath รกมะพร้าว

coconut meat เนื้อมะพร้าว

coconut milk น้ำกะทิ บางตำราหมายถึง น้ำมะพร้าว แต่ที่ถูกต้อง ควรใช้ในความ
หมายของ น้ำกะทิ มากกว่า เพราะน้ำกะทิ มีลักษณะคล้ายน้ำมัน

coconut oil น้ำมันมะพร้าว

coconut powder แป้งมะพร้าว

coconut sap น้ำตาลสด

coconut skim milk หัวกะทิ

coconut shell กะลามะพร้าว

coconut vinegar น้ำส้มสายชู ทำจากน้ำมะพร้าว หรือน้ำตาลสด

coconut water น้ำมะพร้าว เปรียบเทียบ coconut milk

coir เส้นใย(เปลือกผล)มะพร้าว

coir dust ขุยมะพร้าว

coir fiber เส้นใยมะพร้าว

coir rope เชือกมะพร้าว

coir yarn เชือกมะพร้าว ที่ใช้สำหรับทอเป็นผืน

copra เนื้อมะพร้าวแห้ง

copra meal กากมะพร้าว ที่สกัดน้ำมันออกแล้ว มีโปรตีนสูง ใช้เป็นอาหารสัตว์

cymba กาบเชิง

dehusk ปอกเปลือก มะพร้าว

deodorization การกำจัดกลิ่น จากน้ำมัน

deshelling กะเทาะกะลา ออกจากเนื้อ

desiccated grated coconut มะพร้าวขูดฝอยอบแห้ง

desiccated sweet grated coconut มะพร้าวแก้ว

dwarf coconut มะพร้าวเตี้ย

expeller เครื่องบีบน้ำมัน

fermented coconut water น้ำมะพร้าวหมัก (ได้น้ำส้ม)

fermented toddy น้ำตาลเมา

fitism ไบ้อย่อยติดกัน

fully mature coconut fruit มะพร้าวห้าว

grated coconut มะพร้าวขูด

green dwarf มะพร้าวหมูสีเขียว

haustorium จาว(มะพร้าว)

jaggery น้ำตาลมะพร้าว

magic coconut oil น้ำมันมนต์

makapuno มะพร้าวกะทิ

Malayan dwarf มะพร้าวเตี้ยมาลายู

Malayan tall มะพร้าวสูงมาลายู

maturing coconut fruit มะพร้าวที่ขึ้นทีก

midget มะพร้าวแคระ / มะพร้าวแก่แคด

monocarpous coconut มะพร้าวตนเดียว

multiple branch มะพร้าวหลายยอด

nata de coco คุ้นมะพร้าว

nut ผลมะพร้าว จัดเป็นผลไม้ประเภท dry drupe

nut water น้ำมะพร้าว

oil น้ำมัน

palm ปาล์ม โดยปริยายหมายถึงมะพร้าว

paring เนื้อมะพร้าว ที่ลอกออกจากกะลา เป็นแผ่น ๆ

polycarpellary สภาวะที่มะพร้าวมีหน่อหลาย หน่อแทงออกมาจากหลายตา (ตาละหน่อ)

polyembryony สภาวะที่มะพร้าวมีหน่อหลายหน่อแทงออกมาจากตา ๆ เดียว

prolific bearing มะพร้าวต้นคก / มะพร้าวที่ออกผลดกมาก

rachis แกนกลาง

rachilla แกนกลางย่อย ระแงะ หางหนู แขนง

rancidity ความหืน (ของน้ำมัน) เกิดจากการถูกเติมออกซิเจนของน้ำมัน

red dwarf หนูสีแดง (แต่ที่จริงมีสีส้ม)

refining การทำให้น้ำมันบริสุทธิ์ โดยวิธีการทางเคมี

screwed stem (มะพร้าว) ต้นบิดเป็นเกลียว

seednut ผล (มะพร้าว) ที่ใช้ขยายพันธุ์

seed parent ต้นพันธุ์ ต้นมะพร้าวที่ใช้ผลิตผลเพื่อเอาไปทำพันธุ์

shell กะลามะพร้าว

shell charcoal ถ่านกะลามะพร้าว

smoke drying การทำเนื้อมะพร้าวให้แห้งโดยใช้ควันไฟ

spadix จั่น

spicata มะพร้าว

tall มะพร้าวต้นสูง

tapping ปาดวงมะพร้าว เพื่อให้ น้ำตาลมะพร้าว ไหลออกมา

tetracarpous coconut มะพร้าวสี่ตา

toddy น้ำตาลสด ได้จากการปาดช่อดอกมะพร้าว หรือตาล ที่นวดจนอ่อน แล้วโค้ง
งอ รองด้วยกระบอกลไม้ไผ่ หรือกระบอคะลูมีเนียม

treacle น้ำตาลข้น

Tree of Heaven ต้นไม้แห่งสรวงสวรรค์ หมายถึงต้นมะพร้าว

Tree of Life พฤษภษาชีวิต ต้นไม้ให้ชีวิต หมายถึงต้นมะพร้าว

Tree of Multiple Uses ต้นไม้สารพัดประโยชน์ หมายถึงต้นมะพร้าว

Tree of 1001 Uses ต้นไม้ที่มีประโยชน์ ๑๐๐๑ อย่าง หมายถึงต้นมะพร้าว

virgin coconut oil น้ำมันมะพร้าวพรหมจรรย์

yellow dwarf หนูสีเหลือง

young tender coconut มะพร้าวอ่อน

หมวดที่ ๓

ศัพท์พฤกษศาสตร์

(เรียงตามลำดับอักษรโรมัน)

ศัพท์พฤกษศาสตร์ ส่วนใหญ่มีรากฐานมาจากศัพท์ภาษาอังกฤษ แต่ก็มีบางคำที่มีรากฐานมาจากภาษาอื่น ๆ แต่ที่สำคัญ คือเขียนด้วยอักษรโรมัน แต่ละคำศัพท์ที่นำมาแสดง เป็นศัพท์บัญญัติซึ่งราชบัณฑิตยสถานได้เป็นผู้กำหนดขึ้น แต่ในบางครั้งราชบัณฑิตยสถาน ก็ยังไม่ได้บัญญัติศัพท์ขึ้นมา จึงได้เขียนเป็นคำอธิบายศัพท์

เพื่อให้เห็นความแตกต่างอย่างเด่นชัด จึงได้ใช้ ตัวหนา สำหรับคำศัพท์ทั้งในอักษรโรมัน และอักษรไทย ที่จัดเรียงตามลำดับอักษรโรมัน ส่วนศัพท์ภาษาไทยที่อยู่ในคำอธิบาย ใช้อักษรตัวเอน ซึ่งผู้อ่านจะค้นหาความหมายได้จากการตรวจค้นในหมวดที่ ๔ - ศัพท์พฤกษศาสตร์ (เรียงตามลำดับอักษรไทย)

acarous coconut มะพร้าวรวมหาจุด ผลมะพร้าวที่ไม่มีตาที่กะลา

anther อับเรณู อวัยวะที่ทำหน้าที่สร้างละอองเรณู

anther sac ลอนอับเรณู ส่วนของอับเรณู ลักษณะเป็นลอน มีอยู่ 2 ลอน เมื่อแก่แตกตามแนวยาว

anthesis ระยะปลดปล่อยละอองเรณู เป็นระยะที่ดอกบาน และปลดปล่อย

apical; terminal bud -ยอด, -ปลาย

apical bud; terminal bud ตายอด

axil ง่าม, ซอก (กิ่ง, ใบ)

axillary -ตามง่าม, ตามซอก

backcross การผสมกลับ เป็นการผสมของลูกผสมกลับไปหาพ่อหรือแม่

base โคน, ฐาน

bicarpous coconut มะพร้าวสองคา ผลมะพร้าวที่มีคาสองคาที่กะลา

bloom ออกดอก; สะพรั่ง

blossom ดอก, ออกดอก

bole สะโทก

bulbil หม้ออากาศ ที่อาจแยกไปขยายพันธุ์ได้, หน่อที่เกิดบนต้นมะพร้าว
จัดเป็นความวิปริตอันหนึ่ง

caulicle ลำต้นแรกเกิด

calyx วงกลีบเลี้ยง ชั้นของกลีบเลี้ยง ซึ่งอยู่นอกสุดของดอกไม้ ทำหน้าที่
ห่อหุ้มหรือปกคลุมส่วนอื่นของดอกขณะที่ดอกยังตูมอยู่ส่วนมากมีสีเขียวหรือ
สีอื่นซึ่งไม่สวยสะดุดตาเหมือนกับกลีบดอก อาจแยกกันเป็นกลีบๆ เรียกว่า
กลีบเลี้ยง (sepal)

carpel คาร์เพล ใบซึ่งเปลี่ยนแปลงมาเป็นส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของเกสรเพศเมีย

corolla วงกลีบดอก ชั้นของกลีบดอกที่ถัดจากชั้นของกลีบเลี้ยงเข้ามา โดยมาก
มักมีสีสวยงาม อาจแยกกันเป็นกลีบๆ เรียกว่า กลีบดอก (*petal*) หรือเชื่อม
ติดกันเป็นหลอดกลีบดอก (*corolla tube*)

cotyledon ใบเลี้ยง ใบแรกของต้นอ่อนของพืช อาจมีหรือไม่มีสีเขียว บางชนิดมี
อาหารเก็บสะสมไว้ ทำให้ใบนี้มีลักษณะอวบหนา ในพืชใบเลี้ยงเดี่ยวมีใบ
ชนิดนี้เพียง 1 ใบ พืชใบเลี้ยงคู่มี 2 ใบ เป็นส่วนหนึ่งของเอ็มบริโอ สำหรับบัว
หลวง เกิดอยู่ภายในเมล็ดทำหน้าที่สะสมอาหารเพื่อใช้ในการงอก มี 2 ซีก สี
ขาวนูน รูปร่างป้อมผ่าซีก แต่ละซีกคือใบเลี้ยง เกิดอยู่ตรงกันข้างบนแกน ที่ทำ
หน้าที่เป็นลำต้น เมื่อเติบโตขึ้น จะเริ่มมีสีเขียว และทำหน้าที่ปรุงอาหาร
เลี้ยงต้นก่อนที่ใบจริง จะงอกออกมา

cultivar พันธุ์ปลูก (ย่อมาจาก cultivated variety) ลำดับชั้นที่ต่ำกว่าชนิด ใช้เฉพาะในพืชปลูก (ไม่ใช่สำหรับพืชในธรรมชาติ) เกิดจากผลของการผสมพันธุ์ หรือการกลายพันธุ์ ทั้งในธรรมชาติ และที่มนุษย์ทำขึ้น ที่ถูกผสมได้รับการตั้งชื่อ

embryo เอ็มบริโอ ต้นอ่อนขณะที่ยังอยู่ในเมล็ด มีส่วนประกอบที่สำคัญคือ ลำต้นแรกเกิด (*caulicle*) รากแรกเกิด (*radicle*) ยอดแรกเกิด (*plumule*)

endocarp ผนังผลชั้นใน

endosperm เอนโดสเปิร์ม อวัยวะที่สะสมอาหารในเมล็ด สำหรับใช้ในการเจริญเติบโตของเอ็มบริโอ สำหรับมะพร้าว มี ๒ ชนิด คือ เอนโดสเปิร์มแข็ง (*solid endosperm*) ได้แก่เนื้อมะพร้าว และเอนโดสเปิร์มเหลว ได้แก่เนื้อมะพร้าว

entire เรียบ ใช้แสดงลักษณะขอบใบหรือขอบกลีบดอกที่เรียบสม่ำเสมอ ไม่มีรอยเว้า

epicarp ผนังผลชั้นนอก

exocarp ผนังผลชั้นนอก

filament ก้านชูอับเรณู

flower, female ดอกเพศเมีย

flower, male ดอกเพศผู้

frond ใบ (มะพร้าว)

fruit ผล รังไข่ ที่เจริญเต็มที่แล้วรวมกับบางส่วนของดอกที่อาจจะเจริญขึ้นมาพร้อมกัน เช่น กลีบเลี้ยง ยอดเกสรเพศเมีย และเกสรเพศผู้ โดยทั่วไปภายในผลจะมีเมล็ด นอกจากผลนั้นจะเกิดจากรังไข่ที่มีได้รับการผสม

genotype จีโนไทป์

พันธุ์มะพร้าว

มะพร้าวสีส้มกับชั้น

มะพร้าวสีเขียวผลกลม

มะพร้าวสีเขียวอมเหลืองผลปลายแหลม

มะพร้าวสีเขียวอ่อนผลกลม

มะพร้าวสีเหลือง

มะพร้าวสีแดง

มะพร้าวสีเหลืองผลดิบ

มะพร้าวสีน้ำตาลผลขาว

มะพร้าวที่วางจำหน่ายในท้องตลาด

มะพร้าวอ่อนที่เจียนเปลือกออกบางส่วน
น้ำแก๊สช่วย

มะพร้าวอ่อนที่เจียน (ล่าง) และเจียน (บน)

มะพร้าวอ่อนที่เจียน (ล่าง)
และเจียนแล้วนำไปเผา (บน)

มะพร้าวอ่อนที่เจียน (ซ้าย) และเจียน (ขวา)

มะพร้าวอ่อนเจียนสำหรับส่งออก

ผลมะพร้าวเจียนที่จำหน่าย
ที่เมืองกุนหมิง ประเทศจีน

ผลมะพร้าวเจียนแล้วจำหน่าย
ที่เมืองต้าอี้ ประเทศจีน

ผลมะพร้าวผ่าครึ่งเป็นภาชนะใส่หัวมะพร้าว

มะพร้าวกะทิ

มะพร้าวกะทิน้ำฟูมาก
ปานกลาง และน้อย

มะพร้าวกะทิน้ำฟูมาก

มะพร้าวกะทิน้ำหวาน

มะพร้าวไฟกะทิ

กีดมะพร้าวกะทิน้ำหอม
ที่ขายในงานเกษตรแห่งชาติ

ผดมะพร้าวกะทิที่อ่อนนุ่ม
ที่เกาะมะพร้าวกะทิ ทองผาภูมิ

ทะเลายมะพร้าวกะทิน้ำหอม

มะพร้าวพวงร้อยกะทิ

กระต่ายขูดมะพร้าว

การแข่งขันขูดมะพร้าวในงาน
"ชีวิตมีสุขด้วยน้ำมันมะพร้าว"

การแข่งขันขูดมะพร้าวในงาน
"ร้อยเรื่องราวมะพร้าวไทย"

กระต่ายขูดมะพร้าวที่นำมาจัดแสดง
ที่ศูนย์การค้าเดอะมอลล์

มุมหนึ่งของห้องกระต่ายขูดมะพร้าว
พิพิธภัณฑ์จักษุศาสตร์ มหาวิทยาลัย สงขล.

กระต่ายขูดมะพร้าวรูปอัยยะเพศ

ภาพวาดผู้หญิงนั่งขูดมะพร้าว
ที่พิพิธภัณฑ์จักษุศาสตร์ มหาวิทยาลัย สงขล.

รูปตั้งสลักลวดลาย

รูปสัตว์

- genus สกุล ลำดับชั้นหนึ่งของระบบการจัดจำแนกพืชหรือสัตว์ ประกอบด้วย
 หลายๆ ชนิด (species) หรือชนิดเดียว เป็นคำเอกพจน์ (พหูพจน์คือ genera)
- germplasm เชื้อพันธุ์
- haustorium จาว
- heterosis ความแข็งแรงของลูกผสม
- heterozygote เฮตเตอโรไซโกต
- husk เปลือก
- hybrid ลูกผสม ลูกที่เกิดจากการผสมพันธุ์ระหว่างพันธุ์หรือระหว่างชนิด
- inflorescence ช่อดอก, จั่น
- internode ปล้อง ส่วนของลำต้นระหว่างข้อ
- integument ผนังออวูล
- leaf apex ปลายใบ ส่วนปลายของใบที่มีรูปร่างต่าง ๆ กัน
- leaf base โคนใบ ที่ติดกับลำต้น หรือติดกับก้านใบที่แผ่ออกติดกับลำต้น
- leaf margin ขอบใบ ส่วนขอบของใบที่มีลักษณะต่าง ๆ กัน
- leaf stalk กู petiole
- leaflet stalk ก้านใบย่อย
- mesocarp ผนังผลชั้นกลาง
- midrib เส้นกลางใบ
- mutant ๑ สายพันธุ์กลาย ๒ ผลจากการกลายพันธุ์ สิ่งที่มีชีวิตที่มีลักษณะ
 แตกต่างไปจากพันธุ์เดิม และสืบพันธุ์ลักษณะนั้น ๆ ต่อไปได้
- nut ผลเดี่ยวเปลือกแข็ง ที่แก่แล้วไม่แตก มีเมล็ดเพียง 1 เมล็ด มะพร้าวก็จัดเป็น
 nut ได้ เพราะเป็นผลเดี่ยวที่มีเปลือกแข็ง จึงเรียกว่า coconut แม้ว่าบางครั้งจะ
 จัดมะพร้าวให้เป็น dry drupe

ovary รังไข่ ส่วนหนึ่งของชั้นเกสรเพศเมียที่มีออวูล (ovule) หรือเมล็ดอ่อน อยู่ใน ภายใน เป็นส่วนที่เจริญเป็นผลหลังจากที่ได้รับการผสมเกสร

ovate -รูปไข่ ปลายด้านกว้างอยู่ที่ฐาน ลักษณะของใบ กลีบดอก และใบประดับที่มี ส่วนฐานกว้างกว่าส่วนยอด มีความยาวเป็นหนึ่งเท่าครึ่งของความกว้าง

ovule ออวูล อยู่ในรังไข่ อวัยวะนี้จะเจริญต่อไปเป็นเมล็ด หลังจากมีการปฏิสนธิแล้ว

peduncle ๑ ก้านดอก (ในดอกเดี่ยว) ๒ ก้านช่อดอก ก้านที่ต่อดอกหรือช่อดอกกับกิ่งหรือต้น

pericarp ผนังผล เปลือกของผล ประกอบด้วยชั้น epicarp, mesocarp และ endocarp

petal กลีบดอก กลีบที่แยกจากกันได้เป็นกลีบ ๆ มักมีขนาดใหญ่ และสีสดสวยงาม

petiole, leaf stalk ก้านใบ ก้านของใบไม้ ที่เชื่อมระหว่างลำต้น กับ เส้นกลางใบ (midrib) สำหรับก้านใบ ของใบมะพร้าวซึ่งเป็นใบรวม (compound leaf) แบบขนนก มีส่วนโคนเป็นปีกห่อหุ้มลำต้น ส่วนปลายประกอบด้วย ใบย่อย (leaflet) แยกออกจาก แกนกลาง ชื่อพ้อง: ก้านทาง (ใช้สำหรับมะพร้าวเท่านั้น)

petiolule ก้านใบย่อย ก้านของใบย่อย ที่เชื่อม แกนกลาง กับ ใบย่อย (leaflet)

pistil เกสรเพศเมีย อวัยวะสืบพันธุ์เพศเมียของดอกไม้ ประกอบด้วย ก้านเกสรเพศเมีย (style) และ ยอดเกสรเพศเมีย (stigma)

pistillate flower ดอกเพศเมีย ได้แก่ดอกไม้ที่มีแค่เกสรเพศเมีย

plumule ยอดแรกเกิด

pollen เรณู ละอองเกสรเพศผู้ที่มีสารพันธุกรรมครึ่งหนึ่งของเซลล์หนึ่ง ทำหน้าที่ผสมพันธุ์กับไข่ ซึ่งเป็นเซลล์สืบพันธุ์ของเพศเมีย

pollination การผสมเกสร การถ่ายเรณูไปสู่ยอดเกสรเพศเมีย

polycarpy หลายพู ปรากฏการณ์ที่ผลมะพร้าวมีเอมบริโอมากกว่าหนึ่ง โดยแต่ละอัน เกิดมาจากแต่ละพู เกิดเป็นมะพร้าวสองหน่อ สามหน่อ สี่หน่อ ฯลฯ ที่งอกออกมาจากผลเดียวกัน สืบเกิดได้จากการที่แต่ละคา มีหน่องอกออกมา

polyembryo หลายเอมบริโอ ปรากฏการณ์ที่ผลมะพร้าว มีเอมบริโอมากกว่าหนึ่ง เกิดมาพูเดียวกัน เกิดเป็นมะพร้าวสองหน่อ สามหน่อ สี่หน่อ ฯลฯ ที่งอกออกมาจากผลเดียวกัน สืบเกิดได้จากการที่มีตาเพียงคาเดียว มีหน่อหลายหน่อ งอกออกมา

pubescent - ขนสั้นนุ่ม มีขนสั้นๆ และนุ่มปกคลุมตามผิว เช่น ตามหลังใบ และ ก้านใบหรือก้านดอก

rachis แกนกลาง ก้านช่อดอก มีก้านย่อย แยกออก สำหรับมะพร้าว มี แกนกลางย่อย หรือแขนง แยกออก อันเป็นที่เกิดของดอก ทั้งเพศผู้ และเพศเมีย นอกจากในมะพร้าว ซึ่งดอกเกิดบน แกนกลาง โดยตรง

rachilla แกนกลางย่อย ก้านที่แยกออกจาก แกนกลาง ของช่อดอก สำหรับมะพร้าว มีลักษณะเรียวยาว เป็นที่เกิดของดอก ทั้งดอกเพศเมีย อยู่ที่โคน (ซึ่งต่อมาพัฒนาเป็นผล) และดอกเพศผู้ อยู่ส่วนปลาย ชื่อพ้อง: แขนง ระแง้ หางหนู

seed เมล็ด ออูลซึ่งได้รับการปฏิสนธิแล้วเจริญขึ้นมา โดยจะมีเปลือกหุ้ม และมีเอมบริโออยู่ภายใน สำหรับมะพร้าว เมล็ดคือส่วนที่อยู่ถัดเข้าไปจากกะลา

seed coat เปลือกหุ้มเมล็ด มี ๒ ชั้น ได้แก่ เปลือกชั้นนอก และเปลือกชั้นใน ซึ่งเจริญมาจาก outer และ inner integument ของ ออูล สำหรับมะพร้าว คือเยื่อสีน้ำตาลที่หุ้มเนื้อสีขาว

- sepal** กลีบเลี้ยง กลีบที่แยกจากกันได้เป็นกลีบๆ อยู่ด้านนอกของดอก
- spadix** แกนก้านดอก งวง ก้านช่อดอกของมะพร้าว ที่ตามรูปคิดจะมีระแง้แยก
ออก และเกิดเป็นผลบนระแง้ นอกจากมะพร้าวที่ผลเกิดบนก้านช่อดอก
- spathe** กาบ (หุ้มช่อดอก หรือจั่น)
- species** ชนิด ลำดับที่ต่ำที่สุดในการจัดลำดับของสิ่งที่มีชีวิต
- spicata** มะพร้าว พันธุ์มะพร้าวที่กลายพันธุ์ไป โดยผลเกิดบนก้านช่อดอก
แทนที่จะเกิดบนระแง้ที่แยกออกจากก้านช่อดอก
- stamen** เกสรเพศผู้ อวัยวะซึ่งทำหน้าที่สร้างละอองเกสรเพศผู้ ประกอบด้วย
anther หรือ อับเรณู และ filament หรือ ก้านชูอับเรณู
- staminate flower** ดอกเพศผู้ ดอกไม้ที่มีแต่เกสรเพศผู้
- stigma** ยอดเกสรเพศเมีย ส่วนปลายของเกสรเพศเมียที่ทำหน้าที่รับละอองเกสร
เพศผู้ มักมีรูปร่างต่างๆ กัน โดยมากมักมีขนาดเล็กๆ มีน้ำด้อยหรือน้ำเมือก
เหนียวๆ เพื่อช่วยให้ละอองเกสรเพศผู้ติดง่ายขึ้น และงอกท่อเรณู (pollen tube)
นำเชื้อลงไปผสมกับไข่ หรือออวูลินรังไข่
- style** ก้านชูยอดเกสรเพศเมีย ส่วนที่เป็นเส้น หลอด หรือแท่ง เชื่อมต่อระหว่าง
รังไข่กับยอดเกสรเพศเมีย
- sucker** หน่อ หน่วยสืบพันธุ์ที่แยกออกจากลำต้นในแนวตั้ง
- testa** เยื่อบาง ๆ สีน้ำตาล ที่ห่อหุ้มเนื้อมะพร้าว ในทางพฤกษศาสตร์ จัดเป็นเปลือก
เมล็ดชั้นนอก (seed coat)
- tetracarpous coconut** มะพร้าวสี่ตา ผลมะพร้าวที่มีตาสี่ตาที่ทะเลา
- vein** เส้นใบ

หมวดที่ ๔

ศัพท์พฤกษศาสตร์

(เรียงตามลำดับอักษรไทย)

เพื่อประหยัดเนื้อที่ หากเป็นศัพท์ที่ตรงกับศัพท์อักษรโรมัน จะไม่มีการอธิบายศัพท์นั้น ๆ เพราะผู้อ่านสามารถเสาะหาได้จากหมวดที่ ๓ แต่ถ้าเป็นศัพท์ที่ไม่มีคำศัพท์อักษรโรมัน ก็จะมีคำอธิบายศัพท์นั้น ๆ

ก้านชูดอกเกสรเพศเมีย style

ก้านชูอับเรณู filament

ก้านดอก peduncle

ก้านใบ petiole, leaf stalk

ก้านใบย่อย petiolule, leaflet stalk

กาบ spathe

-เกิดจากราก radical

กลีบดอก petal

กลีบเลี้ยง sepal

เกสรเพศเมีย pistil

แกนกลาง rachis

แกนก้านดอก, งวง spadix

แกนกลางย่อย rachilla

ขนนุ่มสั้น pubescent

ขอบใบ leaf margin

แข็งแรงของลูกผสม, ความ heterosis

คาร์เปิล carpel

โคน, ฐาน base

โคนใบ leaf base

จวง spadix

ง่าม, ซอกใบ (กิ่ง, ใบ) axil

จาว haustorium

จีโนไทป์ genotype

ชนิด species

ช่อดอก, จั่น inflorescence

ช่อดอกย่อย spikelet

เชื้อพันธุ์ germplasm

ดอกเพศผู้ male flower, staminate flower

ดอกเพศเมีย female flower, pistillate flower

ใบ (มะพร้าว) frond

ใบเลี้ยง cotyledon

-ปลาย apical bud, terminal bud

ปลายใบ leaf apex

ปล้อง internode

เปลือก husk

เปลือกเมล็ดชั้นนอก seed coat

เปลือกหุ้มเมล็ด seed coat

พันธุ์ (ทางพฤกษศาสตร์) variety

พันธุ์ปลูก cultivar

ผนังผล pericarp

ผนังผลชั้นใน endocarp

ผนังผลชั้นนอก epicarp / exocarp

ผนังผลชั้นกลาง mesocarp

ผนังออกวูล integument

ผล fruit

ผลเดี่ยวเปลือกแข็ง (มะพร้าว) nut

ผสมกลับ, การ backcross

ผสมเกสร, การ pollination

มะพร้าวมหาอุด acarpous coconut

มะพร้าวสองตา bicarpous coconut

มะพร้าวสี่ตา tetracarpous coconut

มะพร้าว spicata

เมล็ด seed

-ยอด apical; terminal bud

ยอดเกสรเพศเมีย stigma

ยอดแรกเกิด plumule

เยื่อบาง ๆ สีน้ำตาล ที่ห่อหุ้มเนื้อมะพร้าว testa

รังไข่ ovary

รก(มะพร้าว) leaf sheath

ระแง้ rachilla

เรือบ entire

- เรณู pollen
-รูไข่ ovate
ล่อนอับเรณู anther sac
ลูกผสม hybrid
ลำต้น (มะพร้าว) trunk, stem
ลำต้นแรกเกิด caulicle
วงกลีบดอก corolla
วงกลีบเลี้ยง calyx
สกุล genus
สะโพก bole
เส้นกลางใบ midrib
เส้นใบ vein
หน่อ sucker
หางหนู rachilla
หลายพู polycarpy
หลายเอ็มบริโอ polyembryo
หน่ออากาศ bulbil
อับเรณู anther
เอนโดสเปิร์ม endosperm
เอ็มบริโอ (ต้นอ่อน) embryo
ออวูล ovule
เสตเคอโรไซโกต heterozyote

หมวดที่ ๕

ศัพท์เกี่ยวกับกระต่ายขูดมะพร้าว

กระต่ายขูด - *Kratai Khut* ๑ ถิ่น-ภาคกลาง ภาคอีสาน และภาคเหนือตอนล่าง ดู

กระต่ายขูดมะพร้าว ๒ ชื่อปลาทะเลชนิดหนึ่ง ที่ได้คางมีรู ๒ รู ลำตัวสีเงิน
แนวสันหลังสีเข้มเป็นแถบและจุดขาว ส่งเสียงดังเมื่อถูกจับพื้นผิวน้ำ

กระต่ายขูดมะพร้าว - coconut grater เครื่องมือสำหรับขูดเนื้อมะพร้าว

ออกจากกะลา ประกอบด้วยสองส่วน คือมีานั่ง และแผ่นเหล็กที่มีฟันคล้าย
ฟันเลื่อย ขึ้นออกมาเป็นที่สำหรับขูดมะพร้าว ผู้ขูดจะนั่งบนตัวกระต่าย ใช้มือ
ทั้งสองจับมะพร้าวที่ผ่าครึ่งซีกครอบแฉงซี่ฟันเลื่อย ออกแรงขูดโดยหมุนไป
รอบๆ เนื้อมะพร้าวจะหลุดออกมาเป็นเกร็ดฝอย เรียกว่ามะพร้าวขูด เมื่อนำไป
เติมน้ำ จะสามารถคั้นบีบน้ำ ผ่านกระซอนให้เป็นน้ำกะทิ มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน
ในท้องถิ่น เช่น *แมวขูด* และ*งอง* ในภาคเหนือตอนบน *กระต่ายขูด* ในภาค
กลาง ภาคอีสาน และภาคเหนือตอนล่าง *กระต่าย* ในภาคกลาง และ*เหล็กขูด*
และ*ตัวเหล็กขูด* ในภาคใต้ บางที ก็เรียก *กระต่ายไทย* เมื่อมีการเปรียบเทียบกับ
กระต่ายจีน

กระต่ายจีน - Chinese coconut grater เครื่องมือขูดมะพร้าว ที่ใช้ดาบุดอกเรียง
เป็นแถวบนกระดาน ดัดหัวดาบแล้วเสียมให้แหลม ใช้สำหรับขูดเนื้อมะพร้าว
ที่กะเพาะออกจากกะลาแล้ว นำมาตัดเป็นชิ้นเล็ก ๆ แล้วครูดกับแฉงดาบ
เนื้อมะพร้าวจะหลุดออกมาเป็นขุย นำไปคั้นกะทิหรือปรุงอาหาร

กระต่ายไทย - Thai coconut grater หมายถึงกระต่ายขูดมะพร้าวธรรมดา แต่จะ
ใช้คานี้ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกระต่ายจีน ดู *กระต่ายขูดมะพร้าว*

กะทิขูด - *Kathi Khut fish* ชื่อห้องของปลา *สิกรูด* แต่ทั้งหมดไม่ได้เกี่ยวข้อง

กับ กระด่ำยขูดมะพร้าว เลข

งอง – *Ngong* ถิ่น-ภาคเหนือตอนบน ดู กระด่ำยขูดมะพร้าว

ตาเหล็กขูด – *Ta Lek Khut*, teeth plate of coconut grater ถิ่น-ภาคใต้ ดู ฟัน
กระด่ำย

ตรุน – *Trun* ถิ่น-ภาคใต้ ๑. เครื่องมือขูดมะพร้าวที่ทำจากการนำตาปูมาดอบบน
แผ่นไม้กระดาน ห่างกัน ๑ ซม. ตัดหัวตะปูออก แล้วเสียบปลายให้แหลมให้ตา
ปูโผล่ออกมา ๑/๔ ซม. นำเนื้อมะพร้าวที่กะเทาะออกจากกะลาแล้ว มาครูด
(หรือตรุน) เพื่อให้ได้มะพร้าวขูด เปรียบเทียบกระด่ำยจีน ๒. กริยา: ครูด
สิ่งของใดๆ กับสิ่งที่มีความคม เช่นตรุนชิ้นเนื้อมะพร้าวที่กะเทาะออกจาก
กะลาแล้ว กับกระด่ำยจีน ได้มะพร้าวขูด ออกมาเป็นฝอย

ตัวกระด่ำย – seating part of the coconut grater ถิ่น-ภาคกลาง ส่วนที่รองนั่ง
ของ กระด่ำยขูดมะพร้าว นิยมทำด้วยไม้ เป็นรูปต่าง ๆ แต่ก็มิวสคู่อื่นๆ เช่น
กระดุกสัตว์ หรือแม้กระทั่งเป็นเหล็ก ที่เชื่อมติดกับแผ่นเหล็กขูด ภาคใต้
เรียกว่า ตัวเหล็กขูด

ตัวเหล็กขูด ถิ่น-ภาคใต้ ดู ตัวกระด่ำย

ผล่ายปากเปิด – *Phlai Pak Pet*, coconut scraper ถิ่น-ภาคใต้ ไม้เนื้อแข็งขนาด
ท่อนแขน ตัดปลายข้างหนึ่งให้โค้งแบน และบาง คล้ายรูปปากเปิด (ซึ่งจะต้อง
แต่งให้หยักเป็นฟันปลา สำหรับขูดเนื้อมะพร้าว เรียกว่า ไม้ขูด)

ฟันกระด่ำย – teeth plate of the coconut grater ถิ่น-ภาคกลาง แผ่นเหล็กตัดให้
งออย่างค่อห่าน ส่วนปลายทำเป็นรูปแบนโค้ง ที่มีฟันเลื่อยเป็นซี่ ๆ ที่ใช้ขูด
เนื้อมะพร้าว ชื่อพ้อง ฟันเลื่อย ภาคใต้เรียกว่า ตาเหล็กขูด

ฟันเลื่อย ดู ฟันกระด่ำย

มือแมว – *Mue Maeo*, coconut scraper เป็นเครื่องมือขูดมะพร้าวที่ต้องใช้มือ

ชุด ประกอบด้วยสองส่วน คือส่วนหัวที่ทำด้วยโลหะ เช่นเหล็ก ทองแดง ฯลฯ เป็นแผ่นบาง ๆ และมีฟันเลื่อยแหลมคม สำหรับชุดเนื้อมะพร้าวให้ออกมาเป็นเส้น อีกส่วนหนึ่ง คือส่วนที่ใช้จับ มักทำด้วยไม้ ดอกติดกับส่วนหัว บางคนเรียก เล็บแมว เปรียบเทียบ ไม้ชุด

แมวชุด - *Maew Khut, coconut grater* ถิ่น-ภาคเหนือตอนบน ดู กระดาษชุดมะพร้าว

ไม้ชุด - *wooden grater* ถิ่น-ภาคใต้ ไม้โค้งแบน และบาง คล้ายรูปปากเบ็ด เรียกว่า ผ้าย ปากเบ็ด นำไปแต่งให้หยักเป็นฟันปลาสำหรับชุดเนื้อมะพร้าว

หัวนอ - *Hua No, teeth plate* ถิ่น-ภาคใต้ ตำแหน่งที่เอา เหล็กชุด ไปปัก สำหรับใช้เป็นที่ชุดมะพร้าว เช่นตามเสาเรือน (แต่เป็นการเสี่ยงอันตรายต่อคนที่ผ่านไปมา) หรือส่วนหัวของกระดาษชุดมะพร้าว

เหล็กชุด (ถิ่น - ภาคใต้) ๑ (flattened metal with saw teeth) แผ่นเหล็กบาง ๆ ส่วนปลายโค้ง มีฟันเลื่อย ใช้สำหรับชุดเนื้อมะพร้าว ๒ (coconut grater) โดยปริยาย ใช้เป็นคำที่เรียกเครื่องมือชุดเนื้อมะพร้าวออกจากกะลา หรือ กระดาษชุดมะพร้าว ในภาคใต้ อาจเรียกแผลงเป็น แหเหล็กชุด

เหล็กชุดถีบ - *Lek Khut Thip, paddle-powered coconut grater* กระดาษชุดมะพร้าวของคนภาคใต้ ที่ดัดแปลงไปโดยใช้แกนไม้กลม ติดเหล็กที่หัวหลายแผ่นตรงโคน ใช้ระบบสายพาน พันลงมาถีบให้หมุนชุดมะพร้าว แต่ทุกวันนี้เปลี่ยนเป็นแกนเหล็กติดมอเตอร์ หรือทำเป็นเป็นตู้ชุด ชื่อพ้อง: เหล็กชุดมอญ

เหล็กชุดมอญ - *Lek Khut Mon* ถิ่น-ภาคใต้ ดู เหล็กชุดถีบ

เหล็กชุดเมืองคอน - *Lek Khut Mueang Khon, coconut grater* ถิ่น-ภาคใต้ กระดาษชุดมะพร้าว ทำขึ้นในจังหวัดนครศรีธรรมราช นิยมทำด้วยไม้ เป็นรูปสัตว์กับคน มีนัยตัวที่ทำจากกระดูก หรือเหล็ก

หมวดที่ ๖

ศัพท์ชื่อพันธุ์มะพร้าว

จากการที่ประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่า เป็นถิ่นกำเนิดของมะพร้าว อีกทั้งมะพร้าวมีขึ้นอยู่ในเมืองไทยมาช้านาน จึงมีพันธุ์มะพร้าวมากมาย ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ กลุ่ม คือ:

(๑) *กลุ่มมะพร้าวใหญ่*: ต้นสูง ออกผลช้า และมีสะเกโทกที่โคนต้น ผลอ่อนมีสองสี คือสีเขียว และสีน้ำตาลอ่อน ผสมพันธุ์ข้ามคืน

(๒) *กลุ่มมะพร้าวเตี้ย*: ต้นเตี้ย ออกผลเร็ว และไม่มีสะเกโทกที่โคนต้น ผลอ่อนมีหลากสี ผสมตัวเอง และ

(๓) *กลุ่มเบ็ดเตล็ด*: ได้แก่พันธุ์ที่ไม่สามารถจัดเข้าอยู่ในกลุ่มมะพร้าวใหญ่หรือมะพร้าวเตี้ย

การเรียกชื่อพันธุ์มะพร้าว เรียกได้ ๒ วิธี คือเรียกชื่อพันธุ์มะพร้าว โดยไม่เติมคำว่า ‘มะพร้าว’ เช่น นาพิท นกลุ่ม น้ำหอม กั้นจุก แต่ส่วนใหญ่ต้องเติมคำว่า ‘มะพร้าว’ หน้าชื่อพันธุ์ มิฉะนั้น อาจเข้าใจผิด เช่น มะพร้าวกะทิ มะพร้าวขอม มะพร้าวกลาง บางพันธุ์ จะใส่คำว่า ‘มะพร้าว’ หรือไม่ ก็ได้ สำหรับในที่นี้ จะไม่ใส่คำว่า ‘มะพร้าว’ เพื่อประหยัดเนื้อที่ อนึ่ง ในการเขียนชื่อพันธุ์มะพร้าว ควรใส่ไว้ในเครื่องหมายคำพูดเดี่ยว ตามหลักการเขียนชื่อพืชปลูก เช่น ‘หมูสี’ ‘นกลุ่ม’ ‘ไฟ’ แต่ในที่นี้ จะไม่ใส่ เพื่อความสะดวกในการเขียน

* คัดแปลงมาจากเรื่อง “พันธุ์มะพร้าวไทย” ใน *บันทึกเครือข่ายพืชปลูกพื้นเมืองไทย* ๑(๒): ๑๐-๑๒.

รูปวิธานเพื่อจำแนกพันธุ์มะพร้าวไทย

- ก. ต้นสูง ดอกผลช้า มีสะ โทก
- ข. ผลขนาดเล็กมาก (๗๕๐ ก)
- ก. ผลต่อทะลายน้อย หัวลิง (๑)
- กก. ผลต่อทะลายนมาก..... ทะลายน้อย (๒)
- ขข. ผลขนาดกลางถึงใหญ่
- ง. ผลขนาดกลาง
- จ. ผลยาว ปากจก (๓)
- จจ. ผลกลม
- ฉ. เปลือกหวาน เปลือกหวาน (๔)
- ฉฉ. เปลือกไม่หวาน
- ช. ก้านช่อดอกมีแขนง กลาง (๕)
- ชช. ก้านช่อดอกไม่มีแขนง มะพร้าว (๖)
- งง. ผลขนาดใหญ่ถึงใหญ่มาก
- ช. ผลใหญ่
- ฌ. ผลเป็นพู่ชัดเจนชอ (๗)
- ฌฌ. ผลไม่เป็นพู่ ใหญ่ (๘)
- ชชช. ผลใหญ่มาก กะโหลก (๙)
- กกก. ต้นเตี้ย ดอกผลเร็ว ไม่มีสะ โทก หมูสี (๑๐)
- ญ. ผลขนาดเล็กมาก (๗๕๐ ก) นกคุ้ม (๑๑)
- ญญ. ผลขนาดเล็กถึงขนาดกลาง
- ฎ. ผลขนาดเล็ก (๘๐๐-๙๐๐ ก)
- ฎฎ. ผลสีเขียว

ฐ. น้ำหอม น้ำหอม (๑๒)

ฐฐ. น้ำไม่หอม

จ. ออกผลปกติ หมูสีเขียว (๑๓)

จจ. ออกผลดก หุ่นเกี๋ยง (๑๔)

ฉฉ. ผลสีไม่เขียว

ฉ. ผลสีอมเหลือง (yellowish)

ฉฉ. ผลสีเหลือง..... หมูสีเหลือง (๑๕)

ฉฉฉ. ผลสีงาช้าง นาฬิกา (๑๖)

ฉฉฉ. ผลออกสีแดง (reddish)

ค. ผลสีแดงอมส้ม หมูสีส้ม (๑๗)

คค. ผลสีน้ำตาลแดงเข้ม ไฟ (๑๘)

ฉฉฉ. ผลขนาดกลาง (๑๐๗๕ ก) ปะทิว (๑๙)

ก. ลักษณะประจำพันธุ์ของพันธุ์มะพร้าวตามรูปวิธาน

(เรียงตามลำดับเลขที่ในรูปวิธาน)

รูปวิธานข้างต้น แบ่งพันธุ์มะพร้าวออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ (๑) ต้นสูง ตกผลช้า มีสะโพก และ (๒) ต้นเตี้ย ตกผลเร็ว ไม่มีสะโพก อย่างไรก็ตาม ยังมีพันธุ์มะพร้าวที่มีลักษณะแปลกออกไป หรือเป็นพันธุ์ที่ผันแปรไปจากพันธุ์ปกติ หรือเป็นพันธุ์ที่ยังไม่ทราบสถานภาพดีนัก จึงจัดรวมไว้ต่างหาก (ดูตอนต่อไป)

กลุ่มที่ ๑: ต้นสูง ตกผลช้า มีสะโพก

๑. หัวลิง (*Hua Ling, monkey head*) จัดอยู่ในกลุ่มพันธุ์มะพร้าวใหญ่ ลำต้นสูงใหญ่เท่ากับมะพร้าวใหญ่ ผลเล็ก กะโหลกคล้ายหัวลิง คาที่บอดทั้งสอง มีรอยนูนออกมามาก คล้ายคาลิง นิยมใช้ทำกระบวย จอก ให้ผลไม่ดก อีกทั้งยังมีเนื้อน้อย ปัจจุบันเกือบสูญพันธุ์แล้ว เพราะไม่มีผู้นิยมปลูก

๒. ทะลายร้อย (*Thalai Roi, hundred-fruit bunch*) ลำต้นค่อนข้างสูง แต่ไม่เท่ามะพร้าวใหญ่ มีสะโพกเล็ก แต่เด่นชัดมาก ผลเล็ก แต่ดกมาก ประมาณ ๘๐ ผลต่อทะลาย แต่บางทะลายก็เป็นมะพร้าวหุ่ย (ผลดิบ ขาว ไม่มีเนื้อและน้ำ) จำนวนมาก
๓. ปากจอก (*Pak Chok*) จัดอยู่ในกลุ่มพันธุ์มะพร้าวใหญ่ ผลมีหลายรูปทั้งกลมและรูปไข่ แต่ส่วนใหญ่ค่อนข้างยาวคล้ายมะพร้าวหุ่ย กะโหลกรูปไข่ เปลือกผล มีรอยย่นตรงกลางตามขวาง คล้ายถูกเชือกรัดผลเอาไว้ ผลร่วงเองเมื่อแก่ ผลขนาดกลาง เปลือกหนา และเนื้อหนามาก น้าน้อย มีสะโพกขนาดเล็ก ลำต้นโค้งงอ
๔. เปลือกหวาน (*Plueak Wan, sweet husk*) จัดอยู่ในกลุ่มพันธุ์มะพร้าวใหญ่ เปลือกที่ยังอ่อนอยู่ โดยเฉพาะที่ยังมีสีขาวที่ส่วนหัว มีรสหวาน (คล้ายมันแกว) อ่อนนุ่ม ไม่มีเสี้ยน รับประทานสด ๆ ได้ ค่อนข้างสูง มีสะโพกใหญ่ ผลค่อนข้างกลม ขนาดกลาง เป็นพันธุ์ที่หายาก
๕. กลาง (*Klang, medium-sized fruit*) จัดอยู่ในกลุ่มพันธุ์มะพร้าวใหญ่ แต่ลำต้น เล็กกว่ามะพร้าวใหญ่ มีสะโพก เด่นชัด ผลค่อนข้างกลมถึงยาว ขนาดกลาง มีหลายสี ตั้งแต่สีเขียว เหลือง ส้ม น้ำตาลแดง เนื้อหนา ใช้ทำมะพร้าวแห้งได้ดี เป็นพันธุ์ที่นิยมปลูกเป็นการค้า เป็นลูกผสมระหว่าง มะพร้าวใหญ่ กับ มะพร้าวเตี้ย
๖. มะพร้าว (*Maphraeo, spicata*) จัดอยู่ในกลุ่มพันธุ์มะพร้าวใหญ่ อันมีก้านช่อดอกหรือวง เป็นแกนกลาง แต่ไม่มีก้านช่อดอกหรือหางหนู มีดอกตัวเมียเกิดบนแกนกลาง จำนวนมาก (ประมาณ ๒๐๐ ดอกต่อทะลาย) แต่เหลือติดผลเพียง ๔-๕ ผล บางผลมีลูกที่ปลายผล เกิดจากการกลายพันธุ์ของมะพร้าวปกติ จัดเป็นพันธุ์ทางพฤกษศาสตร์ (botanical variety) มีชื่อว่า *spicata* (ชื่อ

ดอกแบบ spike) *แพรว* ก็เรียก แต่เดิม พบเพียงสายพันธุ์เดียว คือพันธุ์ดั้งเดิมของมะพร้าว มีผลขนาดกลาง หรือใหญ่กว่าเล็กน้อย เปลือกเมื่อยังไม่แก่จัด มีสีเขียว ก่อนจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเมื่อแก่จัด แต่ต่อมา ได้พบอีกหลายสายพันธุ์ จึงขอนำเสนอไว้ภายใต้ชื่อพันธุ์มะพร้าวดังต่อไปนี้:

โหนด (*Tanot*) มะพร้าวสายพันธุ์หนึ่ง ผลเกิดที่แกนกลางของทะเลย คล้ายวงศาลโหนด ลักษณะเป็นพวงทอดยาว ให้ผลดกมาก เฉลี่ยปีละ ๒๐๐-๔๐๐ ผล หายากมาก ชื่อพ้อง: *เห่าตาล*

มะพร้าว ‘สีเขียว-ผลใหญ่’ (*spicata, green, large fruit*) เป็นสายพันธุ์ดั้งเดิม ในหนึ่งทะเลย มี ๖-๘ ผล แต่ละผล ขนาดใหญ่ใกล้เคียงมะพร้าวกลาง รูปยาวรี ผลอ่อนสีเขียว ผลแก่สีน้ำตาล เนื้อหนา มีน้ำมันมาก เมื่อเพาะ ได้ต้นอ่อนสีเขียว

มะพร้าว ‘สีเขียว-ผลเล็ก’ (*spicata, green, small fruit*) ต้นและใบขนาดเท่ามะพร้าวกลาง ในหนึ่งทะเลย มี ๑๐ ผล ขนาดย่อมกว่าสายพันธุ์ ‘สีเขียว-ผลใหญ่’ พอสังเกตได้ โดยมีขนาดเล็กกว่ามะพร้าวกลาง แต่ใหญ่กว่ามะพร้าวหมูสี เมื่อเพาะ ได้ต้นอ่อนสีเขียว

มะพร้าว ‘สีเขียว-ผลเล็กมาก’ (*spicata, green, very small fruit*) ต้นเล็ก ขนาดเท่ากับหมูสี ในหนึ่งทะเลย มีเกือบ ๒๐ ผล ผลขนาดเดียวกับผลของหมูสีเขียว ผลอ่อนสีเขียว ผลแก่สีน้ำตาล เมื่อเพาะ ได้ต้นอ่อนสีเขียว ตกผลภายใน ๓ ปี

มะพร้าว ‘สีส้ม-ผลใหญ่’ (*spicata, orange color, large fruit*) ทางใบสีเหลืองส้ม ในหนึ่งทะเลย มี ๔-๖ ผล ขนาดเท่ากับมะพร้าวกลาง ผลยาวรี ส่วนหัวเล็ก ดอนกลางป่อง ผลอ่อนสีเหลืองส้ม ผลแก่สีน้ำตาล เนื้อหนาปานกลาง เมื่อเพาะ ได้ต้นอ่อนสีเหลืองส้ม

มะพร้าว 'สีส้ม-ผลเล็ก' (spicata, orange color, small fruit) ทางใบสีเขียวเหลืองส้มเหมือนหมูสีส้ม แต่ผลมีขนาดใหญ่กว่าเล็กน้อย ในหนึ่งทะลาย มี ๗-๘ ผล เปลือกบาง เนื้อและกะลาบาง น้ำหวานพอสมควร เมื่อเพาะ ได้ต้นอ่อนสีเหลืองอมส้ม

มะพร้าว 'สีน้ำตาล-ผลใหญ่': (spicata, brown color, large fruit) ทางใบสีเขียวอมน้ำตาล ผลขนาดกลาง ก่อนข้างรี เปลือกหนา สีน้ำตาล เมื่อเพาะ ได้ต้นอ่อนสีเขียว

๗. ซอ (So, fiddle) เป็นพันธุ์ที่หายากที่สุด ประมาณว่ามีเหลืออยู่ในเมืองไทยไม่เกิน ๑๐ ต้น ลักษณะทั่วไปเหมือนมะพร้าวใหญ่ แต่ผล มีลักษณะติดกันมาก กล่าวคือ ผลรูปกลม เป็นเล็กน้อย ขนาดก่อนข้างใหญ่ ติดผลไม่ค่อยตก กระโหลก รูปสามโหนด (หู) ส่วนกันแบน หัวแหลมเล็กน้อย กะลาหนา แข็งมาก ใช้ทำกลองเสียงของซอสามสาย ชื่อพ้อง: หัวข้าง เคียร ข้าง นมสาว

๘. ใหญ่ (Yai, tall coconut) ๑ จัดอยู่ในกลุ่มพันธุ์มะพร้าวใหญ่ ที่มีต้นสูง ออกผลช้า มีสะโพกที่โคนต้น อายุยืนร่วมร้อยปี ผสมพันธุ์ข้ามคืน มีสีหลักสองสีคือเขียว กับน้ำตาล. ๒ เป็นพันธุ์ที่ปลูกเป็นการค้า ต้นสูงใหญ่ สะโพกใหญ่ เด่นชัด ผลขนาดใหญ่ กลม หรือกลมรีเล็กน้อย มีหลายสี ตั้งแต่สีเขียว เหลืองอ่อน ครีมน้ำตาลอ่อน น้ำตาลแก่ เปลือกหนามาก แต่เนื้อบาง

ใหญ่แดง (Yai Daeng) เป็นพันธุ์ที่กลายพันธุ์ไปจากมะพร้าวใหญ่ เปลือกบาง สีน้ำตาลแดง เนื้อหนา ถ้านำไปแกง จะมีความมันมากกว่าพันธุ์อื่น ๆ

ใหญ่เหลือง (Yai Lueang) เป็นพันธุ์ที่กลายพันธุ์ไปจากมะพร้าวใหญ่ เปลือกบาง สีเหลือง เนื้อหนา ถ้านำไปแกง จะมีความมันมากกว่าพันธุ์อื่น ๆ

๙. กระโหลก (Kalok, coconut with very large fruit) เป็นสายพันธุ์ของ มะพร้าวใหญ่ ที่มีผลใหญ่เป็นพิเศษ ปลูกอยู่ในประชากรของ มะพร้าวใหญ่ ลักษณะ

เหมือน *มะพร้าวใหญ่* ทุกประการ นอกจากผลซึ่งมีขนาดใหญ่มาก มีปริมาตรกว่า ๑๕ ลิตรหนักเกือบ ๒.๕ กิโลกรัม กว้างและสูง ๓๑ ซม. แต่ออกผลไม่ดก เพียงปีละ ๒๐-๓๐ ผลต่อปี จึงไม่ค่อยมีคนนิยมปลูก นิยมนำเอากะโหลกไปใช้ทำภาชนะใส่น้ำ หรือกลองเสียงขนาดใหญ่พิเศษ ชื่อพ้อง: *ใหญ่พิเศษ*

กลุ่มที่ ๒: ต้นเตี้ย ตกผลเร็ว ไม่มีสะโพก

๑๐. หมูสี (*Musi, dwarf coconut*) จัดอยู่ในกลุ่มพันธุ์มะพร้าวเตี้ย เป็นชื่อรวมของพันธุ์มะพร้าวที่มีลักษณะต้นเตี้ย โคนต้นไม่มีสะโพก ผสมตัวเอง แบ่งตามสีของทางใบ ก้านใบ และผล ออกเป็นพันธุ์ต่าง ๆ เช่น สีเขียว (๑๑) สีเหลือง (๑๔) สีแดง (๑๗) สีงาช้าง เรียกว่า *นาทิก* (๑๖) นิยมใช้ผลอ่อนรับประทานน้ำ (ซึ่งมีรสหวานและหอมมากกว่ามะพร้าวใหญ่) และเนื้อขณะยังอ่อนอยู่

หมูสีน้ำตาล (*brown dwarf*) จัดอยู่ในกลุ่มพันธุ์มะพร้าวเตี้ย ไม่มีสะโพก ผลเล็ก ดก เป็นพันธุ์หนึ่งของ *มะพร้าวหมูสี* ที่พบใหม่ เข้าใจว่าเกิดจากการกลายพันธุ์ของ *หมูสีเขียว* จึงมีลักษณะเหมือน *หมูสีเขียว* ทุกประการ นอกจากสีของผล ซึ่งเปลี่ยนไปจากสีเขียว เป็นสีน้ำตาล

๑๑. นกคุ้ม (*Nok Khum, quail*) จัดอยู่ในกลุ่มพันธุ์มะพร้าวใหญ่ ผลคล้ายนกคุ้ม อีกทั้งขนาดก็ใกล้เคียงกับนกคุ้ม จัดเป็นพันธุ์มะพร้าวไทยที่มีผลขนาดเล็กที่สุดคือเพียงครึ่งหนึ่งของพันธุ์หมูสีทั่วไป

๑๒. น้ำหอม (*Nam Hom, Aromatic*) กลายพันธุ์ไปจาก *หมูสีเขียว* ผลขนาดเล็ก กลมรีเล็กน้อย ผลอ่อนสีเขียว น้ำมีกลิ่นหอมเหมือนกลิ่นใบเตย เป็นพันธุ์ที่ทำชื่อเสียงให้แก่เมืองไทย เพราะเป็นประเทศเดียวในโลก ที่มี *มะพร้าว น้ำหอม* มีการปลูกเป็นการค้า เพื่อส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ

๑๓. หมูสีเขียว (green dwarf) จัดอยู่ในกลุ่มพันธุ์มะพร้าวเตี้ย ไม่มีสะโพก ผลเล็ก เป็นพันธุ์เก่าแก่ที่เป็นต้นแบบของพันธุ์หมูสี และพบมากที่สุดในบรรดาพันธุ์หมูสีทั้งหลาย เพราะแข็งแรง ให้ผลดก (๒๒-๒๕ ผลต่อทะลาย) น้ำของผลอ่อน มีรสหวานชวนรับประทาน ลำต้นเล็ก บอบบาง ออกผลเร็ว (๓ ปีหลังปลูก) ทะลายแรกเกือบติดดิน ผลดก (๒๒-๒๕ ผลต่อทะลาย) เนื้อค่อนข้างบาง นิยมใช้ทำน้ำคาลสด
๑๔. หุ่งกลัด (*Thung Khlet*) คล้ายพันธุ์หมูสีเขียว แต่ผลดกกว่ามาก ออกผลเร็ว (๒ ปีครึ่ง)
๑๕. หมูสีเหลือง (yellow dwarf) จัดอยู่ในกลุ่มพันธุ์มะพร้าวเตี้ย ไม่มีสะโพก ผลเล็ก คล้ายกับหมูสีเขียว นอกจากสีของผลอ่อน ก้านใบ และก้านใบย่อย ซึ่งมีสีเหลืองสดใส แต่อมสีเขียวขนาดเล็กน้อย บางต้น มีน้ำหอม
๑๖. นาฬิกา (*Nali-ke*) คล้ายกับ หมูสีเขียว ผลเล็ก รูปกลมรี สีข้าง (สีเหลืองอ่อน ปนเขียวเล็กน้อย) นิยมปลูกเป็นไม้ประดับตามบ้านเรือน อาจมี สะโพก ขนาดเล็ก แต่เห็นได้ชัดเจน และสามารถเจริญเติบโตจนมีลำต้นสูงจนไม่คิดว่าเป็นมะพร้าวเตี้ย ในสมัยโบราณ ใช้กะลาซีกที่มีรู เป็นเครื่องจับเวลาบอกยกของกีฬาพื้นบ้าน เช่นตีไก่ กัดปลา โดยดูจากระยะเวลาที่น้ำไหลเข้ากะลาจนเต็ม และจมกระทบบิ้น เท่ากับหนึ่งยก
๑๗. หมูสีแดง (red dwarf) จัดอยู่ในกลุ่มพันธุ์มะพร้าวเตี้ย ผลเล็ก ไม่มีสะโพก คล้ายกับหมูสีเขียว นอกจากสีของผลอ่อน ก้านใบ (petiole) และก้านใบย่อย (petiolule) ซึ่งมีสีเหลืองอมส้ม เป็นพันธุ์เก่าแก่ที่นิยมใช้ทำมะพร้าวเพื่อผลิตน้ำคาลสดที่มีรสหอมหวาน เป็นที่นำประหลาดใจที่เอกสารทั้งของไทยและต่างประเทศ นิยมเรียกสินีว่า 'แดง' (red) ทั้ง ๆ ที่มันไม่แดง

๑๘. **ไฟ (Fai)** เป็นมะพร้าวหมูสีอีกพันธุ์หนึ่ง แต่ผลอ่อนมีสีน้ำตาลแดงเข้ม แต่บางสายพันธุ์ ก็มีสีเขียว ลักษณะทั่วไปคล้ายหมูสีเขียว บริเวณใต้วงกลีบรวม (perianth) ที่ติดอยู่กับผลตลอดไป มีสีชมพู และมีรอยสีนี้แพร่ออกมาตามขอบวงกลีบรวม ใช้เป็นสมุนไพรในตำราแพทย์แผนไทย เช่นใช้หยอดตา รักษาอาการอักเสบ ปัจจุบัน มีมะพร้าวไฟเกิดใหม่อีกหลายสายพันธุ์ คือ

ไฟกะทิ (Fai Kathi) เป็นมะพร้าวพันธุ์ใหม่ กลายพันธุ์ไปจากมะพร้าวไฟ โดยเกิดเป็นกะทิในผลบางผลของต้นที่เป็นมะพร้าวไฟ

ไฟเตี้ย (Fai Tia, dwarf Fai) เป็นมะพร้าวพันธุ์ใหม่ กลายพันธุ์ไปจากมะพร้าวไฟ โดยมีต้นเตี้ยกว่ามะพร้าวไฟปกติ

ไฟใหญ่ (Fai Yai) เป็นมะพร้าวพันธุ์ใหม่ กลายพันธุ์ไปจากมะพร้าวใหญ่ สันนิษฐานว่า มีการผสมข้ามกับมะพร้าวไฟ จึงได้ลูกที่เป็นมะพร้าวใหญ่ ที่มีลักษณะเป็นมะพร้าวไฟ

๑๙. **ปะทิว (Pathiu)** ลักษณะทั่วไปคล้ายหมูสีเขียว แต่ลำต้นใหญ่กว่าเล็กน้อย มีสะโพก ซึ่งทำให้เชื่อว่าเป็นพันธุ์ลูกผสมที่ได้รับการถ่ายถอดลักษณะมีสะโพกจากพันธุ์ต้นสูง ผลมีขนาดกลาง สีเขียว รูปกลมเล็กน้อย

ข. ลักษณะประจำพันธุ์มะพร้าวอื่นๆ

(เรียงลำดับอักษรไทย)

เนื่องจากพันธุ์มะพร้าว ที่เรียบเรียงไว้ในข้อ ก. เป็นพันธุ์มะพร้าวตามรูปวิธานที่ผู้เขียน ได้เรียบเรียงไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 แต่หลังจากนั้น ได้พบมะพร้าวพันธุ์อื่น ๆ อีกมากมาย จึงได้รวบรวมนำมาเสนอในที่นี้ เพิ่มเติมจากที่ได้เสนอไว้ในข้อ ก. ดังต่อไปนี้:

กลมใหญ่ (Klom Yai) เป็นสายพันธุ์มะพร้าวใหญ่ ผลกลม เปลือกบางกว่ามะพร้าวใหญ่ กลายพันธุ์มาจากมะพร้าวใหญ่ ชื่อท้องถิ่น: มะพร้าวโอ

กล้วย (Kluai) ไม่ใช่พันธุ์ที่แท้จริงของมะพร้าว แต่เป็นความวิปริตที่เกิดขึ้นกับมะพร้าวใหญ่ ที่เจริญเติบโตอย่างผิดปกติ ผลดิบ ขนาดเล็กมาก รูปร่างยาวเรียวคล้ายผลกล้วย ผลมีแค่เปลือก ไม่มีกะลา สันนิษฐานว่าไม่เกิดการผสมเกสร แต่ผลไม่ร่วง และจะติดอยู่กับทะลายนจนกว่าจะแห้งไปเอง มีพบน้อยมากในมะพร้าวไทย แต่พบมากในพันธุ์มลายูสีเหลืองและสีแดง ที่ผสมด้วยเกสรเพศผู้ของพันธุ์เวสต์แอฟริกันต้นสูง เนื่องจากมีปัญหาในการเจริญเติบโตของเกสรเพศผู้ ทำให้ดอกเพศเมียไม่เจริญ ส่งผลให้ผนังผลชั้นใน (endocarp) ไม่เจริญ จึงไม่มีกะลา

กะทิ ๑ (Kathi, Makapuno) เกิดจากการกลายพันธุ์ของมะพร้าวทั่วไป ส่วนใหญ่เกิดใน *มะพร้าวใหญ่* หรือ *มะพร้าวกลาง* แต่มีพบบ้างในมะพร้าวกลุ่มหมูสี ลักษณะทั่วไปเหมือนพันธุ์เดิม เพียงแต่เนื้อจะฟูหนา ขรุขระคล้ายผิวมะกรูด อ่อนนุ่ม และชุ่มน้ำ รสหวานมัน ส่วนช่องว่างที่เคยมีน้ำเต็ม กลายเป็นน้ำขุ่น ๆ เหนียว ๆ เนื่องจากไม่มีน้ำมะพร้าวที่จะหล่อเลี้ยงต้นอ่อน จึงเพาะไม่งอก และไม่สามารถสืบพันธุ์ได้ **๒ (Kathi coconut)** ชื่อพันธุ์มะพร้าวในกลุ่มพันธุ์ *มะพร้าวตาล* ที่ชาวสวนคัดพันธุ์จากพันธุ์ปกติ เพื่อใช้ผลิต *น้ำตาลสด*

ก้นจุก (Kon Chuk, nipple-shaped end) เป็นกลุ่มพันธุ์มะพร้าวใหญ่ ผลเล็ก ก่อนข้างยาว ปลายผลปูดเป็นจุกชัดเจน เปลือกหนา เนื้อบาง แต่มีน้ำมันมาก หายากมาก

ตาล (Tan, sugary) กลุ่มพันธุ์ของมะพร้าวที่นิยมใช้ปาดวง (ช่อดอกขณะที่ยังอ่อนอยู่) เพื่อรอง *น้ำตาลสด* ให้น้ำตาลออกดี ออกสม่ำเสมอตลอดชั้น ไม่มีการถ่ายจัน ก้านส่งยาว จำนวนจันต่อปีมาก จันใหญ่แข็งแรง แต่นิ่ม โน้มง่าย โคนจันไม่หักง่าย ดันเดี่ยว ปล้องดี ทางใบใหญ่ หลุดง่าย มีหลายพันธุ์เช่น *ทะเลบัว สุริษา สายบัว เท็งบ้อง ชีโก้ กะทิ* (ไม่ใช่มะพร้าวกะทิ) ดังมีรายละเอียดดังนี้

กะทิ (*Kathi*) ไม่ใช่มะพร้าวกะทิ แต่เป็นชื่อพันธุ์มะพร้าวตาลพันธุ์หนึ่ง แต่เนื้อหนา อ่อนนุ่มคล้ายมะพร้าวกะทิ ใบสีเขียวอ่อน ค่อนข้างยาว จั่นเล็ก ออกง่าย จำนวนจั่นมาก และให้น้ำตาลสดมากจากจั่นแรกเป็นต้นไป และจากปลายถึงโคนจั่น ดอกและผลอ่อน สีชมพู ผลค่อนข้างกลม มีจุดอ่อนที่ใบอบบาง เปราะ และร่วงหล่นง่าย

ขี้ไก่ (*Khi Kai*) ต้นเตี้ย ลำต้นเล็ก โดงช้า (จึงเหมาะสำหรับใช้เป็นมะพร้าวตาล) ใบยาว ให้น้ำตาลสดมาก จากปลายถึงโคนจั่น เนื่องจากให้น้ำตาลสดมากเกินไป จึงต้องตัดลงภายในเวลา ๑๐ ปีเพราะหยุดโต

ทะเลบัว (*Thale Ba*) พบที่อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เป็นการกลายพันธุ์มาจากมะพร้าวกลาง ออกจั่นคอก ให้น้ำตาลมาก

เท็งบ้อง (*Thoeng Bong*) ลำต้นใหญ่ที่สุดในบรรดามะพร้าวตาล จั่นใหญ่ ให้น้ำตาลมาก มีใบจำนวนมาก ผลใหญ่ แต่ออกผลไม่คอก จำนวนจั่นน้อย

สายบัว (*Sai Bua*) มีกำเนิดที่ตำบลลาดใหญ่ และทักขิณา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร นิยมปลูกเพื่อทำน้ำตาลสดมากกว่าพันธุ์อื่น ๆ ต้นสูง ลำต้นใหญ่ อายุตกผล ๕ ปี โดงเร็ว มีใบจำนวนมาก ทางใบสั้น ตรง ใบแข็ง และไม่ร่วงหล่นง่าย สีเขียวทึบ จั่นใหญ่ ให้น้ำตาลมาก ออกผลคอก ผลกลม สีเขียวทึบ

สุริชา (*Suricha*) เป็นมะพร้าวใหญ่ อายุตกผล ๕-๖ ปี เมื่อเปรียบเทียบกับพันธุ์ทะเลบัว มีทางใบยาวกว่า สีใบอ่อนกว่า ใบอ่อนกว่า ข้อสั้นกว่า จั่นมากกว่า ให้น้ำตาลสดน้อยกว่า แต่ระยะให้น้ำตาลสดยาวกว่า จั่นเล็กและค่อนข้างกลม และออกผลคอกกว่า

ต้นคอก (*Tuen Dok*) ไม่ใช่พันธุ์ปกติของมะพร้าว แต่เป็นลักษณะของมะพร้าว ต้นหนึ่งที่เกิดที่วัดศรีบุญญาราม ตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัด

นครราชสีมา ที่ออกผลเมื่ออายุ ๔ ปี โดยทะลายแรกมีผล ๒๐๘ ผล ขนาดเล็กมาก แต่รูปร่างปกติ ทะลายที่สอง มี ๒๗๐ ผล รูปร่างปกติเช่นเดียวกัน แต่ทะลายที่สาม ออกผลเป็นมะพร้าวกล้วย จำนวนประมาณ ๑๐๐ ผล และทะลายที่สี่ เป็นมะพร้าวกล้วยจำนวน ๘๐๐ ผล จากทะลายที่ห้า เป็นมะพร้าวผลเล็กที่คอกมาก ๔ ทะลาย สลับกับมะพร้าวกล้วย ๔ ทะลาย ผลปกติมีน้ำค่อนข้างหอมถ้าคั้นในดอนเช้า

ทะนาน (Thanan) เป็นสายพันธุ์มะพร้าวใหญ่ เป็นพันธุ์โบราณที่ใช้กะโหลกทำภาชนะดวงข้าว (เรียกว่าทะนาน) เพราะมีขนาดใหญ่กว่ากะโหลกของมะพร้าวใหญ่พันธุ์ปกติ ผลยาวรี ปลายที่มีตาแหลม โคนย้อยตรงทองหยอด

ทุย (Thui) ไม่ใช่พันธุ์ที่แท้จริงของมะพร้าว แต่เป็นความวิปริตที่เกิดขึ้นกับมะพร้าวใหญ่ ที่เจริญเติบโตอย่างผิดปกติ ผลค่อนข้างลีบ เพราะมีแต่เปลือกส่วนใหญ่จะไม่มีกะลา แต่บางผลก็มีกะลาลีบ เกิดจากการขาดอาหาร หรือพันธุกรรม มักเกิดกับมะพร้าวที่มีอายุมาก นิยมนำผลไปผ่าขวางทำกรวดวงสำหรับดูบ้าน ปัจจุบัน มีผู้นำไปแกะสลักเป็นรูปมัน้ำจลปลดง ๆ เช่น พระพินนศ พระพุทธรูป ฯลฯ

นมสาว ดู ขอ

นาถ (Na-ke) ดู พวงทอง

น้ำหวาน (Nam Wan) กลายพันธุ์ไปจากหมูสีเขียว ผลขนาดเล็ก ผลอ่อน มีน้ำที่มีรสหวาน กว่าปกติ แต่ไม่หอม

พวง (Phuang, clustered) จัดอยู่ในกลุ่มพันธุ์มะพร้าวเตี้ย ที่มีดอกตัวเมียเป็นจำนวนมาก แต่ติดผลเพียง ๓-๘ ผล นอกนั้นลีบเป็นมะพร้าวทุย ผลแก่มีขนาดเล็กเดียวกับหมูสีเขียว ค่อนข้างกลม มีสีเขียวและสีน้ำตาลปนเหลือง

พวงนาก (Phuang Nak) เป็นกลุ่มพันธุ์มะพร้าวเดี่ยว สันนิษฐานว่า กลายพันธุ์มาจากมะพร้าวพวงทอง มีสีเหมือนนาก น้ำมีรสหวาน กลิ่นหอมอ่อน ๆ คล้ายกลิ่นเผือกคั่ว

พวงทอง (Phuang Thong, golden cluster) จัดอยู่ในกลุ่มพันธุ์มะพร้าวเดี่ยว อายุตกผล ๒ ปีครึ่งถึง ๓ ปี มีกำเนิดที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ปลูกเฉพาะถิ่นมาแต่โบราณ แต่เพิ่งได้รับความนิยมปลูกเป็นไม้ประดับเมื่อเร็ว ๆ นี้ ติดผลดกมาก (๔๐ - ๕๐ ผลต่อทะลายน) ผลอ่อน เปลือกสีเหลือง น้ำมีรสหวาน หอมอ่อน ๆ คล้ายกลิ่นเผือกคั่ว เนื้อในหนา นุ่ม เคี้ยวหนึบ รสอร่อย ผลแก่ มีขนาดเล็กกว่าหมูสีเขียว ผลรูปกลม มีขนาดเล็กกว่าพันธุ์น้ำหอม ปลายผลเป็นจีบ นาก ก็เรียก

พวงร้อย (Phuang Roi, hundred-fruit bunch) จัดอยู่ในกลุ่มพันธุ์มะพร้าวเดี่ยว ที่ติดผลดกมาก (๕๐-๑๓๒ ผลต่อทะลายน) เกิดจากการที่ก้านย่อยบางอัน ติดผลมากกว่า ๑ ผล ผลอ่อน สีเขียว น้ำมีรสหวาน แต่ไม่หอม ผลแก่มีขนาดเล็กมาก นิยมนำไปทำสังขยาในผล และปลูกเป็นไม้ประดับ

พวงร้อยกะทิ (Phuang Roi Kathi, curd coconut with hundred-fruit bunch) เป็นมะพร้าวพวงร้อยที่เป็นกะทิ สันนิษฐานว่าเกิดการกลายพันธุ์ หรือผสมข้ามกับพันธุ์กะทิ เนื้อเป็นกะทิ

พวงร้อยน้ำหอม (Phuang Roi Nam Hom, aromatic hundred-fruit bunch) เป็นพันธุ์ที่พบใหม่ ที่เกิดจากการกลายพันธุ์ของพวงร้อย หรือผสมข้ามกับพันธุ์น้ำหอม มีน้ำหอม

เปลือกน้มน้ (Plueak Nim, soft husk) จัดอยู่ในกลุ่มพันธุ์มะพร้าวใหญ่ ลักษณะทั่วไปคล้ายมะพร้าวทั่วไป แต่ผลขณะใกล้แก่ มีเปลือกน้มน้ สามารถเอามือดึงหรือฉีกเปลือกออกกินได้โดยง่าย รสชาติคล้ายแห้ว หายากมาก น้มน้ ก็เรียก

เปลือกบาง (*Pleuak Bang, thin husk*) จัดอยู่ในกลุ่มพันธุ์มะพร้าวใหญ่ ลักษณะทั่วไปคล้ายมะพร้าวทั่วไป แต่ผลมีเปลือกบางมากหนาเพียง 1 ซม.

มะเปรี้ยว (*Maphriao*) เป็นพันธุ์มะพร้าวเก่าแก่ของจังหวัดสมุทรสาคร ที่ปัจจุบันหายากมาก ลำต้นขนาดกลาง มีสะโพกเล็กน้อย ผลสีเขียว เกิดบนจั่นที่มีดอกเพศเมียเกิน ๑๐๐ ดอก แต่ติดผลประมาณ ๗๐ ผล ลักษณะเด่น คือ ผลขนาดเล็กที่สุดในบรรดามะพร้าวทั้งหลาย กล่าวคือ ผลแก่ มีขนาดเท่าขนาดเท่าลูกสุนัขเกอร์ ผลปอกเปลือกแล้ว มีขนาดเท่ากับผลมะนาว ปัจจุบัน พบที่บ้านท้ายหาด แต่เดิมปลูกอยู่ที่บ้านกึ่งน้ำวน

แม่น้ำ (*Mae Nam*) จัดอยู่ในกลุ่มพันธุ์มะพร้าวใหญ่ ที่การติดผลรอบคอบมะพร้าว จึงดกมากกว่า ใช้ทำน้ำตาลสดได้ดี

สีสุก (*Si Suk*) เป็นพันธุ์ที่พบใหม่ ต้นเดี่ยว ออกผลเร็ว ทะลายแรกเกือบติดพื้นดิน มีผล ๓๐ ผลต่อทะลาย ผลอ่อน มีสีแสดเข้ม ผลแก่จัด เปลือกผลนุ่มจนใช้หัวแม่มือจิกปอกเปลือกได้ เนื้อในหนา นุ่ม กรอบ อร่อยดี น้ำมีรสหวาน แต่ไม่หอม นิยมรับประทานร่วมกับเนื้อ เคี้ยวกรูบอร่อยมาก

เตียรข้าง (*Sian Chang*) ดู ขอ

หัวข้าง (*Hua Chang*) ดู ขอ

เหล้าตาล (*Lao Tan*) ดู โคนค

โอ (*O*) ดู มะพร้าวกลมใหญ่

หมวดที่ ๗

ศัพท์พืชอื่นที่มีชื่อว่ามะพร้าว

หมวดนี้ประกอบด้วยรายชื่อพรรณไม้อื่น ๆ ที่มีชื่อว่ามะพร้าว หรือพร้าว เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้า จึงได้ใส่ชื่อวิทยาศาสตร์กำกับ และเพื่อประหยัดเนื้อที่ และไม่ลู่เปราะจนเกินไป จึงไม่ใส่ชื่อผู้แต่ง เพราะถือว่าไม่ใช่เอกสารวิชาการด้านอนุกรมวิธาน

พร้าวเต่า (*Phrao Tao*) ดู มะพร้าวเต่า

พร้าววก (*Phrao Nok*) ดู มะพร้าววกกุ่ม

พร้าววกกุ่ม (*Phrao Nok Khum*) ๑ ชื่อพื้นเมืองของพรรณไม้ชนิด *Curculigo megacarpa* ที่เรียกกันในจังหวัดนราธิวาส ๒ ดู มะพร้าววกกุ่ม

พร้าวพันลำ (*Phrao Phan Lam*) ชื่อพื้นเมืองของพรรณไม้ชนิด *Dracaena angustifolia* ที่เรียกกันในจังหวัดเชียงใหม่

พร้าวแร่ (*Phrao Re*) ชื่อพื้นเมืองของพรรณไม้ชนิด *Casearia flavovirens* ที่เรียกกันในจังหวัดสงขลา

พร้าวล (*Phrao Le*) ชื่อพื้นเมืองของพรรณไม้ชนิด *Elaeocarpus griffithii* ที่เรียกกันในจังหวัดนราธิวาส

พร้าวลดง (*Phrao Le Dong*) ชื่อพื้นเมืองของพรรณไม้ชนิด *Myristica iners* ที่เรียกกันในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

มะพร้าวเต่า (*Maphrao Tao*) ชื่อพื้นเมืองของพรรณไม้ในสกุลปรง ชนิด *Cycas micholitzii* var. *simplicipinna* ที่เรียกกันในหลายจังหวัดในภาคเหนือ เช่นเชียงใหม่ แพร่ ชื่อพ้อง: พรวัวเต่า

มะพร้าวเต่าคอย (*Maphrao Tao Doi*) ชื่อพื้นเมืองของพรรณไม้ในสกุลปรงชนิด

Cycas pectinata ที่เรียกกันในหลายจังหวัด ในภาคเหนือ มีชื่อทางการว่า *ปรังเข* มีพบทั่วไปทั้งในภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ชื่อพ้อง: *มะพร้าวเต่าหลวง*
มะพร้าวเต่าทะเล (Maphrao Tao Tha-le) ชื่อพื้นเมืองของพรรณไม้ในสกุลปรัง
 ชนิด *Cycas rumphii* ที่เรียกกันในหลายจังหวัดในภาคเหนือ มีชื่อทางการว่า
ปรังทะเล มีพบทั่วไปในภาคใต้ติดกับประเทศมาเลเซีย

มะพร้าวเต่าหลวง (Maphrao Tao Luang) ดู *มะพร้าวเต่าดอย*

มะพร้าวทะเล (Maphrao Tha-le) ชื่อปาล์มชนิด *Lodoicea maldivica* ผล
 ลักษณะคล้ายมะพร้าวแต่มีชื่อสามัญว่า *double coconut, coco-de-mer*

มะพร้าวหนกกก (Maphrao Nok Kok) ชื่อพื้นเมืองของพรรณไม้ชนิด *Horsfieldia*
glabra ที่เรียกกันในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนที่หนองคาย เรียกว่า *เสียดนก* ที่ตราด
 เรียกว่า *หมากนก* และที่นครศรีธรรมราชเรียกว่า *หั้นเดือน*

มะพร้าวหนกเขา (Maphrao Nok Khao) ๑ ชื่อพื้นเมืองของพรรณไม้ชนิด พรรณ
 ไม้ชนิด *Euphorbia atoto* ที่เรียกกันในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนที่จังหวัด
 ชุมพร เรียกว่า *น้ำมันราชสีห์ทะเล* ๒ ชื่อพื้นเมืองของพรรณไม้ชนิด *Sauropus*
bacciformis เป็นชื่อที่เรียกกันในกรุงเทพฯ ซึ่งมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า *สร้อย*
นกเขา ส่วนที่จังหวัดอุบลราชธานี เรียกว่า *ทองแสง*

มะพร้าวหนกขุ่ม (Maphrao Nok Khum) ชื่อพื้นเมืองของพรรณไม้ชนิด *Molineria*
latitifolia ที่เรียกกันในจังหวัดเชียงใหม่ ชื่อพ้อง: *พร้าวหนกขุ่ม* *ว่านสากเหล็ก*

มะพร้าวป่า (Maphrao Pa) ชื่อพื้นเมืองของพรรณไม้ชนิด *Dianella ensifolia*
 ที่เรียกกันในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า *ศรีคันไชย* ส่วนใน
 ภาคเหนือ เรียกว่า *ลำพัน* *ว่านมีดยับ* ส่วนที่จังหวัดปัตตานี เรียกว่า *หญ้าหนู*
 หรือ *หญ้าหนูต้น* ส่วนในภาคกลางเรียกว่า *หอมแดง*

มะพร้าวพระ (Maphrao Phra) ชื่อพื้นเมืองของพรรณไม้ ชนิด *Dendrolobium*

- triangularis* subsp. *cephalotoides* ที่เรียกกันในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า *ขมหัวเหล็ก* ส่วนในภาคเหนือ เรียกว่า *มะแะนบก* และ เข็ม
- มะพร้าวสามเหลี่ยม** (*Maphrao Sam Liam*) ชื่อสามัญของไม้ประดับ ชนิด *Hyophorbe verschaffelti*
- มะพร้าวสีดา** (*Maphrao Sida*) ชื่อพื้นเมืองของพรรณไม้ในสกุลปรง ชนิด *Cycas circinalis* ที่เรียกกันในหลายจังหวัด ขึ้นอยู่ตามริมหน้าผา ตามฝั่งทะเลของอ่าวไทย เช่นประจวบคีรีขันธ์ ตราด ชุมพร
- มะพร้าวหัวลิง** (*Maphrao Hua Ling*): เป็นชื่อท้องถิ่นของปาล์มน้ำมัน (*Elaeis guineensis*) ชื่อท้องถิ่น: *มะพร้าวลิง*
- มะพร้าวหัว** (*Maphrao Hao*) ชื่อพื้นเมืองของพรรณไม้ชนิด *Chrozophora rotleri* ที่เรียกกันในกรุงเทพฯ ส่วนในจังหวัด เชียงใหม่ เรียกว่า *หญ้ารักนา* ที่ราชบุรี เรียกถั่วนา และที่เพชรบุรี เรียก *พญาภูมิตัด* แต่ทั่ว ๆ ไป คำว่ามะพร้าวหัว หมายถึงผลมะพร้าวที่แก่แล้ว
- ว่านพร้าว** (*Wan Phrao*) ชื่อพื้นเมืองของพรรณไม้ ชนิด *Curculigo orchidoides* ที่เรียกกันในภาคเหนือ
- เอื้องพร้าว** (*Ueang Phrao*) ๑ ชื่อพื้นเมืองของกล้วยไม้ชนิด *Eulophia spectabilis* ที่เรียกกันในจังหวัดเชียงใหม่ ๒ ชื่อพื้นเมืองของกล้วยไม้ ชนิด *Grammatophyllum speciosum* ที่เรียกกันในภาคเหนือ ๓ ชื่อพื้นเมืองของกล้วยไม้ชนิด *Phaius tankervilleae* ที่เรียกกันในภาคเหนือ
- เอื้องพร้าวแดง** (*Ueang Phrao Dong*) ชื่อพื้นเมืองของพรรณไม้ชนิด *Phaius indochinensis* ที่เรียกกันในภาคใต้
- เอื้องพร้าวดอกเหลือง** (*Ueang Phrao Dok Lueang*) ชื่อพื้นเมืองของกล้วยไม้ชนิด *Phaius flavus* ที่เรียกกันในภาคเหนือ

หมวดที่ ๘

สำนวนไทยและคำพังเพยที่เกี่ยวกับมะพร้าว

กบในกะลาครอบ (one's own limited world) อยู่ในอาณาจักรแคบ ๆ ของตน; ผู้ที่มีความรู้เล็กน้อย แต่สำคัญตนว่ามีความรู้มาก

กรวณน้ำคว่ำกะลา (quit connection) ตัดขาด ไม่ขอเกี่ยวข้องกับ

กระต่ายขูดมะพร้าว (a person whose teeth resemble the teeth plate of the coconut grater) (ถิ่น - ภาคใต้) คนที่หน้าแหลม ฟันเขิน เหมือนตาของกระต่ายขูดมะพร้าว

กะลา (coconut shell, worthless) ไม่มีค่า

กะลาครอบ (one's own limited world) อยู่ในอาณาจักรแคบ ๆ ของตน

กะลาซอ (coconut shell from *So* cultivar, a hairstyle of the shape of *So* coconut shell) คล้ายกะลาที่ทำซอ เรียกผมที่ตัดแล้ว เป็นรูปอย่างนั้น

กะลาเยี่ยมทอง (gold-plated coconut shell, an idiom meaning 'first-class commoner') ไพร์ชั้นดี

กะลาหัว (skull, an idiom meaning 'to look down upon') กะโหลกศีรษะ ใช้ในเชิงเหยียดหยาม เช่น ไม่เยี่ยมกะลาหัว คุ้มกะลาหัว

กะโหลกกะลา (coconut shell, an idiom meaning 'low-class kitchen utensils') * ภาชนะจำพวกถ้วยโอ้อูซาม ๒ เป็นของทรุดโทรมไร้ค่า

แก่กะโหลกกะลา (old age but not mature) คนที่อายุมาก แต่ไม่ได้พัฒนาในเรื่องสติปัญญา

เก่ากะลา (old coconut shell, worthless antique) ของเก่าที่ไม่มีราค่างวดอะไร เปรียบเสมือนกะลาเก่าๆ ตรงกันข้ามกับเก่าล้ำคราม (ของเก่าที่มีค่า)

สาวทันทิก (old maid) ผู้หญิงที่อยู่เป็นโสดไปจนแก่ เปรียบเทียบกับมะพร้าว
ทันทิก ที่หมายถึงมะพร้าวจนแก่

สมน้ำหน้ากะลาหัวมัน หรือสมน้ำหน้ากะลาหัวเจาะ (serve one's right) ถูกเยาะเย้ย
 ซ้ำเติม เมื่อทำผิด อาจพูดว่า **สมน้ำหน้ากะลาหัวเจาะ**

หมวกกะลา (a hat having the shape of the coconut shell) หมวกที่มีรูปร่างคล้ายกะลา
 ครอบ อาจแปลงไปเป็นหมวกกะโล่ **หมวกกะลาครอบ** ก็เรียก

หัวกะทิ (thick coconut milk, an idiom meaning 'exceptional') ของ หรือคน ที่
 ดีเด่นเป็นพิเศษ

หัวกะลาขอ (So coconut-shaped skull) ลักษณะหัวกะโหลกของคนบางคน ที่ทู่
 คล้ายกะลาที่ใช้ทำขอ

หัวกะโหลก (skull) ตามศัพท์ หมายถึงกระดูกที่หุ้มมันสมอง แต่โดยปริยาย ใช้
 เรียกลักษณะที่กลมเหมือนกะโหลกของมะพร้าว เช่น ลำโพงกะโหลก กะโหลก
 หัวสูบ กะโหลกขอ

เอาน้ำใส่กะโหลก ชะโงกดูเงา (pouring the water into the coconut shell and use
 it as a mirror to look at one's own figure, an expression to visualize one's
 own low status) พูดเปรียบเทียบให้ดูตนเองว่าต่ำต้อยแค่ไหน อย่าได้เหยอไป
 เทียบผู้พูดเขา

**อย่าอามะพร้าวหัวไปขายสวน (don't bring coconut to the orchard, or
 don't bring coal to Newcastle)** อย่านำสิ่งของไปยังสถานที่ที่มีสิ่งนั้นๆ
 มากมายค้ำดินอยู่แล้ว; อย่าแสดงความรู้ หรืออวดรู้ กับผู้ที่รู้เรื่องดีกว่า

อามะพร้าวหัวขัปลาก (put one's foot into somebody's mouth) พูดจาไม่ดี
 สมควรถูกลงโทษ (เป็นการลงโทษตามกฎหมายโบราณ)

หมวดที่ ๔

ศัพท์เกี่ยวกับมะพร้าวในพจนานุกรม

ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒*

เนื่องจากมะพร้าว เป็นพืชปลูกพื้นเมืองของไทยมาแต่โบราณกาล ภาษาไทยของเราจึงมีศัพท์เกี่ยวกับมะพร้าวมามากมาย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้เก็บคำที่เกี่ยวกับมะพร้าว ไว้ดังต่อไปนี้:

กระดาง (ปาก; เพี้ยนมาจาก กราดวง) น. ลูกมะพร้าวทุยที่ตัดครึ่งท่อน สำหรับลูพื้นบ้านหรือหวิด้ายทอหูก

กระต่าย น. เครื่องมือสำหรับขูดมะพร้าวที่ยังไม่ได้กะเทาะกะลาออก

กระต่ายจีน น. เครื่องมือขูดมะพร้าว ใช้ลวดดกเป็นพื้นตั้งบนหน้ากระดาน สำหรับขูดมะพร้าวที่กะเทาะกะลาออกแล้ว

กล้าม น. เนื้อมะพร้าวห้าว

กราดวง (กรา-) น. ลูกมะพร้าวทุยที่ตัดครึ่งท่อน สำหรับลูพื้นบ้านหรือหวิด้ายทอหูก, เสียงที่พูดกันเป็นกระดาง

กะทิ น. น้ำที่คั้นออกจากมะพร้าวขูดโดยเจือน้ำบ้างเล็กน้อย, ถ้าคั้นจากเนื้อมะพร้าวขูดล้วน ๆ เรียกว่า *ห้วกะทิ*, ของหวานทำด้วยน้ำตาลกวนกับมะพร้าวคล้ายหน้ากะฉิก แต่ใช้น้ำตาลมากกว่า เรียกว่า *น้ำตาลกะทิ*, มะพร้าวห้าวที่มีน้ำข้น เนื้ออ่อนกล้ามหนา เรียกว่า *มะพร้าวกะทิ*. ว. โดยปริยายหมายความว่า ที่ลิเด่นเป็นพิเศษ เรียกว่า *ห้วกะทิ*

*คัดแปลงมาจากเรื่อง "ศัพท์เกี่ยวกับมะพร้าวไทยในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒" ใน วารสารพืชปลูกพื้นเมืองไทย ๑(๓): ๕๕-๖๑.

กระต่ายอุดมะพร้าว

รูปตุ้มขิง

รูปกระต่าย

รูปตั้ง

รูปตั้งระบายสีสวยงาม

รูปนางสาวไทย

รูปมี้า

รูปสัตว์

รูปตุ้มขิงหมอบ

กะละมะพร้าวประหลาด

มะพร้าวหน้าอิง กะลาที่มีตามพูนิตาใหญ่ทั้งสามตา

กะลาสองพูนิตา

กะลาตามพูนิตา

กะลาสองพูนิตา สามตา

กะลาสองพูนิตา

กะลาพูนิตาเดียว สองตา

กะลาบนหนอด (พูนิตาเดียว ไข่มืด)

กะลาบนหนอด ตามพูนิตา

คดมะพร้าว

ด้านบน มีสามตา

ด้านบน มีสองตาใหญ่เท่ากัน

ด้านบน มีสี่ตา
(ใหญ่สอง เล็กสอง)

ด้านข้าง รูปกลมรี

ด้านข้าง ปลายแหลมเรียว

กะลามะพร้าว (ซ้าย) กับคดมะพร้าว

กะลามะพร้าวสองอัน
ติดอยู่ด้านบน

คดมะพร้าวแกะสลัก

น้ำมะพร้าว และผลิตภัณฑ์

อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
ชมตัวอย่างน้ำมะพร้าว

แสดงขั้นตอนการสกัดน้ำมะพร้าว

กะลา น. ส่วนแข็งที่ห่อหุ้มเนื้อมะพร้าว ถ้าผ่าซีก ซีกที่มีตา เรียกว่า *กะลาตัวผู้*
ซีกที่ตัน เรียกว่า *กะลาตัวเมีย*

กะลาซอ (ปาก) ว. คล้ายกะลาที่ใช้ทำซอ

กะโหลก น. ส่วนแข็งที่หุ้มเนื้อมะพร้าว ..., ภาชนะที่ทำด้วยกะโหลกมะพร้าวโดย
ตัดทางตาออกพอเป็นช่องกว้างเพื่อใช้ตักน้ำ...

จัน น. ช่อดอกหมากหรือช่อดอกมะพร้าวเมื่อยังอ่อนอยู่

จาว น. สิ่งที่ยกอยู่ในผลไม้บางอย่าง เช่น จาวมะพร้าว...

ทะเลย น. ช่อผลของหมากมะพร้าวที่ออกเป็นกลุ่มรวมกัน เช่นทะเลยหมาก
ทะเลยมะพร้าว, อัน ก็เรียก, ลักษณะนาม เรียกสิ่งที่มีลักษณะเช่นนั้น เช่น ...
มะพร้าว ๒ ทะลาย

ทุย ว. ...เรียกผลมะพร้าวที่เจริญเติบโตตามปกติจนเปลือกแข็ง รูปรี่ ๆ กะลาลีบ
น้ำหนักเบาเพราะไม่มีเนื้อและน้ำ ว่า มะพร้าวทุย นิยมตัดครึ่งท่อนเพื่อทำ
กราดวงดูบ้านเป็นต้น ...

พลอน ก. ปอกให้มีเปลือกติดอยู่บ้าง เช่น พลอนมะพร้าว เรียกมะพร้าวที่ปอก
เปลือกแล้วเช่นนี้ว่า มะพร้าวพลอน

แพรว (ถิ่น-ปักยี่ได้) น. ชื่อมะพร้าวพันธุ์หนึ่ง ทะลายไม่แยกแขนง ผลมีจุดคอน
ปลาย, *มะแพรว* ก็เรียก

น้ำกะทิ น. น้ำที่คั้นออกจากมะพร้าวขูด, น้ำที่คั้นออกจากมะพร้าวขูดที่ผสม
น้ำตาลปึกกินกับข้าวเหนียว หรือลอดช่องเป็นต้น เช่นข้าวเหนียวน้ำกะทิ
ลอดช่องน้ำกะทิ

น้ำตาล น. สารประกอบคาร์โบไฮเดรต ประเภทโมโน-แซ็กคาไรด์ และ
ไดแซ็กคาไรด์ ซึ่งมีรสหวาน โดยมากได้จากตาล มะพร้าว อ้อย, ถ้าเป็น
ความหมายเฉพาะอย่าง และทำด้วยอะไร ก็เติมคำนั้น ๆ ลงไป เช่น ... ทำจาก

มะพร้าว เรียกว่า **น้ำตาลมะพร้าว**, ทำเป็นนงบ เรียกว่า **น้ำตาลงบ**...เตี้ยไว้หั้น ๆ เรียกว่า **น้ำตาลงุ่น**, หยอดใส่ใบตาลหรือใบคองแห้งทำเป็นรูปปี่ เรียกว่า **น้ำตาลปี่**, หลอมเป็นปึก เรียกว่า **น้ำตาลปึก**, หยอดใส่ หม้อเรียกว่า **น้ำตาลหม้อ**, บรรจุใส่ปับ เรียกว่า **น้ำตาลปับ** หรือ **น้ำตาลปับ**, รongมาใหม่ ๆ ยังไม่ได้เคี้ยว เรียกว่า **น้ำตาลสด**, ถ้าคัมให้เคือดเรียกว่า **น้ำตาลลวก**, ถ้าใส่เปลือกตะเคียน มะเกลือ หรือเทียม เป็นต้น หมักไว้ระยะหนึ่งจนมีแอลกอฮอล์ กินแล้วเมา เรียกว่า **น้ำตาลเมา**

น้ำมันมะพร้าว น. น้ำมันมะพร้าวที่สกัดเป่าด้วยเวทมนตร์คาถา เชื่อกันว่าทาแก้เมื่อย ขบ เป็นต้น

มะพร้าว น. ชื่อต้นไม้ชนิด *Cocos nucifera* L. ในวงศ์ Palmae ผลใช้ทำน้ำมัน และปรุงอาหารต่าง ๆ **มะพร้าวแก้ว** น. ชื่อขนมชนิดหนึ่ง ทำด้วยมะพร้าวชุบเป็นเส้นหยาบ ๆ ฉาบน้ำตาล แล้วอบให้แห้ง **มะพร้าวต้นดก** (สำ) ก. ห่อหรือต้นเดินในสิ่งที่คนไม่เคยมิไม่เคยได้จนเกินพอดี, มักพูดเข้าคู่กับ ขาดต้นมิ ว่า มะพร้าวต้นดก ขาดต้นมิ **มะพร้าวทีนทิก**, **มะพร้าวทีมทิก** น. **มะพร้าวจวนแก่** **มะพร้าวทุย** น. ผลมะพร้าวที่เจริญเติบโตตามปกติจนเปลือกแห้ง รูปรี ๆ กะลาสีบ น้ำหนักเบา เพราะไม่มีเนื้อและน้ำ นิยมตัดครึ่งท่อน เพื่อทำกราดวงดูบ้าน เป็นต้น **มะพร้าวห้าว** น. ผลมะพร้าวที่แก่จัด

มะพร้าว คู-พร้าว

หางหนู น. ส่วนของแขนงช่อดอกหามากและมะพร้าวที่ดอกเพศผู้ร่วงหมดแล้ว
ห้าว ว. แก่จัด ในคำว่า **มะพร้าวห้าว**

หมูสี น. ชื่อมะพร้าวพันธุ์หนึ่งของชนิด *Cocos nucifera* L. มี ๒ พันธุ์ย่อย คือ หมูสีหม้อ ต้นขนาดกลาง และหมูสีเล็ก ต้นขนาดเล็ก

วิจารณ์

มะพร้าว เป็นพืชที่มีการกระจายพันธุ์อยู่ในประเทศต่าง ๆ ในเขตร้อนและกึ่งร้อนทั่วโลก และมีศัพท์เกี่ยวกับมะพร้าวในประเทศเหล่านั้นมากมาย ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่ง ที่เชื่อว่า มะพร้าว เป็นพืชปลูกที่เก่าแก่ที่สุดในโลกพืชหนึ่งสำหรับในประเทศไทย มีหลักฐานในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง ว่า มีการปลูกมะพร้าวในกรุงสุโขทัย เมื่อ ๘๐๐ กว่าปีมาแล้ว เราจึงมีศัพท์เกี่ยวกับมะพร้าวในภาษาไทยมากมายไม่แพ้ชาติต่าง ๆ ในบทความนี้ ผู้เขียนได้รวบรวมศัพท์เกี่ยวกับมะพร้าว ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาเสนอ และมีข้อวิจารณ์ดังต่อไปนี้:

๑. มีการเก็บคำเกี่ยวกับมะพร้าวไว้ในพจนานุกรมน้อยมาก

แม้ว่าพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ จะได้เก็บคำเกี่ยวกับมะพร้าวไว้ถึง ๒๗ คำ แต่ก็ยังนับว่าน้อยมาก เพราะมีศัพท์เกี่ยวกับมะพร้าวในภาษาไทยอีกมากมาย ดังเช่นที่ผู้เขียนได้รวบรวมไว้ ในเรื่อง “ศัพท์มะพร้าว” ที่ลงพิมพ์ในเอกสารฉบับนี้ และมีคำจำนวนหนึ่งที่น่าจะปรากฏด้วยตัวของมันเอง แต่กลับนำไปไว้ในคำอื่น ดังเช่นคำที่แทรกไว้ในคำว่า *กะทิ* คือ *หัวกะทิ น้ำตาลกะทิ มะพร้าวกะทิ*, ในคำ *น้ำตาล* คือ *น้ำตาลอบ น้ำตาลปี น้ำตาลปึก น้ำตาลปับ น้ำตาลป๊อบ น้ำตาลงุ่น น้ำตาลมะพร้าว น้ำตาลเมา น้ำตาลลวก น้ำตาลสด*, และในคำว่า *มะพร้าว* คือ *มะพร้าวแก้ว มะพร้าวคั้นคอก มะพร้าวทึนทึก มะพร้าวทึมทึก มะพร้าวทุย มะพร้าวห้าว*

๒. การอธิบายศัพท์บางคำ ไม่ถูกต้อง

ศัพท์ที่พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ หลายคำอธิบายไม่ค่อยถูกต้องนัก ดังในคำต่อไปนี้ (ข้อความที่นำมาวิจารณ์ ใช้ตัวเอน)

กะลา น. ส่วนแข็งที่ห่อหุ้มเนื้อมะพร้าว ถ้าผ่าซีก ซีกที่มีตา เรียกว่า *กะลาตัวผู้* ซีกที่ตัน เรียกว่า *กะลาตัวเมีย* ... ยังมีความสับสนในการเรียกซีกของกะลากล่าวคือ ซีกที่มีตา (มีรู) น่าจะเป็นกะลาตัวเมีย ส่วนซีกตัน (ไม่มีรู) น่าจะเป็นกะลาตัวเมีย เพราะแม้แต่ชาวสวนมะพร้าวเอง ก็ยังเรียกต่างกัน

นาพิก น. ชื่อมะพร้าวพันธุ์หนึ่ง ผลเล็ก *สีเหลืองหรือส้ม น้ำหอมหวาน...* ที่จริงผลของ*นาพิก* เป็นสิ่งข้าง (สีเหลืองอ่อนอมเขียว) ไม่ใช่สีเหลืองหรือสีส้ม ซึ่งเป็นมะพร้าวหมูสีคนละพันธุ์กัน ยิ่งกว่านั้น น้ำของ*นาพิก* ก็ไม่หอม

แพรว น. ชื่อมะพร้าวพันธุ์หนึ่ง *ทะเลาะไม่แยกแขนง ผลมีจุดคอนปลาย, มะแพรว* ก็เรียก ... การที่กล่าวว่า *ทะเลาะไม่แยกแขนง* นั้น แม้ว่าจะไม่ผิด แต่ชาวสวน นิยมเรียกว่า *ไม่มีระแง้หรือหางหนู* ที่กล่าวว่า *ผลมีจุดคอนปลาย* ก็ไม่จริงเสมอไป เพราะผลของมะแพรว ส่วนใหญ่ไม่มีจุดที่ปลาย มีเพียงไม่กี่ผลในทะเลาะที่มีจุด ไม่ถือว่าเป็นลักษณะประจำพันธุ์ของมะแพรว และที่กล่าวว่า *มะแพรว ก็เรียก* นั้น ไม่ค่อยตรงกับข้อเท็จจริงนัก เพราะคนส่วนใหญ่ นิยมเรียกมะพร้าวพันธุ์นี้ว่า *มะแพรว* และถือว่าเป็นศัพท์ทางวิชาการที่เหมาะสมมากกว่าคำว่า 'แพรว' ซึ่งเป็นคำย่อของ 'มะแพรว' ที่เรียกกันในภาคใต้ ที่นิยมย่อคำให้สั้นเข้า จึงน่าจะอธิบายคำนี้ไว้ที่ 'มะแพรว' มากกว่า

มะพร้าวทึน น. ผลมะพร้าวที่เจริญเติบโต *ตามปกติ* จนเปลือกแห้ง...ที่จริงแล้วมะพร้าวทึนเกิดจากการเจริญของผลที่ *ผิดปกติ* เพราะไม่มีอาหารมาเลี้ยงผลอย่างพอเพียงจนเกิดเป็นผลลีบ อาจเกิดจากการที่ต้นไม่เจริญเติบโตเพราะขาดปุ๋ย น้ำ หรือประสบกับภาวะที่ผิดปกติ เช่น แล้ง ร้อนจัด ฯลฯ หรือติดผลจำนวนมากเกินไป

หมูสี น. ชื่อมะพร้าวพันธุ์หนึ่ง ของชนิด *Cocos nucifera* L. มี ๒ พันธุ์ย่อย คือ *หมูสีหม้อ* ต้นขนาดกลาง และ *หมูสีเล็ก* ต้นขนาดเล็ก ... ที่จริงแล้ว หมูสี

ไม่ได้เป็นพันธุ์หนึ่งของมะพร้าว แต่เป็นชื่อรวมของพันธุ์มะพร้าวที่มีลักษณะ
ต้นเดี่ยว โคนต้นไม่มีสะโพก ผสมตัวเอง แบ่งตามสีของหางใบ ก้านใบ และผล
ออกเป็นพันธุ์ต่าง ๆ เช่น หมูสีเขียว หมูสีเหลือง หมูสีส้ม นาฬิกา (สีงาช้าง
หรือเหลืองอ่อนอมเขียว) ส่วนลูกผสมระหว่างมะพร้าวหมูสี (ต้นเดี่ยว) กับพันธุ์
ต้นสูง เกิดเป็นมะพร้าวกลาง ที่มีลักษณะกึ่งกลางระหว่างมะพร้าวเดี่ยว กับ
มะพร้าวสูง ดังนั้น คำว่า *หมูสีหม้อ* และ *หมูสีเล็ก* จึงไม่ถูกต้อง อนึ่ง การที่
บอกว่า เป็น “ชื่อมะพร้าวพันธุ์หนึ่งของชนิด *Cocos nucifera* L.” ทำให้มี
ความรู้สึกว่า ยังมีมะพร้าวพันธุ์อื่น ๆ ในชนิดอื่น ซึ่งไม่ใช่ *Cocos nucifera* L.
และถ้าใช้เช่นนี้ ก็ควรใช้กับมะพร้าวพันธุ์อื่น ๆ ด้วย ที่จริง เมื่อได้ใช้ชื่อพฤษ
ศาสตร์ของมะพร้าวในคอนอธิบายคำว่า “มะพร้าว” ก็น่าจะเพียงพอแล้ว ไม่
จำเป็นต้องใส่ไว้ในทุกพันธุ์ของมะพร้าว ซึ่งเป็นพืชในชนิดเดียวกัน

๓. ศัพท์บางคำไม่สมบูรณ์

คำว่า “กระต่าย” นั้น คนทั่วไปมักจะเข้าใจว่าหมายถึงสัตว์ชนิดหนึ่ง รวม
ทั้งที่ใช้ในสำนวนต่าง ๆ เช่น กระต่ายตื่นตูม กระต่ายขมจันทร์ กระต่ายขาเดียว
ก็หมายถึงสัตว์ชนิดเดียวกันนี้ ไม่มีใครคิดว่าเป็นเครื่องมือสำหรับขูดมะพร้าว จึง
มักเรียกเต็มยศเลยว่า “กระต่ายขูดมะพร้าว” ส่วนคำว่า “กระต่ายจีน” นั้น ถูกต้อง
แล้ว แม้ว่าคนรุ่นใหม่ จะไม่ค่อยรู้จักเครื่องมือชนิดนี้เลย

๔. ขาดคำภาษาอื่น

คนภาคใต้ เรียก “กระต่ายขูดมะพร้าว” ว่า “เหล็กขูด” (แต่คนภาคอื่น ๆ ใช้
คำนี้ เรียกเฉพาะตัวเหล็กที่ใช้ขูดมะพร้าว ไม่รวมมีดนั้น และอาจใช้เรียกตัวเหล็ก
ขูด ที่นำมาใส่ด้าม แล้วใช้ขูดมะพร้าวด้วยมือได้) ส่วนคนภาคเหนือเรียกว่า “เขม
ขูด” แต่คำทั้งสองนี้ ไม่ปรากฏในพจนานุกรมฯ

นอกจากนั้น ยังมีศัพท์เกี่ยวกับมะพร้าวที่เป็นภาษาท้องถิ่นอีกมากมาย ที่ไม่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานฯ เช่น ขี้มัน เขีย พด พรก (พลก) พวม เหมง

๕. ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ศัพท์เกี่ยวกับมะพร้าว ที่ใช้กันอยู่ในเอกสารต่าง ๆ ได้มีโอกาสปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานที่จะจัดพิมพ์ในอนาคต ผู้เขียนขอเสนอให้เพิ่มเติมศัพท์ รวมทั้งศัพท์ท้องถิ่น พร้อมทั้งสำนวน คำพังเพย และศัพท์ภาษาอังกฤษ ดังที่ผู้เขียนได้รวบรวมไว้ในเรื่อง “ศัพท์มะพร้าว” ที่ลงพิมพ์ในเอกสารฉบับนี้ด้วยแล้ว โดยอาจรวมหมวดต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน และคัดทอนบางหมวดออก ตามแต่จะเห็นสมควร แต่ขอเสนอให้นำชื่อพันธุ์มะพร้าว มารวมไว้ด้วย เพื่อให้ผู้นุชนรุ่นหลัง ได้มีโอกาสรู้จักพันธุ์มะพร้าวเหล่านี้ ซึ่งบางพันธุ์อาจสูญพันธุ์ไปในอนาคตอันใกล้นี้ เพราะเป็นพันธุ์ที่ไม่มีใครสนใจปลูก ในปัจจุบัน มะพร้าวบางพันธุ์ เช่น มะพร้าวชอ มีเหลือไม่เกิน ๑๐ ต้น ส่วนพันธุ์อื่นๆ เช่น มะพร้าวเปลือกนิ่ม มะพร้าวเปลือกหวาน มะพร้าวหนักุ่ม มะพร้าวปากจก มะพร้าวหัวลิง มะพร้าวทะเลทราย้อย มะพร้าว มะพร้าว ก็เหลือน้อยเช่นกัน

ผนวกที่ ๑

นาฬิกา - นาฬิกา - นาฬิกา - นรเก*

คำนำ

หลายท่านคงแปลกใจเหมือนผู้เขียน ถึงที่มาของคำว่า ‘นาฬิกา’ ที่ตรงกับภาษาอังกฤษว่า clock หรือ watch ซึ่งหมายถึงเครื่องบอกเวลา แม้ว่าในปัจจุบันเราจะมีนาฬิกาสมัยใหม่ ที่เป็นระบบ digital หรือไม่ ก็เป็นเครื่องจักรที่ใช้แบตเตอรี่ก้อนเล็ก ๆ เป็นพลังงานขับเคลื่อน สมัยผู้เขียนยังเป็นเด็ก เคยใช้นาฬิกาข้อมือที่ต้องไขลาน ต่อมา ก็มีประเภทไม่ต้องไขลาน แต่อาศัยแรงเคลื่อนไหวช่วยให้มันเดินได้ เรียกกันว่า นาฬิกาอัตโนมัติ

ก่อนที่จะมีนาฬิกาที่เป็นเครื่องจักรที่มีกลไกเป็นฟันเฟืองและลาน มนุษย์สมัยก่อนได้ประดิษฐ์นาฬิกาแดด (sun dial) ซึ่งอาศัยเงาของดวงอาทิตย์ที่ทอดผ่านวัสดุรูปยาว เช่นเสาหรือต้นไม้ที่ตกลงบนพื้น และมีช่องที่บอกเวลา (อย่างคร่าว ๆ) ว่า เป็นกี่โมง สำหรับในบ้านเรือน ก็มีการประดิษฐ์นาฬิกาทราย โดยเอาทรายใส่ในภาชนะแก้วที่แบ่งเป็นสองส่วน มีช่องขนาดเล็กเป็นคอคอดตรงส่วนกลางเชื่อมต่อกัน เมื่อวางนาฬิกาทรายกลับหัว เอาข้างล่างขึ้นข้างบน ทราย ก็จะไหลลงมาที่ส่วนล่าง และใช้เวลาช่วงหนึ่ง จึงไหลหมด และสามารถสอบเทียบกับเวลาเป็นชั่วโมงได้ ว่าในการยกกลับครั้งหนึ่ง ใช้เวลามากน้อยเท่าใด

ในเมืองไทยในอดีต ได้มีการนำเอาปลากัด ใก้ชน ฯลฯ มาแข่งขันกัน โดยกำหนดการแข่งขันเป็นยก การบอกเวลาของแต่ละยก ทำได้โดยการนำเอากะลา

* ดัดแปลงมาจากเรื่อง “นาฬิกา - นาฬิกา - นาฬิกา - นรเก” ใน วารสารพืชปลูกพื้นเมืองไทย ๑(๓): ๔๔-๔๖.

มะพร้าว ที่มีคาหะลู รูเดียว แต่สามารถทำให้เล็ก หรือใหญ่ได้ โดยการเจาะขนาด รูตามต้องการ วิธีจับเวลา ทำได้สองวิธี คือ (๑) นำกะลาไปลอยน้ำ ปล่อยให้น้ำไหลเข้าไปในกะลาทางรูเล็ก ๆ จนเต็มกะลา และจมลง หรือ (๒) เอาทรายใส่ในกะลาที่แฉวนหรือตั่งไว้ แล้วปล่อยให้ทรายไหลลงภาชนะรองรับจนหมดกะลา ในปัจจุบัน ก็ยังมีผู้ใช้กะลามะพร้าวจับเวลาในการแข่งขัน เช่น แข่งขันชก มะพร้าว

ความหมายของคำว่า ‘นาฬิกา’ ‘นาฬิกา’ ‘นาฬิกา’ และ ‘นรเก’

ก่อนที่จะได้อธิบายถึงที่มาของคำว่า ‘นาฬิกา’ ขอยกเอาคำอธิบายคำ ๆ นี้ และคำอื่น ๆ ที่มีตัวสะกด และออกเสียงใกล้เคียง จากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ และใน ‘ศัพท์มะพร้าว’ ที่ผู้เขียน (โถมเฉลา ๒๕๔๘) ได้รวบรวมไว้ นำมาแสดง

๑. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒)

นาฬิกา เครื่องบอกเวลา มีหลายชนิด เช่น นาฬิกาปลุก นาฬิกาพก นาฬิกาข้อมือ. ลักษณะนามว่า เรือน. ช่วงเวลาคิดตามชั่วโมง เช่น ๑ ชั่วโมง = ๖๐ นาที, ใช้เป็นมาตรบอกเวลา เช่น ๑ นาฬิกา ๒ นาฬิกา ... ๒๔ นาฬิกา เขียนย่อเป็น น. (เทียบ ส. นาฬิกา ว่า เครื่องกำหนดเวลา)

นาฬิกา ชื่อมะพร้าวพันธุ์หนึ่ง ผลสีเหลืองหรือสีส้ม น้ำหอมหวาน (ป. นาฬิกา; ส. นาฬิกา, นาฬิกา, ว่า มะพร้าวทั่วไป) (หมายเหตุของผู้เขียน: มะพร้าวชนิดนี้มีสีข้าง ไม่ใช่สีเหลือง หรือสีส้ม น้ำก็ไม่หอม)

นาฬิกา ไม่มี

นรเก ไม่มี

๒. ศัพท์มะพร้าว (โถมเฉลา ๒๕๔๘)

นาฬิกา เครื่องมือบอกเวลา ที่น่าจะกร่อนมาจากการจับเวลาในสมัยโบราณที่ใช้กะโหลก หรือกะลามะพร้าว (นาฬิกา) ที่ปกปิดจะมีรูที่กัน ไข้เช่นในน้ำ จับเวลาที่ใช้จากเริ่มแซ่ จนกะโหลกมะพร้าวจมน้ำ เป็นระยะเวลา ๑ ยก ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความใหญ่ของรูปร่าง และความหนาของกะโหลกมะพร้าว ขนาดของรูกะลา ที่มีผลต่อเวลาที่ใช้ เพื่อให้มีการหยุดพักยก ใช้กับการตีไก่ กัดปลา ชกมวย เมื่อมีเครื่องมือแสดงเวลาจากประเทศแถบตะวันตก จึงเลือกคำซึ่งแทนสิ่งที่คล้ายกัน

นาฬิกา (เป็นชื่อพันธุ์มะพร้าว มีลักษณะ) คล้ายกับ หมูสีเขียว ผลเล็ก รูปกลมรี สีงาช้าง (สีเหลืองอ่อน ปนเขียวเล็กน้อย) นิยมปลูกเป็นไม้ประดับตามบ้านเรือน อาจมี *สะโทก* ขนาดเล็ก แต่เห็นได้ชัดเจน และสามารถเจริญเติบโตจนมีลำต้นสูง จนไม่คิดว่าเป็น มะพร้าวเลย

นาถ ชื่อห้องของมะพร้าวพวงทอง ที่เรียกกันในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม [และจากคำว่ามะพร้าวพวงทอง ... เป็นมะพร้าวเต็ม ที่ติดผลตกมาก (กว่า ๕๐ ผลต่อทะลาย) ผลอ่อนสีเหลือง น้ำมีรสหวาน หอมอ่อนๆ คล้ายกลิ่นเผือกคัม เนื้อในหนา นุ่ม เคี้ยวหนึบ รสอร่อย ผลแก่มีขนาดเล็กกว่า หมูสีเขียว ปลายผลเป็นจิบ นิยมปลูกเป็นไม้ประดับ]

นรก วัสดุที่มีขนาด และรูปร่าง คล้ายมะพร้าว มี ๒ ชั้น เปลือกนอกเป็นฝู่นละเอียดคล้ายแป้งคัดหน้า จับตัวกันแน่นคล้ายเปลือกกระท้อน ภายในเป็นรูปรูขนชาวภูไท นิยมสะสมไว้ประจำบ้าน ถือเป็นเครื่องรางของขลัง และเพื่อใส่ในคุ่มน้ำ เพื่อทำให้น้ำเย็นตลอดเวลา คัมแล้วสดชื่น

ที่มาของคำว่า ‘นาฬิกา’

แม้ว่า คำว่า ‘นาฬิกา’ จะมีใช้ในภาษาไทยมาเป็นเวลานาน แต่ก็ยังไม่มีผู้ใดชี้ชัดว่า คำนี้มีที่มาจากอะไร ในบรรดาผู้ที่ชี้แนะ มีดังต่อไปนี้:

(๑) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ในการอธิบายคำว่า ‘นาฬิกา’ ได้เดิมข้อความในวงเล็บต่อท้ายว่า “เทียบ ส. นาฬิกา ว่า เครื่องกำหนดเวลา” ทำให้เข้าใจว่า คำว่า ‘นาฬิกา’ มาจาก ‘นาฬิกา’ ถ้าเป็นดังนี้ ก็ต้องเชื่อว่า ‘นาฬิกา’ ซึ่งเป็นเครื่องมือดวงที่ใช้กะโหลกมะพร้าวเป็นประมาณ มาจาก ‘นาฬิกา’ และกร่อนมาเป็น ‘นาฬิกา’

อย่างไรก็ตาม เป็นเรื่องที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ ที่มีการกร่อนของคำ จากหน่วยปริมาตร (ดวง) มาเป็นหน่วยเวลา (นับ) แต่ที่น่าจะเป็นก็คือ การที่เราใช้กะโหลกมะพร้าว ทำนองเดียวกับที่ใช้ดวงข้าว เพียงแต่ตัดเปิดด้านตรงข้าม ให้ด้านกันกะโหลกมีรู เพื่อใช้ดองน้ำ ชั่วเวลาที่กะลามีน้ำเริ่มเข้ามาทางรูจนเต็ม แล้วจมองเป็นชั่วเวลาที่กะเกณฑ์ตกลงกัน เช่น ๑ ยก ดังนั้น การกร่อนมาจากกะโหลกมะพร้าว (ที่ชาวบ้านเรียกว่า ‘ทะนาน’ หรือ ‘นาฬิกา’) ที่ใช้ดองน้ำจับเวลา มาเป็น ‘นาฬิกา’ นั้น น่าจะมีเหตุผลมากกว่า

(๒) ราชการ เรียงร้อย ด้อยไทย ภาษาไทยประจำสัปดาห์ ของโทรทัศน์ช่อง ๓ เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๗ ได้นำคำว่า ‘นาฬิกา’ มาอธิบายโดย “สันนิษฐานว่ามาจาก ‘นาฬิกา’ ซึ่งเป็นชื่อมะพร้าวพันธุ์หนึ่ง มีผลเล็ก สีเหลือง หรือสีส้ม สมัยก่อนที่ไม่มีเครื่องบอกเวลา คนไทยเรา ใช้มะพร้าวมาเจาะรู ให้น้ำเข้ากะลามะพร้าวประมาณเวลาได้หนึ่งชั่วโมง โดยการทำกะลาไว้แกมรอยเรียกว่าบาด กะลามจมน้ำแกมรอยไหน ก็เวลาเท่านั้นขนาด พอถึงปาก กะลามจมน้ำเป็นเวลาหนึ่ง” นอกจากที่อธิบายว่า “ผลเล็ก สีเหลือง หรือสีส้ม” (ซึ่งคัดลอกมาจากพจนานุกรมฯ) แล้ว ผู้เขียนเห็นด้วยกับข้อสันนิษฐานนี้ โดยเฉพาะที่ว่า ‘นาฬิกา’ มาจาก ‘นาฬิกา’

โดยสรุป ผู้เขียนสันนิษฐานว่า คำว่า ‘นาฬิกา’ นี้ น่าจะมาจากคำว่า ‘นาฬิกา’ ด้วยเหตุผลสามประการ คือ

(๑) คำว่า ‘นาฬิกา’ เป็นคำที่อ่านออกเสียงคล้ายกับคำว่า ‘นาฬิกา’ มากที่สุด อีกทั้งยังสะกดคล้ายกันมากที่สุดอีกด้วย โดยเฉพาะในการที่นำเอาตัว พ (จุฬา) มาใช้เป็นตัวสะกด ในภาษาไทย ตัวอักษร พ เป็นพยัญชนะที่มีใช้น้อยมาก ถ้าเป็นคำที่บัญญัติใหม่ น่าจะใช้ตัว ร (เรือ) หรือ ส (สิง) มากกว่า

(๒) มีหลักฐานว่า มีการใช้กะลามะพร้าว เป็นเครื่องบอกเวลาในการแข่งขันกีฬาพื้นเมืองของไทยหลายประเภท เช่นตีไก่ กัดปลา มาแต่โบราณ และอาจเป็นไปได้ที่:

(ก) กะลาที่ใช้เป็นเครื่องบอกเวลานั้น มาจากมะพร้าวพันธุ์ ‘นาฬิกา’ ซึ่งเป็นพันธุ์มะพร้าวดั้งเดิมพันธุ์หนึ่งของเมืองไทย (แต่ในปัจจุบัน มีพบน้อยมาก) หรือ

(ข) เนื่องจากคำว่า ‘มะพร้าว’ มีรากศัพท์มาจากคำว่า ‘นาฬิกา’ ในภาษาบาลี หรือ ‘นาฬิกา’ ในภาษาสันสกฤต และยังเป็นคำที่ใช้ในภาษาฮินดี ในประเทศอินเดีย และภาษาบังคลา ในประเทศบังคลาเทศ ที่หมายถึง ‘มะพร้าว’

ดังนั้น เมื่อนำเอากะลา มาใช้เป็นเครื่องบอกเวลา จึงเรียกสิ่งนี้ว่า ‘นาฬิกา’ ซึ่งเป็นคำที่กร่อนมาจากคำว่า ‘นาฬิกา’

(๓) ในสมัยก่อน คนไทยบอกเวลาเป็นโมงยามโดยเอากะลามะพร้าว (เรียกว่า ‘นาฬิกา’) ปล่อยให้ลอยน้ำในอ่าง เมื่อน้ำเข้ารูนาฬิกาจนเต็มและจมลงก็ถือเป็น ๑ ชั่วโมง ในตอนกลางวัน คนนั่งยามจะตีฆ้องบอกเวลา เสียงดังโมง ๆ จึงเรียกช่วงเวลาที่ ‘โมง’ หากเป็นเวลากลางคืน จะตีกลอง เสียงดังทุ้ม ๆ จึงเรียกช่วงเวลาที่ ‘ทุ้ม’ แต่การจัดเวลาเช่นนี้ ไม่เป็นไปตามหลักวิทยาศาสตร์ รัชกาลที่ ๔ จึงทรงสถาปนาเวลามาตรฐานใหม่ โดยใช้อุปกรณ์ที่เป็นเครื่องกล และเรียกเครื่องบอกเวลานี้ ว่า ‘นาฬิกา’ จากคำ ‘นาฬิกา’ ที่ใช้เป็นอุปกรณ์บอกเวลาในสมัยก่อน

ที่มาของคำว่า ‘นาฬิกา’

แม้ว่าคำนี้ ในปัจจุบัน จะหมายถึงชื่อพันธุ์มะพร้าวพันธุ์หนึ่ง แต่คำนี้ก็มียุทธศาสตร์มาจากภาษาบาลี (นาฬิก) และสันสกฤต (นาริเกล) ที่แปลว่ามะพร้าว ดังได้กล่าวมาแล้ว และคนไทยในสมัยก่อน ก็เรียกต้นมะพร้าว ในอีกชื่อหนึ่งว่า ‘นาฬิกา’ ดังในเพลงกล่อมเด็ก เช่น

โอรสเห่เอช	มีนาฬิกาต้นเดียว
ทั้งแม่กำแม่เหี้ยชว	เฉียวกันทำรัง
แม่กำบินมาก่อน	แม่เหี้ยร่อนมาทีหลัง
ใครเป็นเจ้าของรัง	ร้อยชั่งแม่คนเดียวเอช

แต่ในอีกเพลงหนึ่ง มีใจความคล้ายกับว่า ‘นาฬิกา’ เป็นพันธุ์หนึ่งของมะพร้าว ดังในเพลงกล่อมลูกของคนภาคใต้ แถบอำเภอไชยา จังหวัดนครศรีธรรมราช อันเป็นที่ตั้งของพุทธศาสนาในอาณาจักรศรีวิชัย

มะพร้าวนาฬิกา
ต้นเดียวโนน
ในทะเลซี้ตัง

บทเพลงกล่อมลูกนี้ ท่านพุทธทาสภิกขุ แห่งวัดสวนโมกข์พลาราม ที่อำเภอไชยา ได้เปรียบเทียบให้เห็นเรื่องการค้าเงินชีวิต ที่แนบแน่นกับความเชื่อในพุทธศาสนา กล่าวคือ มะพร้าวนาฬิกา หมายถึงจิตหรือตัวเรา ต้นเดียวโนน ก็หมายถึง เกิดมาคนเดียว ทะเลซี้ตัง คือ เวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ

ที่มาของคำว่า ‘นาค’

ชื่อนี้ ผู้เขียนได้อ่านพบในข้อเขียนของคุณทวีศักดิ์ ชัยเรืองยศ (๒๕๔๗) ซึ่งอ้างว่า ชาวจังหวัดสมุทรสงคราม เรียก ‘มะพร้าวพวงทอง’ (ซึ่งมีมานานแล้ว แต่ไม่เป็นที่รู้จักของคนในถิ่นอื่น) ว่า ‘นาค’ โดยไม่ได้ระบุที่มาของ คำ ๆ นี้ ถ้า

จะให้ผู้เขียนเดา ก็คงต้องบอก น่าจะย่อมาจากคำว่า ‘นาฬิกา’ ซึ่งเป็นชื่อพันธุ์มะพร้าว หรือต้นมะพร้าวในภาษาบาลี-สันสกฤต

ที่มาของคำว่า ‘นรเก’

ชาวภูเก็ตอาศัยอยู่ที่บ้านโพนวิมาน ตำบลกุดสินธุ์ใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ นิยมสะสมวัสดุอย่างหนึ่งไว้ประจำบ้าน เอาไว้ใส่ในคุ่มน้ำ เพื่อทำให้น้ำเย็นตลอดเวลา คั้นแล้วสดชื่น หลายคน ถือเป็นเครื่องรางของขลัง ปิดเป่าสิ่วเลวร้ายมิให้เข้ามาแค้นพาน และเรียกวัดศุนีว่า ‘มะพร้าว นรเก’ (นิรนาม ๒๕๔๗) แต่ก็ไม่มีผู้ใดทราบว่า คำนี้ มีที่มาอย่างไร ถ้าจะให้ผู้เขียนสันนิษฐาน ก็ต้องบอกว่า เนื่องจากวัดศุนี มีขนาดและรูปร่างคล้ายมะพร้าว ทำให้หลายคนคิดว่าเป็นผลมะพร้าวที่กลายสภาพ จึงเรียกวัดศุนีว่า ‘มะพร้าว นรเก’ คำว่า ‘นรเก’ ฟังดูก็คล้าย ‘นาฬิกา’ หรือมะพร้าวในภาษาบาลี-สันสกฤต จึงอาจเป็นไปได้ ที่ชาวภูเก็ตแต่เดิม รู้ว่าในภาษาบาลี-สันสกฤต เรียกมะพร้าวว่า ‘นาฬิการ’ หรือ ‘นาฬิกล’ หรือไม่ก็รู้จักมะพร้าวพันธุ์ ‘นาฬิกา’ อย่างไรก็ตาม เมื่อนำ ‘นรเก’ มาผ่าออกดูปรากฏว่า ไม่มีโครงสร้างเหมือนมะพร้าวแต่อย่างใด แต่กลับเป็นวัสดุประเภทหิน ที่มี ๒ ชั้น เปลือกนอกเป็นฝุ่นละเอียดคล้ายแป้งผัดหน้า จับตัวกันแน่นคล้ายเปลือกกระท้อน ภายในเป็นรูพรุน ซึ่งชาวภูเก็ตเชื่อว่า ช่วยทำให้น้ำเย็น และบริสุทธิ์ แต่ยังไม่มีการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ใด ๆ ว่า ทำไฉนเมื่อเอาไปแช่น้ำแล้ว ทำให้น้ำเย็นลงได้

วิจารณ์

การศึกษาถึงที่มาของคำในภาษาต่าง ๆ เป็นศาสตร์อย่างหนึ่ง มีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า Etymology (ที่ยังไม่มีใครบัญญัติศัพท์เป็นภาษาไทย) นับเป็นวิชาที่มีประโยชน์ โดยเฉพาะใช้ร่วมกับวิชาชาติพันธุ์วิทยา หรือ Ethnology ที่

ศึกษาถึงกำเนิด วัฒนธรรม จารีตประเพณี ฯลฯ ของเผ่าพันธุ์มนุษย์ และยังเอาไปใช้ประโยชน์ในวิชาพฤกษ-ชาติพันธุ์วิทยา (Ethno-botany) ซึ่งเป็นการศึกษาถึงพรรณพฤกษาที่ชนเผ่าต่าง ๆ นำมาใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะ ในการใช้เป็นปัจจัยสี่ คืออาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย ซึ่งชนเผ่าต่าง ๆ ได้นำส่วนต่าง ๆ ของมะพร้าวมาใช้เป็นแหล่งของปัจจัยสี่ มากมาย

สำหรับในกรณีของมะพร้าว ซึ่งในปัจจุบัน มีปลูกในประเทศต่าง ๆ ในเขตร้อน และกึ่งร้อนทั่วโลก กว่า ๘๐ ประเทศ เฉพาะคำว่า ‘มะพร้าว’ คำเดียว ก็มีชื่อเรียกที่ใช้ในภาษาท้องถิ่น (vernacular name) กว่าร้อยคำ และมีคำเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของมะพร้าวอีกนับเป็นพัน ๆ คำ

ในภาษาบาลี-สันสกฤต ก็มีคำที่หมายถึงมะพร้าวมากมาย เช่น นาฬิกา นาฬิกาโร (บาลี) นาฬิกา นาริเกระ นาริเกลา นาฬิกา (สันสกฤต) นอกจากนี้ ยังมีคำที่เกี่ยวข้องกับมะพร้าวอื่น ๆ อีกมาก เช่น นาฬิกา (สันสกฤต) หมายถึง เครื่องกำหนดเวลา ส่วนคำว่า ทะนาน ในภาษาไทยในปัจจุบัน ก็มาจากคำ นาฬิกานาฬิกา (บาลี) นาฬิกานาฬิกา (สันสกฤต) ซึ่งเท่ากับหนึ่งหน่วยมาตราดวงหรือ เครื่องมือดวง ที่ใช้กะโหลกมะพร้าวเป็นประมาณ และมักใช้กับการดวงข้าว

บรรณานุกรม

โถมเจลา, ฉรงค์. ๒๕๔๘. ศัพท์มะพร้าว. วารสารพืชปลูกพื้นเมืองไทย ๑(๓):

๕๑-๕๗

ชัยเรืองนาม, ทวีศักดิ์. ๒๕๔๗. จากมะพร้าวพวงร้อย คู่มะพร้าวพวงทองที่มี นวลสีทอง และรสชาติดี. ในคอลัมน์ ‘โลกเกษตร’, เดลินิวส์, ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๗.

นายเกษกร (นามแฝง). ๒๕๔๘. มะพร้าวพวงทอง. ในคอลัมน์ 'เกษตรกรบน
แผ่นดิน' ไทยรัฐ, ๔ มิถุนายน ๒๕๔๘.

นิรนาม. ๒๕๔๗. นรเกไม่ใช่มะพร้าว. ในคอลัมน์ 'โฟกัส' ไทยรัฐ, ๖ มีนาคม
๒๕๔๗.

ราชบัณฑิตยสถาน. ๒๕๔๒. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.
๒๕๔๒. ราชบัณฑิตยสถาน, กรุงเทพฯ.

ผนวกที่ ๓

คติความเชื่อเกี่ยวกับมะพร้าว

มะพร้าวเป็นพืชพื้นเมืองของไทย ที่คนไทยนำมาใช้ประโยชน์นานับการเป็นเวลายาวนาน อย่างน้อย ก็เท่ากับที่มีการบันทึกไว้ ในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง ซึ่งกล่าวถึง หมากพร้าว ในกรุงสุโขทัย เมื่อกว่า ๗๐๐ ปี มาแล้ว

นอกจากนำมาใช้ประโยชน์ของผล (เนื้อ น้ำ น้ำตาลสด น้ำมัน กะทิ) เป็นอาหาร ยารักษาโรค เครื่องสำอาง แล้ว คนไทยยังนำส่วนอื่นๆ มาใช้ประโยชน์สารพัดอย่าง จนกล่าวได้ว่ามะพร้าวเป็นพืชสารพัดประโยชน์ มะพร้าวเป็นพืชที่เข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ในประเพณีของชาวไทย เช่นพิธีเข้าคู่เมื่อทารกอายุได้หนึ่งเดือน (ดังเช่นในพระราชพิธีเข้าพระอุ้งของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าทิปังกร รัศมีโชติ มีการนำมะพร้าวพันธุ์นาฬิกา ปิดทองมาเข้าพิธีด้วย) โคนจุก รับขวัญ บวชนาค ทอดกฐิน-ผ้าป่า แต่งงาน เสาศพ ประเพณีเหล่านี้ บางอย่างก็ยังมีให้เห็นอยู่จนกระทั่ง ถึงบัดนี้ บางอย่างก็เป็นที่ยอมรับและบอกกล่าวกันมาหลายชั่วอายุคน แต่บางอย่างก็สูญหายไปตามกาลเวลา เพราะไม่มีใครสนใจ หลายเรื่องเป็นคติความเชื่อ ซึ่งยังไม่มีผู้ใดพิสูจน์ ว่าได้ผลตามอ้างหรือเปล่า คติความเชื่อเหล่านี้ เป็นเรื่องที่น่าสนใจ โดยเฉพาะสำหรับผู้สนใจศึกษาวิชาพฤกษ-ชาติพันธุ์วิทยา ซึ่งเป็นการศึกษาว่าด้วยการนำพืชชนิดต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์โดยมนุษย์เผ่าพันธุ์ต่างๆ ซึ่งบ่อยครั้ง ก็ไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ผู้เขียนจึงเห็นเป็นการสมควร ที่จะรวบรวมคติความเชื่อเกี่ยวกับมะพร้าวมานับถือไว้เพื่อการศึกษาในอนาคต และก็หวังว่า คงจะมีบางคน สนใจที่จะศึกษาทดลองเพื่อพิสูจน์คติความเชื่อ นั้น ๆ ว่าเป็นจริงหรือเปล่า

น้ำมะพร้าว

คติความเชื่อที่ ๑: หญิงมีครรภ์ ถ้าดื่มน้ำมะพร้าวอ่อนจะทำให้ทารกในครรภ์แข็งแรง

เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุน: น้ำมะพร้าวอ่อน มีสารกระตุ้นการแบ่งเซลล์ ซึ่งอยู่ในกลุ่ม cytokinin ที่เรียกว่า 6-furruyl amino purine ที่มีฤทธิ์กระตุ้นการแบ่งเซลล์ ในสมัยหนึ่ง ก็นิยมใช้น้ำมะพร้าว เป็นองค์ประกอบของอาหารสำหรับเพาะเมล็ดกล้วยไม้ ที่เลี้ยงในวุ้นในสภาพปลอดเชื้อ จึงเป็นไปได้ที่น้ำมะพร้าวจะช่วยทำให้เด็กทารกในครรภ์แข็งแรง

คติความเชื่อที่ ๒: ห้ามหญิงที่กำลังมีประจำเดือนดื่มน้ำมะพร้าว

เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุน: เนื่องจากน้ำมะพร้าวมีสารกระตุ้นการแบ่งเซลล์ ดังที่ได้กล่าวถึงในข้อแรก และยังมีฮอร์โมนเพศหญิง คือเอสโตรเจนจึงอาจมีผลทำให้หญิงที่กำลังมีประจำเดือนมีเลือดประจำเดือนไหลออกมามาก ขึ้น แต่ก็ไม่น่าจะมีผลเสียใด ๆ ในทางตรงกันข้าม น้ำมะพร้าวเป็นเครื่องดื่มที่มีประโยชน์ดื่มแล้วสดชื่นน่าจะทำให้ผู้ดื่มแข็งแรงขึ้นจากการสูญเสียเลือดไปมาก

คติความเชื่อที่ ๓: เมื่อนำน้ำมะพร้าวไปโปรยต้นไม้ จะทำให้ต้นไม้ตาย

เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุน: แม้ว่าน้ำมะพร้าว (พันธุ์ใดก็เหมือนกัน) จะมีสารอื่นเจือปนอยู่ แต่ก็เจือจางมากจนไม่น่าจะมีผลต่อการตายของต้นไม้ แต่ถ้าเป็นสารละลายเข้มข้นมาก ๆ ต้นไม้จะตายเพราะน้ำในดินจะถูกดูดออกมาข้างนอก อันเป็นปรากฏการณ์ plasmolysis หรือ osmosis กลับ เพราะสารละลายภายนอกเข้มข้นกว่าภายใน

คติความเชื่อที่ ๔: เมื่อเอามีดเปิดฝามะพร้าวไฟ จะมีก๊าซพุ่งขึ้นมา

เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุน: ไม่มี และผู้เขียนเคยทดลองทำดู ก็ไม่เป็น
คั้งที่เชื่อกัน

คติความเชื่อที่ ๕: เมื่อนำใบค้กชีไปจุ่มในน้ำมะพร้าวไฟ ใบค้กชีจะเปลี่ยน เป็นสี
ดำ

เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุน: ไม่มี และผู้เขียนเคยทดลองทำดู ก็ไม่เป็น
คั้งที่เชื่อกัน

คติความเชื่อที่ ๖: ใช้ผลมะพร้าวอ่อน ในพิธีสะเดาะเคราะห์

เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุน: ไม่มี แต่น้ำมะพร้าว เป็นน้ำที่บริสุทธิ์ ไม่มี
สิ่งเจือปน การใช้ของที่บริสุทธิ์ในพิธีสะเดาะเคราะห์ จึงเป็นความเชื่ออันหนึ่ง

คติความเชื่อที่ ๗: ในพิธีบนบานสานกล่าว ผู้บนจะกล่าวว่า หากสมหวังแล้ว จะ
แก้บนด้วยการนำทองเท่าลูกมะพร้าวมาถวายจ้าว แต่เมื่อได้สมหวังแล้ว ก็เอา
มะพร้าวที่ปิดทองมาถวาย ไม่ใช่ทองขนาดเท่าผลมะพร้าว

เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุน: ไม่มี

คติความเชื่อที่ ๘: สัปเหร่อจะด้อยผลมะพร้าวห้าว (ผลแก่) ด้านหน้าศพ

เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุน: น้ำมะพร้าวเป็นน้ำที่สะอาดบริสุทธิ์ เชื่อว่า
เมื่อได้นำไปล้างหน้าศพ จะทำให้ศพสะอาด

กะลามะพร้าว

คติความเชื่อที่ ๙: เอากะลาครอบอุจจาระ เป็นสิ่งที่ชาวบ้านโรงโป๊ะ อำเภอเมือง
จังหวัดชลบุรี ปฏิบัติเวลาไปถ่ายอุจจาระที่ริมทะเล

เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุน: เพราะไม่ต้องการให้คนอื่นมาเหยียบ และเมื่อน้ำทะเลขึ้น อุจจาระก็จะถูกชะลงทะเลไป แต่ปัจจุบัน ไม่มีให้เห็นแล้ว เพราะทุกบ้านมีส่วนในบ้าน

คติความเชื่อที่ ๒: ประเพณีการเล่นเข้าทรง ผูกดา จะร้องว่า “ก๊ิก ๆ ฮา ๆ ผีกะลากันกลาง ...” จนกว่าจ้าวจะเข้า เป็นประเพณีที่สืบทอดมาจากชาวไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุน: ไม่มี

คติความเชื่อที่ ๓: การเล่นตีกะลา เป็นการละเล่นของชาวมอญ โดยเอากะลามาคั่ว แล้วนั่งล้อมวง จนผีเข้าทรง

เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุน: ไม่มี

ผลมะพร้าว

คติความเชื่อที่ ๑: พิธีปลงศพไฟ โคนจุก ทำขวัญนาค ยกเสาเอก ไหว้ครุ พิธีบวงสรวง เช่น ไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ชั้นหมาก เทสน์มหาชาติ ล้วนแต่มีผลมะพร้าวเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อเร็ว ๆ นี้ ก็มีพระราชพิธี นำผลมะพร้าว นาฬิกา (ทาสีบรอนซ์เงิน) เข้าร่วมในพิธี

เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุน: มะพร้าว เป็นพืชที่มีผลใหญ่ที่สุดในบรรดาพืชปลูกทั้งหลาย และเมื่อปลูกไปแล้ว ก็จะเจริญเติบโต สูงใหญ่ และมีอายุยืน ให้อายุยืน และยังมีประโยชน์จากส่วนต่าง ๆ ของต้นก่มนุชย์มากมายมหาศาล ดังนั้น เมื่อนำมาใช้ในพิธีดังกล่าว จะช่วยให้ผู้ที่ทำพิธี มีบุญบารมี เป็นที่พึ่งพาแก่ญาติมิตร รวมทั้งแข็งแรง และมีอายุยืน ดังคันทมะพร้าว

เนื้อมะพร้าว

คติความเชื่อที่ ๑: หากมีเด็กหรือบุคคลใดที่เวลานอนหลับแล้ว กัดฟันเสียงดังกรอกรวด ๆ โบราณถือว่าผู้นั้นกินกระดูกพ่อกระดูกแม่ หากได้เคี้ยวเนื้อมะพร้าวที่ผ่าเพื่อใช้น้ำล้างหน้าศพแล้ว จะหายจากการนอนกัดฟันได้

เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุน: ไม่มีเหตุผลใดๆ ที่จะเป็นอย่างนั้น

มะพร้าวกะทิ

คติความเชื่อที่ ๑: ผลมะพร้าวกะทิ จะเกิดเพียงบางผลของบางต้น ในทะเลสาบทางทิศตะวันออก

เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุน: การเกิดมะพร้าวกะทิ เป็นผลมาจากพันธุกรรม โดยต้นที่ออกผลเป็นมะพร้าวกะทิ เป็นต้นเฮเทอโรไซโกต (heterozygote - Kk) หากผสมตัวเอง จะได้มะพร้าวกะทิ ซึ่งเป็นโฮโมไซโกต (homozygote - kk) เพียง ๑ ใน ๔ แต่เนื่องจากมะพร้าวกะทิ มักเกิดในมะพร้าวใหญ่ ซึ่งเป็นพืชผสมข้าม การจะเกิดมะพร้าวกะทิได้ ต้องมีเกสรเพศผู้จากอีกต้นหนึ่ง ปลิวมาผสมกับดอกเพศเมีย หากมีต้นเฮเทอโรไซโกตอีกต้นหนึ่ง อยู่ทางทิศตะวันออก (ขึ้นอยู่กับกระแสลม ซึ่งส่วนใหญ่มาจากทางทิศตะวันออก) ก็สามารถปล่อยละอองเกสรไปผสมกับเกสรของดอกเพศเมีย จนเกิดเป็นผลมะพร้าวกะทิได้ในโอกาส ๑ ใน ๔ แต่ถ้าลมมาจากทางทิศตะวันตก มะพร้าวกะทิ ก็จะเกิดทางทิศตะวันตก

คติความเชื่อที่ ๒: ผลมะพร้าวกะทิ เพาะไม่งอก

เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุน: จากผลของการกลายพันธุ์ ทำให้เนื้อมะพร้าวเปลี่ยนจากสารแมนแนน เป็นกาแลกโตแมนแนน ซึ่งเอมบริโอ (ต้นอ่อน)

ไม่สามารถใช้เป็นอาหารได้ จึงไม่งอก

น้ำมันมะพร้าว

คติความเชื่อที่ ๑: ถ้ากระดูกหักจากอุบัติเหตุ ให้ใช้โพลค่าให้ละเอียด แล้วแช่ในน้ำมันมะพร้าวที่ได้จากการเคี้ยวกะทิ แล้วนำมาพอกอวัยวะที่กระดูกหัก แล้วเข้าเผือก กระดูกจะต่อติดกันอย่างรวดเร็ว

เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุน: น้ำมันมะพร้าว มีโมเลกุลขนาดเล็ก สามารถซึมเข้าไปในผิวหนัง ไปยังกระดูกได้อย่างรวดเร็ว ช่วยให้เนื้อเยื่อเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว

การปลุกมะพร้าว

คติความเชื่อที่ ๑: ห้ามปลุกมะพร้าวในบ้าน เพราะถ้าปลุกไป จะมีคนตายเพราะลูกมะพร้าวจะหล่นลงหัวทำให้ตายได้ หากจะปลุกจริงๆ ต้องนิมนต์พระ ๘ องค์ มาสวด

เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุน: มะพร้าวเป็นต้นไม้ที่สูงใหญ่ เมื่อผลแก่ จะร่วงหล่นลงมาสู่ดิน และหากมีใครอยู่ในบริเวณนั้น อาจถูกผลมะพร้าวหล่นทับเป็นอันตรายได้ การนิมนต์พระมาสวด ไม่ได้มีส่วนในการหล่นของผลมะพร้าวแต่อย่างใด ข้อแนะนำก็คือ หมั่นเก็บผลมะพร้าวออกให้หมด ก่อนที่มันจะแก่ และแห้งร่วงหล่นจากต้น โดยเฉพาะในบริเวณบ้าน ควรปลุกมะพร้าวหมูสี ซึ่งเป็นมะพร้าวคันเตี้ย ผลเล็ก และนิยมรับประทานผลอ่อน ก็จะไม่มียอันตรายใด ๆ มีความจริงอีกข้อหนึ่ง คือ ผลมะพร้าวแก่ที่แห้งมาก ๆ จะร่วงหล่นในเวลาบ่าย ฉะนั้น ถ้าหากจะเข้าไปทำงานได้ดั้นมะพร้าว ก็ควรเข้าไปในตอนเช้า

คติความเชื่อที่ ๒: ถ้าอยากให้มะพร้าวลูกตก ต้องแก้ผ้าปลุก จึงมีผู้แก้ผ้าปลุกในตอนกลางคืน

เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุน: เป็นความเชื่อของคนสัปคน ที่ไม่มีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ใด ๆ สนับสนุน

คติความเชื่อที่ ๓: ในพิธีฝังรอกของทารกแรกเกิด แล้วปลุกต้นไม้มะพร้าวไว้ข้าง ๆ ที่ฝังรอก และพ่อแม่ มักจะขยที่คืนบริเวณนั้น ให้ลูกคนนั้น ปลุกเรือนเมื่อเติบโตใหญ่ เกิดเป็นสำนวน “ปลุกฝัง”

เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุน: เป็นความเชื่อของคนในตำบลทุ่งมะพร้าว อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ที่ไม่มีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ใด ๆ สนับสนุน

ผนวกที่ ๑

ความหมายของคำว่า กะทิ*

ในภาษาไทยของเรา คำว่า กะทิ มีความหมายหลายอย่าง ดังต่อไปนี้:

๑. เมื่อใช้เป็นคำเดี่ยว ๆ

กะทิ น้ำสีขาวขุ่นที่คั้นออกจากมะพร้าวขูดโดยเจียน้ำบ้างเล็กน้อย ใช้ในการปรุงอาหารไทยทั้งหวานและคาวหลายชนิด น้ำกะทิ ก็เรียก

๒. เมื่อนำหน้าคำอื่น

คำว่า กะทิ เมื่อนำไปนำหน้าคำอื่น จะเกิดเป็นคำใหม่ขึ้น คือ:

กะทigl่อง น้ำกะทิ ที่ผลิตแบบอุตสาหกรรม บรรจุในกล่องยูเอชที หรือ กระจปอง บางทีก็แช่แข็ง สามารถเก็บไว้ได้นาน และนำมาใช้ได้ทันที กะทิ ทันใจ ก็เรียก

กะทิทันใจ ดู กะทigl่อง

กะทิหวาน (sweet coconut milk) น้ำกะทิที่ผสมน้ำตาล

๓. เมื่อใช้ต่อท้ายคำอื่น

คำว่า ‘กะทิ’ เมื่อนำไปต่อท้ายคำอื่น จะเกิดเป็นคำใหม่ขึ้นอีกหลายคำ ดังต่อไปนี้:

น้ำกะทิ ๑ ดู กะทิ (ดูคำอธิบายในข้อ ๑). ๒ น้ำที่คั้นจากมะพร้าวขูดที่ผสม น้ำตาล กินกับข้าวเหนียว หรือลอดช่องเป็นต้น เช่น ลอดช่องน้ำกะทิ

* จากหนังสือเรื่อง ‘มะพร้าวกะทิ’ โดย ดร.ณรงค์ โฉมเฉลา จัดพิมพ์โดย เครือข่ายพืชปลูกพื้นเมืองไทย พ.ศ. ๒๕๔๑

น้ำตาลกะทิ ของหวานทำด้วยน้ำตาล กวนกับมะพร้าวคล้ายหน้ากระฉีก แต่ใช้น้ำตาลมากกว่า เปรียบเทียบ *มะพร้าวกะทิ ๓*

มะพร้าวกะทิ ๑ ชื่อพันธุ์มะพร้าว ที่เกิดจากการกลายพันธุ์ของมะพร้าวทั่วไปส่วนใหญ่ เกิดใน มะพร้าวใหญ่ หรือ มะพร้าวกลาง แต่มีพบบ้างในมะพร้าวกลุ่มหมูสี ลักษณะทั่วไปเหมือนพันธุ์เดิม เพียงแต่เนื้อเป็นฟูหนา ขรุขระคล้ายผิวมะกรูด อ่อนนุ่มชุ่มน้ำ หรือเหลวเป็นครีม รสหวานมัน ส่วนช่องว่างที่เคยมีน้ำมะพร้าวเต็ม กลายเป็นน้ำขุ่น ๆ เหนียว ๆ เนื่องจากไม่มีน้ำมะพร้าวที่จะหล่อเลี้ยงต้นอ่อน จึงเพาะไม่งอก และไม่สามารถสืบพันธุ์ได้. **๒** ชื่อพันธุ์มะพร้าวในกลุ่มพันธุ์ มะพร้าวตาล ที่ชาวสวนคัดพันธุ์จากพันธุ์ปกติ เพื่อใช้ผลิตน้ำตาลสด พันธุ์อื่น ๆ ของมะพร้าวตาลได้แก่ *ทะเลบัว สุริษา สายบัว เท็ง บ้อง และซี่ไก่*. **๓** ของหวานชนิดหนึ่ง ทำด้วยมะพร้าวขูด กวนกับน้ำตาล เปรียบเทียบ *น้ำตาลกะทิ*

ลอดช่องน้ำกะทิ ของหวานชนิดหนึ่ง ทำด้วยแป้ง ใช้กดลงในกะโหลก ที่มีช่องโหลออกเป็นตัว ๆ ราดด้วย *น้ำกะทิ ๒*

หางกะทิ น้ำที่คั้นได้จากเนื้อมะพร้าวขูด ที่คั้นเอาหัวกะทิออกไปแล้ว แต่เอากลับมาคั้นใหม่โดยการเติมน้ำลงไป ได้ *น้ำกะทิ* ที่ใสกว่า *หัวกะทิ*

หัวกะทิ ๑ *น้ำกะทิ*ชั้น ที่คั้นครั้งแรกจากเนื้อมะพร้าวขูดล้วน ๆ โดยเติมน้ำเพียงเล็กน้อย หรือไม่เติมเลย **๒** เป็นสำนวนเรียกของ หรือบุคคลที่ดีเด่นเป็นพิเศษ

ไอศกรีมกะทิ ไอศกรีม ที่ใช้ *น้ำกะทิ* ปรุงแต่งรส

ไอศกรีมกะทิสด ไอศกรีมที่ใช้ *น้ำกะทิ* ที่คั้นสด ๆ ปรุงแต่งรส

ไอศกรีมมะพร้าวกะทิ ไอศกรีมที่ใช้เนื้อของ *มะพร้าวกะทิ* ปรุงแต่งรส

ผนวกที่ ๔

กัลปพฤกษ์

มีหลักฐานปรากฏอย่างแน่ชัดว่า ประเทศอินเดีย เป็นประเทศแรกที่นำมะพร้าว มาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันเมื่อประมาณ ๔,๐๐๐ ปีมาแล้ว โดยใช้เป็นอาหาร ยารักษาโรค เครื่องสำอาง ของใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรม และอุตสาหกรรมนาฬิกา

มะพร้าวมีชื่อเรียกในภาษาสันสกฤต ซึ่งเป็นภาษาโบราณของชาวอินเดียว่า “กัลปพฤกษ์ (Kalapavriksha)” ซึ่งหมายถึงต้นไม้ที่ให้สิ่งจำเป็นแก่มนุษย์ทุกสิ่ง หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นต้นไม้สารพัดนึก นอกจากนั้น ชาวมาเลเซีย และอินโดนีเซีย ซึ่งมีรากของภาษาส่วนหนึ่งมาจากภาษาสันสกฤต ก็เรียกต้นไม้มะพร้าวว่า “กัลปะ (Kalapa)”

ความหมายของคำว่า “กัลปพฤกษ์”

นอกจากจะใช้เป็นชื่อของต้นไม้มะพร้าวแล้ว “กัลปพฤกษ์” ยังมีความหมายอื่น ๆ อีกหลายประการ ได้แก่:

๑. ชื่อของข้าวสารรายสามเดือน ของชมรมอนุรักษ์และพัฒนาน้ำมันมะพร้าวแห่งประเทศไทย สาเหตุที่ข้าวสารเล่มนี้ ได้ชื่อเช่นนั้น ก็เพราะว่าผลของ “กัลปพฤกษ์” หรือผลมะพร้าว ซึ่งเป็นต้นไม้สารพัดนึก เป็นที่มาของน้ำมันมะพร้าว ซึ่งมีประโยชน์สารพัดอย่าง เทียบเท่ากับต้นไม้สารพัดนึก

๒. ชื่อของต้นไม้ในสกุลราชพฤกษ์ (*Cassia*) หลายชนิด ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ระบุว่า ได้แก่ *C. bakeriana* Craib. (ต้นไม้ขนาดกลาง มีมากทางภาคอีสานและภาคเหนือ พุ่มใบแบนกว้าง ดอกสีชมพูอ่อน ออกเป็นช่อระหว่างกิ่งใบหรือผลิใบใหม่ ฝักมีขนนุ่ม), *C. nodosa*

Ham. และชนิด *C. javanica* Linn. (คล้ายชนิดแรก แต่ดอกเล็กกว่า ในระหว่าง ออกดอกไม่ทิ้งใบ มีมากทางภาคตะวันออกเฉียงและภาคใต้ ฝักใช้ทำยาได้ แต่ ความหมายของ “กัลปพฤกษ์” ดังในข้อนี้ ไม่น่าจะถูกต้อง เพราะพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ เอง ได้แก้ไขเป็นดังที่ปรากฏในข้อ ๓

๓. ชื่อไม้ต้นชนิด *Cassia bakeriana* วงศ์ *Cesalpinoideae* เป็นต้นไม้ยืนต้น ดอกสีชมพูอ่อน ออกเป็นช่อในระหว่างกิ่งใบ หรือผลิบานใหม่ ฝักมีขนนุ่ม

๔. หนึ่งในห้าของต้นไม้สวรรค์ หรือ ปญฺจพฤกษ (อีกสี่ชนิด คือ ปาริชาติ มันทาร สังดาน และ หริจันทน์) ซึ่งเป็น สังกัลปวรัช หรือต้นไม้ที่ให้ทุกสิ่งที่ปรารถนา

๕. ชื่อของต้นไม้ที่สร้างขึ้นเนื่องในการทิ้งทานในงานเมรุหลวง และมีลูกมะนาวบรรจุเหรียญเงินห้อยอยู่ตามกิ่งต่าง ๆ (เรียกลูกมะนาวที่บรรจุเหรียญนั้น ว่า “ลูกกัลปพฤกษ์”)

๖. (จากความหมายในข้อที่ ๕ ได้กลายมาเป็น) ชื่อของต้นไม้ประดิษฐ์ที่ ทำขึ้นจากกิ่งไม้ เพื่อแขวนสลาก ชิงรางวัลในงานการกุศล เช่นงานกาชาด

เมื่อรวมกับชื่อในภาษาสันสกฤต และมาเลเซีย/อินโดนีเซีย ด้วยแล้ว ชื่อ “กัลปพฤกษ์” นี้ ก็มีความหมายเพิ่มขึ้นไปอีก ได้แก่

๗. ต้นไม้ที่ให้สิ่งจำเป็นแก่มนุษย์ทุกสิ่ง หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นต้นไม้ สรรพคุณ ในภาษาสันสกฤต (*Kalapavriksha*)

๘. ชื่อที่เรียกต้นมะพร้าวในภาษามาลายู และอินโดนีเซีย ซึ่งเขียนเป็น ภาษาทั้งสอง ว่า *Kelapa* ซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำว่า *Kalapavriksha* ในภาษา สันสกฤต

ผนวกที่ ๕

มะพร้าวประหลาด*

นอกจากการกลายพันธุ์ ที่เกิดเองตามธรรมชาติ ที่นำไปสู่การเกิดพันธุ์ต่าง ๆ ดังที่เป็นที่รู้จักกันคืออยู่แล้ว มะพร้าว ยังมีความผันแปรที่นาน ๆ จะเกิดขึ้นสักครั้งหนึ่ง ทั้งที่เกิดขึ้นจากผลของการเปลี่ยนแปลงของยีน (ซึ่งสามารถถ่ายทอดลักษณะไปยังชั่วต่อ ๆ ไปได้) และจากความวิปริตในการพัฒนาเนื้อเยื่อ ความผันแปรในลักษณะเหล่านี้ ทำให้มันเป็นของประหลาด เพราะนาน ๆ จะเกิดสักครั้งหนึ่ง สำหรับมะพร้าวประหลาดที่มีรายงานการพบในประเทศไทย มีดังต่อไปนี้:

๑. เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของยีน

พันธุ์ต่าง ๆ ของมะพร้าวที่มีอยู่ในปัจจุบัน เกิดมาจากการกลายพันธุ์ของยีน (gene mutation) ตามด้วยการรวมตัวของยีน (recombination / independent assortment) ภายหลังจากที่มีการผสมพันธุ์ ความแตกต่างของพันธุ์มะพร้าวส่วนใหญ่เกิดจากผลรวม (additive effect) ของยีนจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม นาน ๆ ครั้ง ก็เกิดมีการเปลี่ยนแปลงของยีนเพียงตัวเดียว ที่เกิดผลอย่างเด่นชัด ทำให้มีลักษณะที่แปลกออกไปจากพันธุ์เดิมอย่างเห็นได้ชัด ความประหลาดที่เกิดขึ้น เป็นเพราะมีจำนวนคั่นที่ปรากฏน้อย จนคนทั่วไปเห็นเป็นของประหลาดประหลาด ในบรรดามะพร้าวประหลาดที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของยีน ที่พบในเมืองไทย มีดังต่อไปนี้:

* คัดแปลงจากเรื่อง “มะพร้าวประหลาด” ที่ลงพิมพ์ในบันทึกเครือข่ายพืชปลูกพื้นเมืองไทย เล่มที่ ๒ – ฉบับพิเศษ ร้อยเรื่องราวมะพร้าวไทย กรกฎาคม ๒๕๔๗

มะพร้าว (spicata, *Maphraeo*)

เป็นพันธุ์หนึ่งของมะพร้าวที่หายาก มีลักษณะวิปริตคือ ดอกเพศเมียเกิดบนแกนกลางของช่อดอก หรือวง ไม่ได้เกิดที่ระแงงหรือหางหนู แม้ว่าจะมีดอกตัวเมียมากกว่าปกติ แต่มะพร้าว กลับติดผลน้อยกว่ามะพร้าวปกติ คือติดเพียง ๔-๕ ผลต่อทะลาย (ดูเพิ่มเติมในหมวดที่ ๖)

มะเปรี้ยว (miniature coconut, *Maphraeo*)

เป็นพันธุ์มะพร้าวเก่าแก่ของจังหวัดสมุทรสาครที่ปัจจุบันหายากมาก พบที่บ้านท้ายหาด แต่เดิมปลูกอยู่ที่บ้านกุงน้ำวน ลำต้นขนาดกลาง มีสะโพกเล็กน้อย ผลสีเขียว เกิดบนขั้วที่มีดอกเพศเมียเกิน ๑๐๐ ดอก แต่ติดผลประมาณ ๗๐ ผล ลักษณะเด่น คือ ผลขนาดเล็กที่สุดในบรรดามะพร้าวทั้งหลาย กล่าวคือ ผลแก่ มีขนาดเท่าขนาดเท่าลูกสุนัขเกอร์ ผลปอกเปลือกแล้ว มีขนาดเท่ากับผลมะนาว

มะพร้าวใบติดกัน (fetism)

ใบมะพร้าว เป็นใบแบบขนนก ที่มีใบย่อยแตกออกจากแกนกลางตามปกติ ใบย่อยแต่ละใบจะแยกออกจากกัน แต่เมื่อเกิดการกลายพันธุ์ของยีน มีผลทำให้ใบย่อยไม่แยกออกจากกันอย่างสมบูรณ์ แต่จะติดกันมากบ้างน้อยบ้าง เป็นการกลายพันธุ์ที่มีโอกาสเกิดขึ้นน้อยมาก

มะพร้าวกะทิ (Makapuno, *Maphraeo Kathi*)

เป็นความผันแปรที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของยีน มีผลทำให้เนื้อพองฟูขรุขระ (คล้ายผิวมะกรูด) อ่อนนิ่ม รสหวานมัน จึงอร่อยมาก ส่วนช่องว่างที่เคยมีน้ำเต็ม กลายเป็นน้ำขุ่น ๆ เหนียว ๆ และมีปริมาณเพียงเล็กน้อย ในทางพันธุศาสตร์ ผลมะพร้าวกะทิประกอบด้วยยีนลักษณะด้อย (kk) ที่ถือกำเนิดมาจากต้นแม่ที่เป็นเฮดเคอไรโซโกด (Kk) ซึ่งลักษณะเป็นมะพร้าวปกติ หากมีการผสม

ตัวเอง จะเกิดมะพร้าวกะทินในอัตราส่วน ๑ ต่อ ๓ เนื่องจากผลมะพร้าวกะทินไม่
งอก เพราะเอบริโอ (ต้นอ่อนที่เกิดอยู่ที่ตา) ไม่มีอาหารจากน้ำและเนื้อเหมือน
มะพร้าวปกติมาหล่อเลี้ยง จึงตายไปก่อนที่จะงอก แต่เราสามารถแยกออกมา
เลี้ยงในวุ้นได้ และเมื่อนำไปปลูก จะได้ต้นมะพร้าวกะทินพันธุ์แท้ ที่ออกลูกเป็น
มะพร้าวกะทินทุกผล (ถ้าผสมตัวเอง)

มะพร้าวค้าง (variegata)

อาการค้างของใบพืช เกิดจากการกลายพันธุ์ของยีน ทำให้ใบไม่สามารถ
สร้างคลอโรฟิล จึงไม่มีสีเขียว ตามด้วยการเกิดปรากฏการณ์ 'ไคมิรา' (chimera)
ทำให้เนื้อเยื่อประกอบด้วยเซลล์ที่มีลักษณะต่างกัน คือส่วนหนึ่งมีสีเขียว อีกส่วน
หนึ่งมีสีขาว ผลก็คือ ใบจะค้าง สำหรับมะพร้าวซึ่งเป็นพืชใบแคบ อาการค้างจะ
เป็นแบบเป็นทางยาว เนื่องจากมะพร้าวค้างมีใบที่สวยงาม จึงมีผู้นิยมสะสมปลูก
เป็นไม้ประดับบางต้นถึงกับได้รับรางวัลยอดเยี่ยมในการประกวดพันธุ์ไม้ประดับ

มะพร้าวแคะ (midget)

ปกติ มะพร้าวเป็นพืชอายุยืน ใช้เวลาหลายปีกว่าจะออกดอก และเป็นการ
ออกดอกด้านข้างของลำต้น แต่มีการ กลายพันธุ์เกิดขึ้น ทำให้เกิดดอกในขณะ
ที่หน่อยังติดอยู่กับผล นั่นคือระหว่างเพาะ หรือไม่เกินหนึ่งปีที่เริ่มงอก และเป็น
การออกดอกที่ยอด ในเมืองไทยมีรายงานการพบที่จังหวัดสุพรรณบุรี ที่หลังจาก
เพาะผลได้ ๓ เดือน ก็ออกทะลายนในขณะที่ดินสูงเพียง ๕๐ ซม. ทะลายใหญ่มี ๕
ผล ที่ยอดตรงส่วนกลางต้น และมีช่อดอกเล็กๆ อีก ๓ ช่อ แต่เป็นดอกตัวผู้
ทั้งหมด

มะพร้าวต้นคก (prolific bearing)

เป็นชื่อมะพร้าวที่ผู้เขียนเป็นผู้ตั้งให้จากลักษณะที่มันคกมาก พบเพียงต้น
เดียวที่วัดศรีบุญญาราม ตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง นครราชสีมา เมื่ออายุได้ ๔ ปี

มะพร้าวคันนี้ก็ออกจัน โดยทะเลยแรกมี ๒๐๘ ผล และทะเลยที่สอง มี ๒๗๐ ผล และทุกผลปกติ แต่มีขนาดเล็ก น้ำที่กลั่นหอมในตอนเช้า แต่ทะเลยที่สาม กลับเป็นมะพร้าวลิบ หรือที่เรียกว่ามะพร้าวทุย จำนวนประมาณ ๘๐๐ ผล และทะเลยที่สี่ เป็นผลทุย ๘๐๐ ผล จากนั้นมา มะพร้าวคันนี้ ก็ออกผลปกติสี่ทะเลย สลับกับผลลิบสี่ทะเลย ความประหลาดของมะพร้าวคันนี้ น่าจะมีสาเหตุมาจาก พันธุกรรม แต่สิ่งแวดล้อมมีบทบาทอย่างสำคัญยิ่งในการแสดงออกของลักษณะ ผลตกและผลลิบสลับกับผลเต็ม กล่าวคือ การที่คันต้องนำอาหารทั้งหมดไปเลี้ยง ผลที่ตกมาก คลอดจนการขาดอาหารธาตุในดิน (เพราะไม่มีการใส่ปุ๋ยให้เลย) ทำให้เกิดมะพร้าวผลลิบสลับกับผลเต็ม ครั้นเมื่ออายุมากขึ้น มะพร้าวคันนี้จึงไทรมจนในที่สุดก็ตายลงเพราะขาดการบำรุงรักษาที่ดี

มะพร้าวกะโหลก (jumbo coconut)

เป็นมะพร้าวที่มีผลขนาดใหญ่เป็นพิเศษ ปะปนอยู่ในประชากรของมะพร้าวใหญ่ (ประมาณ ๑%) ลักษณะเหมือนมะพร้าวใหญ่ทุกประการ นอกจากผลซึ่งมีปริมาตรกว่า ๑๕ ลิตรหนักเกือบ ๒.๕ กิโลกรัม แต่ออกผลไม่ดก เพียงปีละ ๒๐-๓๐ ผลต่อปี จึงไม่ค่อยมีคนนิยมปลูก

๒. เกิดจากความวิปริตในการพัฒนาเนื้อเยื่อ

บางครั้ง ความประหลาดของมะพร้าว ก็เกิดจากความวิปริตในการพัฒนาเนื้อเยื่อ อันมีสาเหตุมาจากสิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น อุณหภูมิ ความแห้งแล้ง ไฟโรคและแมลง ฯลฯ แต่บางครั้ง ก็ไม่ทราบสาเหตุที่แน่นอน แต่อนุโลมจัดไว้ด้วยกันกับประเภทที่เกิดจากความวิปริตในการพัฒนาเนื้อเยื่อ เพราะผลที่เกิดขึ้นคือ เนื้อเยื่อที่วิปริตออกไป ทำให้เกิดเป็นของประหลาด โดยเฉพาะ เมื่อเกิดไม่บ่อยนัก ในบรรดามะพร้าวประหลาดที่เกิดจากความวิปริตของเนื้อเยื่อมีดังนี้:

มะพร้าวหลายยอด (multiple branches)

มะพร้าวเป็นพืชที่ไม่มีตาข้าง มีแต่ตายอด จึงมีการเจริญทางสูงเพียงอย่างเดียว เมื่อตายอดถูกทำลาย ดังเช่นถูกด้วงมะพร้าวกัดกินยอดอ่อน ต้นก็จะตายเพราะขาดตายอด ในบางครั้ง การทำลายตายอดไม่รุนแรงนัก ทำให้การพัฒนาเนื้อเยื่อผิดปกติออกไป เกิดเป็นยอดมะพร้าวมากกว่า ๑ ยอด สำหรับสาเหตุที่แท้จริงของการเกิดมะพร้าวหลายยอด ยังไม่มีการศึกษาที่ระบุชัดเจนว่าเป็นอะไร สันนิษฐานว่า น่าจะเกิดมาจากการทำลายยอดอ่อน โดยด้วงมะพร้าว เชื้อโรค ฟีฟ่า (อย่างอ่อน ๆ) การถูกรบกวนโดยของแข็ง ฯลฯ มะพร้าวหลายยอด ที่มีรายงานการพบในเมืองไทย มีดังต่อไปนี้:

สองยอด (Two branches): มีพบมากกว่าชนิดอื่น ๆ เท่าที่ยังมีให้เห็นในปัจจุบัน ก็คือต้นที่ทำน้ำปากเกร็ด บริเวณวัดที่อยู่ติดกับทำน้ำ นอกจากนี้ ผู้เขียนเคยพบที่บางแสน และแม่โจ้ แต่ถูกโค่นลงแล้ว

สามยอด (Three branches): พบที่คลองบางเตย อำเภอสามโคก ปทุมธานี โดยที่แตกกิ่งจากจุดเดียวกันเป็นสามกิ่งที่ความสูง ๓ ม.

สี่ยอด (Four branches): มะพร้าวสี่ยอดเป็นต้นไม้ที่เป็นที่รู้จักดีที่ภูเกิดสมัย ๒๐ กว่าปีมาแล้ว เสียหายที่ถูกพายุพัดล้มลงและตายไปแล้ว มะพร้าวต้นนี้อยู่ที่ตำบลราไวย์ อำเภอเมือ ภูเก็ต เมื่อต้นอายุ ๒๐ ปี ก็แตกเป็นสองกิ่ง และต่อมาอีก ๕ ปี กิ่งทั้งสองก็แตกกิ่งอีกครั้งหนึ่งจนเกิดเป็น ๔ ยอด แม้ว่าจะมีผู้นำผลจากต้นนี้ไปขยายพันธุ์ แต่ไม่มีต้นใดแตกกิ่ง จึงสรุปได้ว่าการแตกกิ่งของมะพร้าว ไม่ใช่พันธุกรรม

เก้ายอด (Nine branches): พบที่บ้านกำนันคำบลท่าตา อำเภ อัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม การแตกกิ่งครั้งแรก เกิดเป็นสองกิ่ง สูงจากพื้นดิน

ประมาณ ๕ ม. จากนั้นกิ่งหนึ่งในสองกิ่ง ก็แตกกิ่งอีกครั้งหนึ่ง สูงขึ้นไปอีก ๒ ม. คราวนี้เกิดถึง ๘ กิ่ง จากตำแหน่งเดียวกัน รวมแล้วจึงมียอดทั้งหมด ๘ ยอด

มะพร้าวหลายหน่อ (suckering)

การเกิดมะพร้าวหลายยอด เป็นการแตกกิ่งของลำต้นมะพร้าวที่เกิดเหนือผิวดิน ซึ่งแตกต่างไปจากการแตกหน่อของมะพร้าว ซึ่งเกิดใต้ผิวดิน โดยปกติมะพร้าวเป็นพืชที่มีลำต้นเดี่ยวและไม่แตกหน่อ การที่มันแตกหน่อ ออกเป็นหลายหน่อ อาจเป็นผลมาจากรอยแผลที่เกิดขึ้นที่โคนต้นขณะที่ยังเป็นต้นอ่อนหรือเกิดความวิปริตในระดับของฮอร์โมน ที่ไปกระตุ้นให้เกิดการแตกหน่อ ที่วัดบางกระดาน ตำบลบางปืด อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด เคยมีต้นมะพร้าวที่มีหน่อแตกออกมาถึงแปดหน่อ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ทางวัด โคนต้นไปแล้วเพื่อใช้พื้นที่ทำประโยชน์อย่างอื่น นอกจากมะพร้าวแปดหน่อที่วัดกระดานแล้ว ผู้เขียนเคยเห็นชาวสวนจากจังหวัดสมุทรสาครนำต้นมะพร้าวหลายหน่อ ใส่งกระถางนำมาแสดงเพื่อล่อความสนใจของลูกค้าที่จะไปซื้อพันธุ์มะพร้าว

มะพร้าวตาวิปริต (abnormal eyes)

ปกติมะพร้าวจะมีพู (carpel) ๓ พู ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนที่กะลา แต่ละพู มีขอบเขตชัดเจน เห็นเป็นสันนูนจากส่วนบนไปสู่ส่วนล่าง และที่กะลาด้านบนที่ติดกับขั้ว มีตาอยู่พูละ ๑ ตา ดังนั้น มะพร้าวจึงมี ๓ ตา (tricarpos) แต่มีเพียงตาเดียว ที่มีเอมบริโอ (คือต้นอ่อนที่จะงอกเป็นกล้ามะพร้าว) หนึ่งอัน ติดอยู่ที่ตาใดตาหนึ่ง ส่วนตาที่เหลืออีกสองตา ก็เป็นตาบอด ไม่มีเอมบริโอติดอยู่ แต่บางครั้ง เกิดวิปริต มีตาเกิดขึ้นน้อยกว่าสามตา คือ

มะพร้าวสองตา (bicarpous coconut)

มะพร้าวตาเดียว (monocarpous coconut)

มะพร้าวไม่มีตา (acarpous coconut) หรือมะพร้าวมหาอุด

มะพร้าวประหลาด

โคกขุยถิ่นหนอง
ห้วยศรีมหาชัย

มะพร้าวไฟ

โคกขุยถิ่นมหา
ชัย

มะพร้าวผ่า

มะพร้าวถิ่น
มหาชัย

มะพร้าวแตกหน่อบนต้นไม้จากช่องคอก

โคกขุย ทุ่ง
มหาชัย

หน่อมะพร้าวที่ร่วงลงพื้น
จากต้นมะพร้าวแตกหน่อบนต้นไม้

ผลมะพร้าวพันธุ์ต่างๆ

มะพร้าวกะทอน

มะพร้าว
กะทอนผลใหญ่

มะพร้าวกะทอนผลใหญ่

มะพร้าว
ใหญ่

มะพร้าวกะทอนเปรียบเท่ากับกะลาสองคา

มะพร้าว
ปากอก

มะพร้าวไฟ (ส่วนนี้ที่กลีบสีชมพู)

มะพร้าว

มะพร้าวกะทิกทั้งเปลือกและเปลือกปลอกแล้ว

ต้นมะพร้าว

กะลามะพร้าว

กะลามะพร้าว

กะลามะพร้าวแกะสลัก

ขลุ่ยที่ทำจากกะลามะพร้าว

ขลุ่ยที่ทำจากกะลามะพร้าว

กะลามะพร้าวที่ทำจากกะลามะพร้าว
กับขลุ่ยที่ทำจากกะลามะพร้าว

ขลุ่ยกับกะลามะพร้าวแกะสลัก

วงดนตรีไทยที่ใช้ขลุ่ยทำจากกะลามะพร้าว

หัตถกรรมจากกะลามะพร้าว

อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
ชมนิทรรศการหัตถกรรมกะลามะพร้าว

ทวงมะพร้าว

ของใช้-เครื่องประดับ

สายพัดสัตว์

กบกะลามะพร้าว

กระเปาะสดางค์

ถาดมะแขวน

หัตถกรรมจากกะลา

บางครั้งอาจมีมากกว่าสามตา คือ

มะพร้าวสี่ตา (*tetracarpous coconut*)

หรืออาจจะมีมากกว่าสี่ตา แต่ยังไม่มียางงานการพบ

มะพร้าวแฝด (*multiple seedlings*)

ตามปกติ เมื่อนำผลมะพร้าวแก่ไปเพาะ จะมีหน่อแทงออกมาจากตาใดตาหนึ่งในสามตา และเจริญเป็นต้นมะพร้าวหนึ่งต้น แต่บางครั้งมีหน่อเกิดขึ้นจากผล ๆ เดียวมากกว่าหนึ่งหน่อ กลายเป็นมะพร้าวแฝด จำนวนหน่อที่เกิดขึ้น มีตั้งแต่แฝดสอง (*twin*) แฝดสาม (*triplet*) แฝดสี่ (*quadruplet*) แฝดห้า (*quintet*) และมากกว่าแฝดห้า จากการที่ผู้เขียนเคยสำรวจ ปรากฏว่ามีมะพร้าวแฝดสองเกิดขึ้นประมาณ ๖ เปอร์เซ็นต์ ดังนั้น โอกาสที่จะเกิดแฝดสาม ตามสูตรการคำนวณ คือ 0.6×0.6 หรือ 0.36 เปอร์เซ็นต์ ส่วนแฝดมากกว่านั้น ก็คำนวณได้โดยใช้ตัวเลข ๐.๖ กำลังจำนวนแฝดลบหนึ่ง เช่นแฝดสี่เท่ากับ 0.6 กำลังสามเท่ากับ 0.0216 เปอร์เซ็นต์ จึงสรุปได้ว่าโอกาสที่จะเกิดแฝดมาก ๆ นั้น มีอยู่น้อยมาก การเกิดมะพร้าวแฝดมี ๒ สาเหตุ คือ

หลายพู (*Polycarpy*): แต่ละตาของกะลามะพร้าวเป็นส่วนของพู (*carpel*) และในตาหนึ่งมีเอมบริโอฝังอยู่ แต่อีกสองตาไม่มี (เรียกว่าตาบอด) ปกติมะพร้าวจะมีสามพู (ตามจำนวนของตา) โดยมีเส้นแบ่งพูสามเส้นเห็นได้ชัดเจนบนกะลา ตามปกติ มะพร้าวมีหน่อเพียงหน่อเดียว แทงออกมาจากตาที่มีเอมบริโอฝังอยู่ แล้วแทงทะลุเปลือกมะพร้าวออกมา แต่ในบางครั้ง (ที่ยังไม่มีใครอธิบายสาเหตุที่แน่นอน) มีหน่อแทงออกมาจากตาที่เปลือก เกิดเป็นมะพร้าวแฝดสอง และแฝดสาม ปรากฏการณ์การเกิดมะพร้าวแฝดที่หน่อเกิดจากมาตมากกว่าหนึ่งตานั้น เรียกว่า 'ปรากฏการณ์หลายพู' หรือ *polycarpy* ซึ่งตามรากศัพท์หมายถึงการเกิดพู (*carpel*) หลายพู แต่ที่ถูกต้อง หมายถึงการมีเมล็ดอ่อนหรือออวูล

(ovule) ติดอยู่ที่ตามากกว่าหนึ่งตา แล้วเกิดพัฒนาเจริญเติบโตขึ้น เกิดเป็นหน่อสองหรือสามหน่อ แต่ละหน่อ ก็มีจาวอิสระจากกัน และแยกออกจากกันโดยมีเนื้อเยื่อหนาค้ำยันแผ่นหนังกัน ในบางครั้ง มะพร้าวอาจมีตามากกว่าสามตา และแต่ละตา ก็เจริญมีออวูลเกิดขึ้น ได้เคยมีรายงานในต่างประเทศ พบมะพร้าวที่มี ๑๔ ตา นั่นคือมี ๑๔ พู และทุกตาของทุกพูไม่บอด จึงมีหน่อแทงออกมา กลายเป็นผลมะพร้าวที่มี ๑๔ หน่ออย่างน่าอัศจรรย์ยิ่ง

หลายเอมบริโอ (Polyembryony): การเกิดมะพร้าวแฝด อาจเกิดมาจากการมีเอมบริโอ (ต้นอ่อนที่ยังไม่เจริญเติบโตจนถึงขั้นที่มีอวัยวะครบบริบูรณ์) หลายเอมบริโอ ที่เกิดวิปริต พัฒนาขึ้นเป็นหน่อ แทงออกมาจากตาเดียว ส่วนตาที่เหลืออีกสองตาก็บอดไปตามปกติ จำนวนหน่อที่แทงออกมา มีได้ตั้งแต่สองสาม หรืออาจมากกว่านั้น แต่ละหน่อที่เจริญขึ้น ต่างก็มีจาวอยู่ในผลอย่างอิสระต่อกัน แต่ไม่มีเยื่อหนังกันเหมือนกับในกรณีของมะพร้าวหลายพู ยิ่งจำนวนหน่อยิ่งมาก ยังมีโอกาสเกิดได้น้อย และอาจคำนวณได้โดยใช้สูตรการเกิดแฝดที่ 'ได้กล่าวมาแล้ว ปรากฏการณ์ 'หลายเอมบริโอ' นี้ เกิดยากกว่าปรากฏการณ์ 'หลายพู' แต่ในผลไม้อื่น ๆ เช่นมะม่วง และส้ม จะมียอดมากกว่าหนึ่งยอดเกิดจากเมล็ดเดียวได้ตามปกติ ไม่ถือว่าเป็นเรื่องแปลกประหลาดแต่อย่างใด การที่จะคว่ำมะพร้าวแฝดเป็นประเภท 'หลายพู' หรือ 'หลายเอมบริโอ' จำต้องตัดเปลือกที่หุ้มออกจนถึงกะลา แล้วคว่ำหน่อแทงออกมาจากหลายตาหรือตาเดียว ถ้าหลายตาก็เป็นประเภทแรก ถ้าตาเดียวก็เป็นประเภทหลัง มีบางคนนิยมปลูกมะพร้าวแฝด เพราะเชื่อว่าเป็นสิริมงคล จึงทำให้ก้ามมะพร้าวแฝดมีราคาสูงกว่าปกติมาก และยิ่งแฝดมาก ๆ ก็ยังมีราคาสูงมากขึ้นหลายเท่าตัว

มะพร้าวต้นบิดเป็นเกลียว (screwed stem)

ปกติ มะพร้าวมีลำต้นตรง แต่อาจโค้งงอได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพันธุ์ เช่นพันธุ์ปากจอก หรือสภาพแวดล้อม เช่นถูกลมแรงพัดมาจากทิศทางเดียวดังเช่นริมทะเล อย่างไรก็ตาม มีมะพร้าวประหลาดบางต้นที่มีลำต้นบิดเป็นเกลียว ทั้งเวียนซ้ายและเวียนขวา โดยไม่ทราบสาเหตุที่แน่นอน แต่คงไม่ใช่พันธุกรรม เพราะมีผู้นำนำผลจากต้นบิดไปปลูก ก็ได้ต้นตรง อาจเกิดจากความวิปริตในการพัฒนาอันเกิดจากผลของสารเคมี หรือสิ่งแวดล้อม

มะพร้าวผลลึบ/มะพร้าวทึบ (aborted coconut)

เป็นความวิปริตที่เกิดขึ้นกับมะพร้าวใหญ่ ที่เจริญเติบโตอย่างผิดปกติ ผลค่อนข้างลึบ เพราะมีแค้เปลือก ส่วนใหญ่จะไม่มีกะลา แต่บางผลก็มีกะลาลึบ เกิดจากการขาดอาหาร หรือพันธุกรรม มักเกิดกับมะพร้าวที่มีอายุมาก นิยมนำผลไปผ่าขวางทำกรวดวงสำหรับดูบ้าน ปัจจุบัน มีผู้นำไปแกะสลักเป็นรูปมัจฉาศิลปต่าง ๆ เช่น พระพิฆเนศ พระพุทธรูป ฯลฯ

มะพร้าวช่อดอกเปลี่ยนเป็นหน่อ (transformation of reproductive to vegetative buds)

เป็นต้นมะพร้าวประหลาดที่เพิ่งพบใหม่ อยู่ที่อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ปัจจุบัน อายุประมาณ ๒๐ ปี ไม่ติดผล เพราะช่อดอก เปลี่ยนไปเป็นหน่อจำนวนมากมาย จนนับไม่ถ้วน ประมาณไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ หน่อ เกิดเป็นกระจุกอยู่ที่ยอด (ที่เคยเป็นที่เกิดของทะเลาย) เมื่อหล่นลงมาสู่พื้นดิน หน่อเหล่านี้สามารถนำไปเพาะชำจนออกราก แล้วนำไปปลูกได้

ดรชนี

กั้นจุก ๔๘

กบในกะลาครอบ ๕๗

กรวดน้ำคว่ำกะลา ๕๗

กระต่ายขูดมะพร้าว ๕๗

กลมใหญ่ ๔๘

กล้วย ๔๘

กลั้ม

กลีบเลี้ยง ๓๒, ๓๓

กระจำ ๓, ๗

กระดวง ๓, ๖๐

กระดุกหัก ๘๐

กระต่าย ๓, ๓๗, ๖๐, ๖๕

กระต่ายขูด ๓๗, ๖๕

กระต่ายขูดมะพร้าว ๓, ๑๕, ๒๒, ๓๗,

๓๘, ๓๙, ๖๕

กระต่ายจีน ๓๗, ๓๘, ๖๕

กระต่ายไทย ๓๗

กราดวง (กรา-) ๓, ๑๖, ๕๕

กลาง ๔๓

กลั้ม ๓, ๖, ๖๐

กลายพันธุ์ ๘๗

กลิ้ง ๘, ๑๕

กลีบดอก ๒๗, ๓๐, ๓๗

กลีบเลี้ยง ๒๗, ๒๘

กลาง ๔๑

กะทิ ๓, ๑๕, ๔๖, ๕๐, ๖๐, ๖๓, ๘๓

กะทิดอง ๘๓

กะทิขูด ๓๗

กะทิตันใจ ๘๓

กะทิวาน ๘๓

กะเทาะกะลา ๒๓

กะลา ๔, ๕, ๖, ๘, ๑๔, ๒๒, ๕๗, ๖๑, ๖๔

กะลากันกลาง ๔

กะลากันตัน ๔

กะลาครอบ ๕๗

กะลาครอบอุจจาระ ๗๘

กะลาขอ ๔, ๕๗, ๖๑

กะลาตาเดียว ๔

กะลาตัวผู้ ๔, ๖๑, ๖๔

กะลาตัวเมีย ๔, ๖๑, ๖๔

กะลามะพร้าว ๔, ๒๔, ๗๘

กะลามะพร้าวขอ ๔, ๑๓

กะลาเลี่ยมทอง ๕๗

กะลาหัว ๕๗

กะโหลก ๔, ๕, ๔๑, ๔๖, ๖๑

กะโหลกกะลา ๕๗

กะโหลกมะพร้าว ๕

กล้วย ๘๕

กล้วยพุกษ์ ๕, ๘๕, ๘๖

กากมะพร้าว ๒๑, ๒๓

ก้านเกสรเพศเมีย ๓๐

ก้านช่อดอก ๓๐, ๓๑

ก้านชูดอกเกสรเพศเมีย ๓๒, ๓๓

ก้านชูอับเรณู ๒๘, ๓๒, ๓๓

ก้านดอก ๓๐, ๓๓

ก้านทาง ๘, ๓๐

ก้านใบ ๕, ๘, ๓๐, ๓๓, ๔๗

ก้านใบข่อย ๕, ๘, ๒๘, ๓๐, ๓๓, ๔๗

ก้านมะพร้าว ๕, ๘, ๑๘

ก้านข่อย ๗, ๓๑

กาน ๕, ๖, ๓๒, ๓๓

กานเขื่อง ๕, ๗, ๒๓

กานมะพร้าว ๕, ๖, ๑๓

ก้าม ๓, ๖

กาแลงโคแมนแนน ๘๐

กำจัดกัถัน ๑๓, ๒๓

-เกิดจากราก ๓๓

เกสรเพศผู้ ๒๘, ๓๒

เกสรเพศเมีย ๒๗, ๓๐, ๓๒, ๓๓

เก่ากะลา ๕๗

เก้ายอด ๕๑

เกาะมะพร้าว ๖

เกาะมะพร้าวกะทิ ๖

แก่งะโหลกกะลา ๖, ๕๗

แกนกลาง ๖, ๗, ๒๔, ๓๐, ๓๑, ๓๓, ๘๘

แกนกลางย่อย ๖, ๗, ๒๐, ๒๔, ๓๑, ๓๓

แกนก้านดอก ๓๒, ๓๓

แก้ผ้าปลุกมะพร้าว ๘๐

- ขนนุ่มสั้น ๓๑, ๓๓

ขนมขี้มัน ๖

ขนมโค ๖

ขอบใบ ๒๕, ๓๓

ซี่ไก่ ๕๐, ๘๔

ขี้มัน ๖, ๖๖

ขุยมะพร้าว ๖, ๒๐, ๒๑, ๒๒

แข็งแรงของลูกผสม, ความ ๓๔

แขนง ๗, ๑๕, ๒๐, ๒๔, ๓๑

ไข่ ๓๒

คดมะพร้าว ๗

คติความเชื่อเกี่ยวกับมะพร้าว ๗๖

ควั่น ๗

คาร์เพล ๒๗, ๓๔

คำพิงพช ๕๗

คู้มกะลาหัว ๕๘

เคี้ยวมันเคียนสับ ๕๘

เคี้ยวเนื้อมะพร้าว ๘๐

เกาะกะลามากเกิด ๕๘

เครื่องคีมมะพร้าว ๒๑

เครื่องหีบน้ำมัน ๒๓

โคน ๒๖, ๓๔

โคนใบ ๒๕, ๓๔

โคมีรา ๑๕, ๘๕

ง่าม (กึ่ง, ใบ) ๓๔

งอกท่อเรณู ๒๒

วง ๗, ๓๒, ๓๓, ๓๔, ๔๕, ๘๘

วง ๓๗, ๓๘

ง่าม (กึ่ง, ใบ) ๓๔

จวก ๓, ๗, ๕

จัน ๕, ๗, ๕, ๒๕, ๒๕, ๓๔, ๖๑

จ่า ๗

จาว ๗, ๑๔, ๑๘, ๒๑, ๒๓, ๒๕, ๓๔, ๖๑

จาวมะพร้าว ๖๑

เจีย ๗, ๘, ๖๖

เจียน ๘

จีโนไทป์ ๒๘, ๓๔

ชนิด ๒๕, ๓๒, ๓๔

ข้อคอก ๒๕, ๓๔, ๘๘

ข้อคอกย่อย ๓๔

ข้อคอกเปลี่ยนเป็นหน่อ ๕๕

ชะโงกดูเงา ๕๘, ๕๕

ชามกะลา ๕๘

เชือกมะพร้าว ๒๒

เชือกพันธุ์ ๒๕, ๓๔	ตัวกระด้าย ๓๘
ชอ ๔๑, ๔๕, ๕๑, ๕๓	ตัวเหล็กขูด ๓๗, ๓๘
ชอก (กิ่ง, ใบ) ๓๔	คั้นคอก ๕๑
ชอแกง ๘, ๑๔	โตนค ๔๔, ๕๓
ชอพญา ๘	ถ้วยกะลา ๕๘
ชอพล ๘	ถั่วนา ๕๖
ชวาน ๓๔	ถ่านกะลามะพร้าว ๒๔
คิ้วงวงมะพร้าว ๕	ทองเท่าลูกมะพร้าว ๗๘
คิ้วแรด ๘	ทองแดง ๕๕
คอก ๒๗	พระนาน ๕๑, ๗๐, ๗๔
คอกเทศผู้ ๒๘, ๓๒, ๓๔	พระลาย ๗, ๕, ๖๑
คอกเทศเมีย ๒๘, ๓๐, ๓๔, ๘๘	พระลายร้อย ๔๑, ๔๓
คอกจัน ๕	พระเล้า ๕๐, ๘๔
คอก ๗, ๕	ทางมะพร้าว ๕, ๕, ๑๘
ครุฑ ๒๑	ทำให้บริสุทธิ์, การ ๑๓, ๒๔
คาบอด ๕๓	ที่นอนโยมะพร้าว ๕
คาบอด ๒๖	หุ้งเกลือ ๔๑, ๔๒, ๔๗
-คามง่าม ๒๖	หุ่ม ๗๑
-คามชอก ๒๖	หุย ๕, ๕๑, ๖๑
ศาล ๔๕	เท็งมือ ๕๐, ๘๔
ค้ำน้ำใส่กะโหลก ๕๘	นกกุ่ม ๓๘, ๔๑, ๔๖
ค้ำหัวผล ๑๕	นมสาว ๔๕, ๕๑
คาเหล็กขูด ๓๘	นรก ๑๐, ๕๒, ๖๕, ๗๓
ค้ำปลาทูมะพร้าว ๘๒	นาก ๑๐, ๕๑, ๖๕, ๗๒
ค้ำบิเดเป็นเกลือ ๒๔	นาฬิกา ๗๐, ๗๔
ค้ำพันธุ์ ๒๔	นาฬิกา ๗๔
ค้ำไม้ที่มีประโยชน์ ๑๐๐๑ อย่าง ๒๕	นาฬิกา ๗๔
ค้ำไม้สารพัดประโยชน์ ๒๕	นาฬิกา ๗๔
ค้ำไม้สารพัดนึก ๘๕, ๘๖	นาฬิกา ๖๘, ๖๕, ๗๐, ๗๑
ค้ำไม้แห่งสรวงสวรรค์ ๒๕	นาฬิกา ๑๐, ๔๑, ๔๒, ๔๗, ๖๔, ๖๕, ๖๘, ๖๕,
ครุฑ ๓๘	๗๐, ๗๒, ๗๓, ๗๖, ๗๕

นาฬิกา ๗๑, ๗๒, ๗๓, ๗๔
 นาฬิกาโร ๗๔
 นาฬิกา ๗๒, ๗๓, ๗๔
 นาฬิกา ๗๔
 นาฬิกา ๗๐
 น้ำกะทิ ๑๐, ๑๑, ๒๐, ๒๒, ๖๑, ๘๔
 น้ำกะทิข้น ๘๔
 น้ำตาล ๖๑, ๖๓
 น้ำตาลกะทิ ๑๐, ๖๐, ๖๓
 น้ำตาลงา ๑๐, ๖๑, ๖๓
 น้ำตาลจุ่ม ๑๐, ๒๕, ๖๒, ๖๓
 น้ำตาลปี ๑๐, ๑๑, ๖๒, ๖๓
 น้ำตาลปีบ ๑๐, ๑๑, ๖๒, ๖๓
 น้ำตาลปีบ ๑๑, ๖๒, ๖๓
 น้ำตาลปีก ๑๑, ๖๒, ๖๓
 น้ำตาลมะพร้าว ๑๐, ๑๑, ๒๓, ๖๑, ๖๓
 น้ำตาลมะพร้าวที่หยอดใส่หม้อ ๑๑
 น้ำตาลเมา ๑๑, ๒๑, ๒๓, ๖๒, ๖๓
 น้ำตาลลาว ๑๑, ๖๒, ๖๓
 น้ำตาลสด ๑๑, ๒๒, ๒๕, ๔๕, ๖๒, ๖๓
 น้ำตาลหม้อ ๑๑, ๖๒
 น้ำมันพร้าว ๒๒, ๒๔, ๗๗, ๗๘
 น้ำมันพร้าวไฟ ๗๗
 น้ำมันพร้าวหมัก ๒๓
 น้ำมันพร้าวอ่อน ๗๗
 น้ำมันตานี ๑๑
 น้ำมันราชสีห์ ๕๕
 น้ำมันบัว ๑๑
 น้ำมันปาล์ม ๑๒
 น้ำมันมะพร้าว ๑๒, ๑๓, ๒๒, ๒๘, ๘๐,
 ๘๕

น้ำมันมะพร้าวผ่านขบวนการ ๑๒, ๑๓
 น้ำมันมะพร้าวพรหมจรรย์ ๑๒, ๒๕
 น้ำมันมะพร้าวสำหรับสปา ๑๒
 น้ำมันมนตร์ ๑๒, ๒๓, ๖๒
 น้ำส้มสายชู ๒๒
 น้ำหวาน ๑๘, ๕๑
 น้ำหอม ๑๘, ๔๑, ๔๒, ๔๖
 นม ๕๓
 เนื้อมะพร้าว ๑๒, ๑๓, ๒๑, ๒๒, ๒๘, ๘๐
 เนื้อมะพร้าวห้าว ๑๓
 เนื้อมะพร้าวแห้ง ๑๓, ๒๓
 เนื้อมะพร้าวอบ ๑๓
 บนบานสานกล่าว ๗๘
 ใบ ๒๘, ๓๔
 ใบคอกี ๗๘
 ใบย่อย ๕, ๘, ๓๐
 ใบย่อยติดกัน ๒๓
 ใบรวม ๘, ๓๐
 ใบเลี้ยง ๒๗, ๓๔
 ปรงเขา ๕๕
 ปรงทะเล ๕๕
 ปล้อง ๒๕, ๓๔
 ปิณฑุพดก ๘๖
 ปรางค์การณ์หลายพู ๕๓, ๕๔
 ปรางค์การณ์หลายเอมบริโอ ๕๔
 -ปลาย ๒๖, ๓๔
 ปลายใบ ๒๕, ๓๕
 ปลอกมะพร้าว, การ ๘๐
 ปลอกมะพร้าวในชั้น ๘๐
 ปลอกชั้นมะพร้าว ๘๒
 ปลอกฝัง ๘๒

ปกอกเปลือก ๒๓	ผสมกลับ, การ ๒๖, ๓๕
ปะทิว ๔๑, ๔๒, ๔๘	ผสมเกษตร, การ ๓๑, ๓๕
ปากจก ๔๑, ๔๓, ๕๕	ฝึกระลาถันกลาง ๗๕
ปากจวงมะพร้าว ๒๕	มีเข้าทรง ๗๕
ปาล์ม ๒๔	แผ่นเหล็กชุด ๓๘
ปาล์มน้ำมัน ๕๖	แผ่นสอง ๑๗, ๕๓
เปลี่ยนแปลงของขึ้น, การ ๘๗	แผ่นสาม ๑๗, ๕๓
เปลือก ๒๕, ๓๔	แผ่นสี่ ๑๗, ๕๓
เปลือกชั้นนอก ๓๑, ๓๔	แผ่นห้า ๑๗, ๕๓
เปลือกชั้นใน ๓๑	พญาขอ ๘, ๑๓
เปลือกน้มนม ๕๓	พญานาคี ๕๖
เปลือกบาง ๕๓	พด ๖, ๖๖
เปลือกหุ้มผนังผลชั้นใน ๖	พดพร้าว ๖, ๑๓
เปลือกหุ้มเมล็ด ๓๑, ๓๔	พดมะพร้าว ๖, ๑๓
เปลือกมะพร้าว ๖, ๑๓ ๒๒	พรก ๔, ๑๔, ๖๖
เปลือกเมล็ดชั้นนอก ๓๒	พรกพร้าว ๔, ๑๔
เปลือกหวาน ๔๑, ๔๓	พรกมะพร้าว ๔, ๑๔
เปลือกหุ้มเมล็ด	พฤษ-ชาติพันธุ์วิทยา ๗๔, ๗๖
แป้งมะพร้าว ๒๒	พลก ๔, ๑๔, ๖๖
ผนังผล ๓๐, ๓๕	พลกพร้าว ๔, ๑๔
ผนังผลชั้นกลาง ๖, ๒๕, ๓๕	พลกมะพร้าว ๔, ๑๔
ผนังผลชั้นนอก ๖, ๒๘, ๓๕	พลอน ๑๔, ๖๑
ผนังผลชั้นใน ๒๘, ๓๕	พวง ๕๒
ผนังออวูล ๒๕, ๓๕	พวงนาก ๕๒
หมทรงกะลาครอบ ๕๘	พวงทอง ๕๑, ๕๒, ๗๒
ผล ๒๘, ๓๕	พวงร้อย ๕๒
ผลเดี่ยวเปลือกแข็ง ๒๕, ๓๕	พวงร้อยกะทิ ๕๒
ผลมะพร้าว ๒๔, ๗๕	พวงร้อยน้ำหอม ๕๒
ผลมะพร้าวกะทิ ๘๐, ๘๕	พวม ๗, ๑๔, ๖๖
ผลมะพร้าวอ่อน ๗๘	พวมพร้าว ๗, ๑๔
ผล้ายปากเปิด ๓๘, ๓๕	พวมมะพร้าว ๗, ๑๔

พระราชพิธี ๑๖	มะพร้าวกะโหลก ๕๐
พร้าวคำ ๕๔	มะพร้าวแก้อยอด
พร้าวนก ๕๔	มะพร้าวแกง ๘, ๑๔
พร้าวนกคุ้ม ๕๔, ๕๕	มะพร้าวแก่แคต ๑๔, ๒๓
พร้าวพันคำ ๕๔	มะพร้าวแก้ว ๒๓, ๖๒, ๖๓
พร้าวรม ๕๔	มะพร้าวขูด ๑๐, ๑๔, ๑๕, ๒๓, ๓๗, ๓๘, ๘๔
พร้าวเถ ๕๔	มะพร้าวขูดฝอยขอบแห้ง ๑๕, ๒๓
พร้าวเลง ๕๔	มะพร้าวควัน ๘, ๑๕
พุดมาซิวัน ๒๕	มะพร้าวแกระ ๑๔, ๑๕, ๒๓, ๘๕
พันธุ์ (ทางพฤกษศาสตร์) ๓๔, ๔๔	มะพร้าวงามกะรอกเงา ๕๘
พันธุ์ปลูก ๒๘, ๓๕	มะพร้าวจวนแก่ ๖๒
พิธีฝังรก ๘๒	มะพร้าวเจีย ๘, ๑๕
พิธีสะเดาะเคราะห์ ๗๘	มะพร้าวเจียน ๘, ๑๕
พูน ๑๔	มะพร้าวช็อคคอกเปลี่ยนเป็นหน่อ
พูนมะพร้าวแก้ว ๑๕	มะพร้าวซอ ๘, ๖๖
เพาะ ไม่งอก ๘๐	มะพร้าวค้าง ๑๕, ๘๕
แพรว ๔๔, ๖๑, ๖๒, ๖๔	มะพร้าวคั้นบิดเป็นเกลียว ๕๔
พอกสี ๑๓	มะพร้าวคั้นสูง ๒๕
พินกระต่าย ๓๘	มะพร้าวคาเดียว ๑๖, ๒๔, ๕๒
พินเลื้อย ๓๘	มะพร้าวตาล ๔๘
ไฟ ๔๑, ๔๒, ๔๘	มะพร้าวคั้นคก ๑๖, ๒๔, ๕๘, ๖๒, ๖๓, ๘๕
ไฟกะทิ ๔๘	มะพร้าวควาวปริต ๑๖, ๒๑, ๕๒
ไฟเตี้ย ๔๘	มะพร้าวคำ ๕๔
ไฟใหญ่ ๔๘	มะพร้าวคำค้อย ๕๔, ๕๕
มะพร้าว ๑๔, ๒๑, ๖๒, ๖๓, ๗๑, ๗๔, ๗๕	มะพร้าวคำทะเล ๕๕
มะพร้าวกล้วย ๑๔, ๒๑, ๑๖, ๕๑	มะพร้าวคำหลวง ๕๕
มะพร้าวกลิ้ง ๘, ๑๕	มะพร้าวเคี้ย ๒๓, ๔๓, ๔๖, ๔๗, ๕๒
มะพร้าวกลมใหญ่ ๕๓	มะพร้าวเคี้ยว, กลุ่ม ๔๐
มะพร้าวกะทิ ๔, ๑๔, ๒๓, ๖๐, ๖๓, ๘๐, ๘๔, ๘๘, ๘๕	มะพร้าวเคี้ยวมาลา ๒๓
	มะพร้าวทะเลทราย ๖๖

มะพร้าวทะเล ๕๕
 มะพร้าวตีนทีก ๒๓, ๕๕, ๖๒, ๖๓
 มะพร้าวทึมทีก ๑๖, ๖๒, ๖๓
 มะพร้าวทุย ๓, ๑๔, ๑๖, ๒๑, ๖๑, ๖๒, ๖๓,
 ๖๔, ๕๕
 มะพร้าวหนัก ๕๕
 มะพร้าวหนักเขา ๕๕
 มะพร้าวหนักุ่ม ๕๔, ๕๕, ๖๖
 มะพร้าวหนัก ๗๓
 มะพร้าวน้ำพิง ๗๒
 มะพร้าวน้ำหอม ๒๑, ๔๗
 (มะพร้าว) เบ็ดเคสึด, กลุ่ม ๔๐
 มะพร้าวใบติดกัน ๑๗, ๘๘
 มะพร้าวประหลาด ๑๘, ๘๗
 มะพร้าวป่า ๕๕
 มะพร้าวปากงก ๖๖
 มะพร้าวปัดทอง ๗๘
 มะพร้าวเปลือกนุ่ม ๖๖
 มะพร้าวเปลือกหวาน ๖๖
 มะพร้าวผลสืบ ๒๑, ๕๕
 มะพร้าวเผา ๑๖
 มะพร้าวแผ่ด ๑๗, ๑๘, ๕๓
 มะพร้าวแผ่ดสอง ๑๘, ๕๓
 มะพร้าวแผ่ดสาม ๕๓
 มะพร้าวพลอน ๑๔, ๑๗, ๖๑
 มะพร้าวพระ ๕๕
 มะพร้าวพวงทอง ๑๐, ๕๒, ๖๕
 มะพร้าวไฟ ๔๘, ๗๘
 มะพร้าวทุย ๑๐, ๔๓
 มะพร้าวมหาตุค ๑๖, ๑๗, ๒๑, ๒๖, ๓๕,
 ๕๒

มะพร้าวไม่มีตา ๕๒
 มะพร้าวลิง ๕๖
 มะพร้าวลูกคก ๘๐
 มะพร้าวสองตา ๑๖, ๑๗, ๒๑, ๒๗, ๓๕,
 ๕๒
 มะพร้าวสองหน่อ ๓๑
 มะพร้าวสามตา ๑๖, ๑๘
 มะพร้าวสามเหลี่ยม ๕๖
 มะพร้าวสามหน่อ ๓๑
 มะพร้าวสี่ตา ๕๖
 มะพร้าวสี่ตา ๑๖, ๑๘, ๒๕, ๓๒, ๓๕, ๕๓
 มะพร้าวสี่ยอด
 มะพร้าวสี่หน่อ ๓๑
 มะพร้าวสูงมาลาญ ๒๓
 มะพร้าวหมูสี ๘๐
 มะพร้าวหมูสีเขียว ๒๓
 มะพร้าวหลายทุย ๑๘
 มะพร้าวหลายยอด ๑๘, ๒๔, ๕๑
 มะพร้าวหลายหน่อ ๕๒
 มะพร้าวหลายเอ็มบริโอ ๑๘
 มะพร้าวหัวลิง ๕๖, ๖๖
 มะพร้าวหัว ๓, ๑๔, ๑๘, ๒๐, ๒๓, ๕๖,
 ๖๒, ๖๓
 มะพร้าวใหญ่ ๘, ๔๓, ๔๕, ๔๖, ๔๘, ๕๑,
 ๕๓
 มะพร้าวใหญ่, กลุ่ม ๔๐
 มะพร้าวอ่อน ๑๘, ๒๕
 มะพร้าวโอ ๔๕
 มะพร้าว ๕๓, ๖๖, ๘๘
 มะพร้าว ๒๕, ๓๑, ๓๒, ๓๕, ๔๑, ๔๓, ๖๑,
 ๖๒, ๖๔, ๖๖, ๘๘

มะพร้าวสีเขียว-ผลเล็ก ๔๔
 มะพร้าวสีเขียว-ผลเล็กมาก ๔๔
 มะพร้าวสีเขียว-ผลใหญ่ ๔๔
 มะพร้าวสีน้ำตาล-ผลใหญ่ ๔๕
 มะพร้าวสีส้ม-ผลเล็ก ๔๕
 มะพร้าวสีส้ม-ผลใหญ่ ๔๔
 มะแฮะนกเข็ม ๕๖
 มือแมว ๓๘
 เมล็ด ๒๘, ๓๐, ๓๑, ๓๕
 เมล็ดอ่อน ๓๐
 แม่น้ำ ๕๓
 เมลงคำหนามมะพร้าว ๑๘
 แมวขูด ๓๗, ๓๘
 แมงแตน ๘๐
 โมง ๗๑
 ไม้ค้ำกะลาหัว ๕๘
 ไม้เชื่อมกะลาหัว ๕๘
 ไม้กวาดทางมะพร้าว ๕, ๘, ๑๘, ๒๑
 ไม้กวาดโยมะพร้าว ๑๘
 ไม้ขูด ๓๘, ๓๘
 ไม้มะพร้าว ๑๕
 -ยอด ๒๖, ๓๕
 ยอดเกษตรเพสมือ ๒๘, ๓๐, ๓๑, ๓๒, ๓๕
 ยอดมะพร้าว ๑๘, ๒๐
 ยอดแรกเกิด ๒๘, ๓๐, ๓๕
 ยอดห่อหุ้มเนื้อมะพร้าว ๓๕
 โยมะพร้าว ๘, ๑๘, ๒๐
 รกมะพร้าว ๑๘, ๒๒, ๓๕
 รวมตัวของอิน, การ ๘๗
 ระเง็ง ๖, ๑๘, ๒๐, ๒๔, ๓๑, ๓๒, ๓๕,
 ๘๘

ระยะปลดปล้อยละของเรณู ๒๖
 รั้งไข่ ๒๘, ๓๐, ๓๒, ๓๕
 รากแรกเกิด ๒๘
 ราชพฤกษ์ ๘๕
 เรณู ๓๑, ๓๖
 -รูปไข่ ๓๐, ๓๖
 รูปวิธาน ๔๑, ๔๒
 เรียบ ๒๘, ๓๕
 ลอดช่องน้ำกะทิ ๑๐, ๘๔
 ลอนอับเรณู ๒๖, ๓๖
 ละอองเกสรเพศผู้ ๓๒
 ลำต้น (มะพร้าว) ๓๖
 ลำต้นแรกเกิด ๒๗, ๒๘, ๓๖
 ลำพัน ๕๕
 ล้างหน้าศพ ๗๘
 ลูกกล้วยพฤกษ์ ๘๖
 ลูกผสม ๒๘, ๓๖
 เล่นคักกะลา ๗๘
 เล็บแมว ๓๘
 เลือดคน ๕๕
 วงกลีบดอก ๒๗, ๓๖
 วงกลีบรวม ๔๘
 วงกลีบเลี้ยง ๒๗, ๓๖
 ว่านพร้าว ๕๖
 ว่านมีดยับ ๕๕
 ว่านสากเหล็ก ๕๕
 วิปริตในการพัฒนาเนื้อเยื่อ ๘๐
 วัณมะพร้าว ๑๘, ๒๒, ๒๔
 ศรีคันไซ ๕๕
 ศัพท์พืชอื่นที่มีชื่อว่ามีมะพร้าว ๕๔
 เศียรข้าง ๔๕, ๕๓

สกุล ๒๕, ๓๖	หมวกกะลาครอบ ๕๕
สมน้ำหน้ากะลาห้วมัน ๕๕	หลอดกลีบดอก ๒๗
สมน้ำหน้ากะลาห้วเจาะ ๕๕	หอมแดง ๕๕
สร้อยนกเขา ๕๕	หันเดือน ๕๕
สองยอด ๕๑	ห้วกะทิ ๕๕, ๖๐, ๖๓
สะพรั่ง ๒๗	ห้วกะลาขอ ๕๕
สะโปก ๑๕, ๒๑, ๒๗, ๓๖, ๔๓, ๔๖, ๔๗, ๔๘	ห้วกะโหลก ๕๕
สามพู ๕๓	หมากนก ๕๕
สามยอด ๕๑	หมากพร้าว ๗๖
สายบัว ๕๐, ๘๔	หลายพู ๑๗, ๓๑, ๓๖, ๕๓, ๕๔
สายพันรูกลาย ๒๕	หลายเอมบริโอ ๑๗, ๓๖, ๕๔
สาวหินทีก ๑๖, ๕๕	หมูตี ๑๘, ๔๑, ๔๖, ๖๒, ๖๔
ตำนานไทย ๕๗	หมูตีเขียว ๔๑, ๔๒, ๔๖, ๔๗, ๔๘, ๕๑, ๖๕
ทับหระด้อยหลมะพร้าวห้าว ๗๘	หมูตีแดง ๒๔, ๔๗
ตีกรูด ๓๗	หมูตีน้ำตาล ๔๖
ตีสุก ๒๗, ๕๓	หมูตีเล็ก ๖๒, ๖๔, ๖๕
ตียอด ๕๑	หมูตีส้ม ๔๑, ๔๒, ๖๕
เส้นใบ ๓๒	หมูตีหม้อ ๖๒, ๖๔, ๖๕
เส้นกลางใบ ๕, ๕, ๒๕, ๓๐, ๓๖	หมูตีเหลือง ๔๑, ๔๒, ๔๗, ๖๕
เส้นใบ ๓๖	ห้วกะทิ ๒๐, ๒๒, ๘๔
เส้นใยมะพร้าว ๑๕, ๒๐, ๒๒	ห้วกะลาขอ
สุริษา ๕๐, ๘๔	ห้วกะโหลก
ห้วรักนา ๕๖	ห้วข้าง ๔๕, ๕๓
ห้วาหนู ๕๕	ห้วนอ ๓๕
ห้วาหนูตัน ๕๕	ห้วมะพร้าว ๑๕, ๒๐
ห้วงมีครรภ์ ๗๗	ห้วถึง ๔๑, ๔๑, ๔๒
ห้วงมีประจำเดือน ๗๗	หางกะทิ ๒๐, ๒๒, ๘๔
หน่อ ๓๒, ๓๖	หางหนู ๖, ๑๕, ๒๐, ๒๔, ๓๑, ๓๖, ๖๒, ๘๘
หน่ออากาศ ๒๗, ๓๖	ห้าว ๒๐, ๖๒
หมวกกะลา ๕๕	

หีน, ความ ๒๔	เฮดเดอโรไซโกด ๒๖, ๓๖, ๘๐, ๘๘
เหมง ๒๐, ๖๖	ไฮโมไซโกด ๘๐
เหมงมะพร้าว ๒๐	abnormal eyes ๒๑, ๕๒
เหล็กขูด ๓, ๒๒, ๓๗, ๓๘, ๖๕	abortive ๕, ๒๑
เหล็กขูดดิบ ๓๘	aborted coconut ๑๕, ๒๑, ๕๕
เหล็กขูดมอญ ๓๘	acarpous coconut ๑๕, ๑๗, ๒๑, ๒๖, ๓๕, ๕๒
เหล็กขูดเมืองคอน ๓๘	<i>Acetobacter xylinum</i> ๑๕
เหล็กขูด ๓๘	additive effect ๘๗
เหล้าตาล ๔๔, ๕๓	anther ๒๖, ๓๒, ๓๖
ใหญ่ ๔๑, ๔๕	anther sac ๒๖, ๓๖
ใหญ่แดง ๔๕	anthesis ๒๖
ใหญ่พิเศษ ๔๖	apical bud ๒๖, ๓๔, ๓๕
ใหญ่เหลือง ๔๕	apple ๗, ๒๑
อย่าเอามะพร้าวหัวไปขายสวน ๕๕	Areaceae ๑๔
ออรูถ ๓๐, ๓๑, ๓๒, ๓๖	aromatic coconut ๒๑, ๔๖
ออกดอก ๒๗	arrack ๑๑, ๒๑
อัมเรญ ๒๖, ๓๒, ๓๖	Asiatic palm weevil ๕
เอนโคสเปิร์ม ๒๘, ๓๖	axil ๒๖, ๓๔
เอนโคสเปิร์มแข็ง ๒๘	axillary ๒๖
เอนโคสเปิร์มเหลว ๒๘	backcross ๒๖, ๓๕
เอ็มบริโอ ๑๘, ๒๘, ๓๑, ๓๖, ๘๐, ๘๕	ball copra ๒๑
เอสโตรเจน ๗๗	base ๒๖, ๓๔
เอ็งพร้าว ๕๖	bicarpous coconut ๑๕, ๑๗, ๒๑, ๒๗, ๓๕, ๕๒
เอ็งพร้าวแดง ๕๖	bleach ๑๓
เอ็งพร้าวดอกเหลือง ๕๖	bloom ๒๗
เอาน้ำใส่กะโหลก ๕๕	blossom ๒๗
เอามะพร้าวหัวอัดปาก ๕๕	boiled toddy ๑๑
โอ ๕๓	bole ๑๕, ๒๑, ๒๗, ๓๖
ไอศกรีมกะทิ ๘๔	botanical variety ๑๔
ไอศกรีมกะทิสด ๘๔	
ไอศกรีมมะพร้าวกะทิ ๘๔	

brown dwarf ๔๖	Coconut Island ๖
bulbil ๒๗, ๓๖	coconut jelly ๒๒
<i>Casearia flavovirens</i> ๕๔	coconut leaf
<i>Cassia</i> ๘๕	coconut leaflet ๕
<i>Cassia bakeriana</i> ๘๕, ๘๖	coconut leaf sheath ๑๕, ๒๒
<i>Cassia javanica</i> ๘๖	coconut meat ๑๓, ๒๒
<i>Cassia nodosa</i> ๘๕	coconut milk ๓, ๑๐, ๑๑, ๒๒
calyx ๒๗, ๓๖	coconut oil ๑๒, ๒๒
carpel ๒๗, ๓๔, ๕๒, ๕๓	coconut powder ๒๒
caulicle ๒๗, ๓๖	coconut sap ๑๑, ๒๒
Cha ๗	coconut scraper ๑๘
Chawak ๗	coconut shell ๔, ๒๒
chimera ๑๕, ๘๕	coconut skim milk ๒๐, ๒๒
Chinese coconut grater ๓๗	coconut vinegar ๒๒
<i>Chrozophora rotleri</i> ๕๖	coconut water ๑๑, ๒๒
clustered ๕๒	coconut wood ๑๕
coco-de-mer ๕๕	<i>Cocos nucifera</i> ๑๔, ๖๒, ๖๔, ๖๕
coconut ๑๔, ๒๑, ๒๕	coir ๒๐, ๒๒
coconut beverage ๒๑	coir dust ๒๒
coconut broom ๑๘, ๒๑	coir fiber ๒๒
coconut cabbage ๑๕	coir rope ๒๒
coconut cake ๒๑	coir yarn ๒๒
coconut-coir broom ๑๕	compound leaf ๕, ๓๐
coconut-coir dust ๖, ๒๑	Colubridge ๕
coconut-coir mattress ๕	copra ๑๓, ๒๓
coconut cluster ๕	copra meal ๒๒, ๒๓
coconut cream ๒๐, ๒๒	corolla ๒๗, ๓๖
coconut fiber ๒๐, ๒๒	corolla tube ๒๗
coconut flour ๒๒	cotyledon ๒๗, ๓๔
coconut grater ๓, ๒๒, ๓๗, ๓๘, ๓๙	cultivar ๒๘, ๓๕
coconut husk ๖, ๕, ๑๓, ๒๒	cultivated variety ๒๘

<i>Curculigo megacarpa</i> ๕๔	Ethno-botany ๗๔
<i>Curculigo orchidoides</i> ๕๖	Ethnology ๗๓
curd coconut ๔, ๑๔	Etymology ๗๓
<i>Cycas circinalis</i> ๕๖	<i>Eulophia spectabilis</i> ๕๖
<i>Cycas micholitzii</i> var. <i>simplicipinna</i> ๕๔	exocarp ๖, ๒๔, ๓๕
<i>Cycas pectinata</i> ๕๕	expeller ๒๓
<i>Cycas rumphii</i> ๕๕	<i>Euphorbia atoto</i> ๕๕
cymba ๕, ๒๓	Fai ๔๔
cytokinin ๗๗	Fai Kathi ๔๔
dehusk ๒๓	Fai Tia ๔๔
<i>Dendrolobium triangularis</i> subsp. <i>cephalotoides</i> ๕๕	Fai Yai ๔๔
<i>Dianella ensifolia</i> ๕๕	female flower ๓๔
deodorize ๑๓	fermented coconut water ๒๓
deodorization ๒๓	fermented toddy ๒๓
deshelling ๒๓	fetism ๑๗, ๒๓, ๔๔
desiccated grated coconut ๑๕, ๒๓	filament ๒๔, ๓๒, ๓๓
dehydrated sweet grated coconut ๑๕, ๒๓	flat-shaped coconut sugar ๑๑
double coconut ๕๕	female flower ๒๔
<i>Dracaena angustifolia</i> ๕๔	fiddle ๔๕
dry drupe ๒๔, ๒๕	flute-shaped coconut sugar ๑๐
dwarf coconut ๒๓, ๔๖	four branches ๕๑
dwarf Fai ๔๔	frond ๒๔, ๓๔
<i>Elaeocarpus griffithii</i> ๕๔	fruit ๑๕, ๒๔, ๓๕
<i>Elaeis guineensis</i> ๕๖	6-furruryl amino purine ๗๗
<i>Elaphe radiata</i> ๕	gene mutation ๔๗
embryo ๒๔, ๓๖	genera ๒๕
endocarp ๔, ๖, ๒๔, ๓๐, ๓๕	genotype ๒๔, ๓๔
endosperm ๒๗, ๒๔, ๓๖	genus ๒๕, ๓๖
entire ๒๔, ๓๕	germplasm ๒๕, ๓๔
epicarp ๒๔, ๓๐, ๓๕	golden cluster ๕๒
	<i>Grammatophyllum speciosum</i> ๕๖

grated coconut ๑๕, ๒๓	Kathi Khut fish ๓๗
green dwarf ๒๓, ๔๗	Khanom Khi Man ๖
Hang Nu ๒๐	Khanom Kho ๖
haustorium ๗, ๒๓, ๒๕, ๓๔	Khi Kai ๕๐
heterosis ๒๕, ๓๔	Khi Man ๖
heterozygote ๒๕, ๓๖, ๘๐	Khot Maphrao ๗
homozygote ๘๐	Klam ๓
<i>Horsfieldia glabra</i> ๕๕	Klang ๔๒
Hua Chang ๕๓	Klom Yai ๔๕
Hua No ๓๗	Kluai ๔๕
hundred-fruit bunch ๔๒, ๕๒	Kon Chuk ๔๕
husk ๒๕, ๓๔	Kracha ๓
hybrid ๒๕, ๓๖	Kratai Khut ๓๗
<i>Hyophorbe vershaffelti</i> ๕๖	Klam ๓
independent assortment ๘๗	Kraduang ๓
inflorescence ๒๕, ๓๔	leaf apex ๒๕, ๓๔
inner integument ๓๑	leaf base ๒๕, ๓๔
integument ๒๕, ๓๕	leaf margin ๒๕, ๓๓
internode ๒๕, ๓๔	leaf stalk ๓๐
jaggery ๑๑, ๒๓	leaflet ๕, ๕, ๓๐
jumbo coconut ๕๐	leaflet stalk ๕, ๒๕, ๓๓
Kalapa ๘๕	leaf sheath ๕, ๓๕
Kelapa ๘๖	leaf stalk ๕, ๕, ๒๕, ๓๓
Kalapaphruek ๕	Lek Khut Mon ๓๗
Kalapavriksha ๘๕, ๘๖	Lek Khut Mueang Khon ๓๗
Kala So ๔	Lek Khut Thip ๓๗
Kalok ๕, ๔๖	Lao Tan ๕๒
Kam ๖	<i>Lodoicea maldivica</i> ๕๕
Kan Maphrao ๕	Mae Nam ๕๒
Kathi ๔๕, ๕๐	Mao Khut ๓๗
Kathi coconut ๔๕	magic coconut oil ๑๒, ๒๓

makapuno ๔, ๘๘	miniature coconut ๘๘
Malayan dwarf	maturing coconut fruit ๒๓
Malayan tall	mesocarp บ, ๒๕, ๓๐, ๓๕
male flower ๒๘, ๓๔	midrib ๕, ๕, ๒๕, ๓๐, ๓๖
Maphrao ๔๒, ๘๘	midget coconut ๑๕, ๒๓, ๘๕
Maphrao Hao ๕๖	<i>Molineria latitifolia</i> ๕๕
Maphrao Hua Ling ๕๖	Kan Maphrao ๕
Maphrao Kae Daet ๑๔	monkey head ๔๑
Maphrao Kaeng ๑๔	monocarpous coconut ๑๖, ๒๔, ๕๒
Maphrao Kathi ๔, ๑๔, ๘๘	Mue Maco ๓๗
Maphrao Kathi Island บ	Ngong ๓๗
Maphrao Kluai ๑๔	multiple branch ๒๔, ๕๑
Maphrao Nok Khao ๕๕	multiple-branched coconut trunk ๑๘
Maphrao Nok Khum ๕๕	multiple coconut seedling ๑๗
Maphrao Nok Kok ๕๕	multiple seedlings ๕๓
Maphrao Pa ๕๕	mutant ๒๕
Maphrao Phra ๕๕	<i>Myristica iners</i> ๕๔
Maphrao Sam Liam ๕๖	Na-ke ๑๐, ๔๗, ๕๑
Maphrao Sida ๕๖	Nali-ke ๑๐
Maphrao Tao ๕๔	Nam Hom ๔๖
Maphrao Tao Doi ๕๔	Namman Bua ๑๑
Maphrao Tao Luang ๕๕	Namman Tani ๑๑
Maphrao Tao Tha-le ๕๕	Nam Wan ๕๑
Maphrao Tha-le ๕๕	Nguang ๗
Maphrao ๕๓, ๘๘	nine branches ๕๑
Makapuno ๑๔, ๒๓, ๔๕	nipple-shaped end ๔๕
Makapuno Island บ	Nok Khum ๔๖
Malayan dwarf ๒๓	Nora-ke ๑๐
Malayan tall ๒๓	nata de coco ๑๕, ๒๔
Meng ๒๐	nut ๒๔, ๒๕, ๓๕
Meng Maphrao ๒๐	nut water

O ๕๓	Phrao Nok Khum ๕๔
<i>Orytes rhinoceros</i> ๘	Phrao Phan Lam ๕๔
outer integument ๓๑	Phrao Re ๕๔
ovary ๓๐, ๓๕	Phrao Tao ๕๔
ovate ๓๐, ๓๖	Phrok ๓๓
ovule ๓๐, ๓๖	Phrok Maphrao ๑๔
Pak Chok ๔๒	Phrok Phrao ๑๔
palm ๒๔	Phuam ๑๔
Palmae ๖๒	Phuam Maphrao ๑๔
Pathiu ๔๘	Phuam Phrao ๑๔
paring ๒๔	Phuang ๕๒
partially burned coconut ๑๗	Phuang Roi ๕๒
peduncle ๓๐, ๓๓	Phuang Roi Kathi ๕๒
Perianth ๔๘	Phuang Roi Nam Hom ๕๒
pericarp ๓๐, ๓๕	Phuang Thong ๕๒
petal ๒๗, ๓๐, ๓๓	Phun ๑๔
petiole ๕, ๖, ๒๖, ๓๐, ๓๓, ๔๗	pistil ๓๐, ๓๓
petiolule ๕, ๖, ๓๐, ๓๓, ๔๗	pistillate flower ๓๐, ๓๔
<i>Phaius flavus</i> ๕๖	plasmolysis ๗๗
<i>Phaius indochinensis</i> ๕๖	Phlai Pak Pet ๓๗
Phaya So ๑๓	Pleuak Bang ๕๓
<i>Phaius tankervilleae</i> ๕๖	Plucak Nim ๕๓
Phlaun ๑๔	Plucak Wan ๔๒
Phlok ๑๔	plumule ๒๘, ๓๐, ๓๕
Phlok Maphrao ๑๔	pollen ๓๑, ๓๖
Phlok Phrao ๑๔	pollen tube ๓๒
Phot Maphrao ๑๓	pollination ๓๑, ๓๕
Phot Phrao ๑๓	polished coconut ๑๕
Phrao Le ๕๔	polycarpy ๓๑, ๓๖, ๖๓
Phrao Le Dong ๕๔	polycarpellary ๑๗, ๒๔
Phrao Nok ๕๔	polyembryo ๓๑, ๓๖, ๖๔

polyembryony ๑๗, ๒๔	Sian Chang ๕๓
prolific bearing ๑๖, ๒๔, ๘๖	sising beetle ๑๘
pubescent ๓๑, ๓๓	Si Suk ๕๓
quadruplet ๑๗, ๖๓	smoke drying ๒๔
quail ๔๖	So coconut ๔, ๘, ๔๕
quintet ๑๗, ๖๓	So Kaeng ๗
rabbit ๓	So Phaya ๗
rachilla ๖, ๗, ๑๖, ๒๐, ๒๔, ๓๑, ๓๓, ๓๕, ๓๖	So Phon ๗
rachis ๖, ๒๔, ๓๑, ๓๓	soft husk ๕๓
radicle ๒๘, ๓๓	solid endosperm ๒๘
rancidity ๒๔	solidified coconut sugar ๑๐
Ra-ngae ๑๖	Southern coconut weevil ๖
RBD coconut oil ๑๓	spadix ๗, ๒๕, ๓๒, ๓๓, ๓๔
recombination ๘๗	spathe ๓๓
red dwarf ๒๔, ๔๗	species ๒๖, ๓๔
red palm weevil ๖	spicata ๒๕, ๓๕, ๔๒, ๔๔, ๘๘
refine ๑๓	spicata, brown color, large fruit ๔๕
refining ๒๔	spicata, green, large fruit ๔๔
rhinoceros beetle ๘	spicata, green, small fruit ๔๔
roasted coconut meat ๓๓	spicata, green, very small fruit ๔๔
Sai Bua ๕๐	spicata, orange color, large fruit ๔๔
<i>Sauropus bacciformis</i> ๕๕	spicata, orange color, small fruit ๔๕
screwed stem ๒๔, ๖๔	spike ๔๔
seed ๓๑, ๓๕	spikelet ๓๔
seed coat ๓๑, ๓๒, ๓๔	square column-shaped coconut sugar ๑๐
seednut ๒๔	stamen ๓๒
seed parent ๒๔	staminate flower ๓๒, ๓๔
sepal ๒๗, ๓๒, ๓๓	stem ๓๖
shell ๒๔	sweetened coconut milk ๑๐, ๘๓
shell charcoal ๒๔	sugary ๔๖
	sugary coconut dessert ๑๐

superior class ๒๐	Tree of Life ๒๕
stigma ๓๐, ๓๒, ๓๕	Tree of Multiple Uses, ๒๕
style ๓๐, ๓๒, ๓๓	Tree of 1001 Uses, ๒๕
sucker ๓๒, ๓๖	tricarpeous coconut ๑๖, ๕๒
suckering ๕๒	trim ๘
Suricha ๕๐	trimmed young coconut ๑๕
tall ๒๕, ๔๕	triplet ๑๗, ๕๓
Ta Lek Khut ๓๗	Trun ๓๗
Tan ๔๕	trunk ๓๖
Tanot ๔๔	Tuen Dok ๕๑
tapping, ๒๕	two branches ๕๑
Tawak ๕	twin ๑๗, ๕๓
teeth plate ๓๕	Ueang Phrao ๕๖
terminal bud ๒๖, ๓๔, ๓๕	Ueang Phrao Dong ๕๖
testa ๓๒, ๓๕	Ueang Phrao Dok Lueang ๕๖
tetracarpeous coconut ๑๖, ๑๗, ๒๕, ๓๒, ๓๕, ๕๓	variegata ๘๕
Thai coconut grater ๓๗	variegated coconut plant ๑๕
Thale Ba ๕๐	variety ๓๔
Thalai Roi ๔๒	vein ๓๒, ๓๖
Thanan ๕๑	vernacular name ๗๔
Thang Maphrao ๕	virgin coconut oil ๑๒, ๒๕
thin husk ๕๓	virgin coconut oil for spa ๑๒
Thoeng Bong	Wan Phrao ๕๖
three branches ๕๑	wooden grater ๓๕
Thui ๕๑	Yai ๔๕
Thung Khlet ๔๗	Yai Daeng ๔๕
toddy ๑๑, ๒๕	Yai Lueang ๔๕
treacle ๑๐, ๒๕	yellow dwarf ๒๕, ๔๗
Tree of Heaven ๒๕	young coconut shell ๒๐
	young tender coconut ๑๗, ๒๕

ภาพวาดพันธุ์มะพร้าว
วาดโดยนายณรชต์ศักดิ์ สุกแก้วมณี

มะพร้าวกะโหลก

มะพร้าวปากทอง

มะพร้าวอกด้วย

มะพร้าวขอม

มะพร้าวหมู่อีสัม

มะพร้าวหมู่อีเหลือง

มะพร้าวสีเปียก

มะพร้าวสีแซด